

महाराष्ट्राची संक्षिप्त सांख्यिकी
१९८६

HANDBOOK OF BASIC STATISTICS
OF
MAHARASHTRA STATE
1986

अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई
[किंमत/PRICE : रु./Rs. ६६.००] १५

महाराष्ट्राची संक्षिप्त सांख्यिकी

१९८६

**HANDBOOK OF BASIC STATISTICS
OF
MAHARASHTRA STATE
1986**

**DIRECTORATE OF ECONOMICS AND STATISTICS
GOVERNMENT OF MAHARASHTRA
BOMBAY**

ERRATA

Handbook of Basic Statistics of Maharashtra State
1986

अ. नं. Srl. No.	पृष्ठ Page No.	तक्ता Table No.	स्तंभ/ शिरे Column, Line	चूक Incorrect	बरोबर Correct
1.	Front page	-	Last line	Rs.6.00	Rs.9.75
2.	8	-	Col.4, L-6	353	452
3.	8	-	Col.5, L-6	204	261
4.	30	3.4	Col.6, L-14	31	23
5.	33	3.4	Col.17, L-9	Blank	2
6.	33	3.4	Col.17, L-10	Blank	1
7.	40	3.10	Col.3, L-12	9	19
8.	82	13.4	Heading	1984-85	1985-86
9.	95	15.8	Heading	Year Not Printed	1985
10.	98	16.2	Col.4, Srl.No.3	5,62,116	N.A.
11.	98	16.2	Col.4, Srl.No.4	1,72,586	N.A.
12.	100	17.1	Col.3, LL-1	7788	778'

अ. नं. Srl. No.	पृष्ठ Page No.	तक्ता Table No.	स्तंभ / ओळ Column, Line	चूक Incorrect	बरोबर Correct
13.	107	20.1	Col.3, L-3	2,830	42,830
14.	111	20.3	Col.3, L-2	18.55	18.15
15.	122	22.4	Marathi Heading	गामोण १९८५ 1985	नागरी १९८६ 1986
16.	133	23.7	Col.4 Heading		
17.	133	23.7	Col.2, Total	14,559	14,759
18.	133	23.7	Col.3, L-1	575.46	574.46
19.	135	25.1	Col.6, L-1	185.23	185.22
20.	133	23.7	Col.5, L-3	915.55	1,915.55
21.	142	26.2	Col.4, L-10	1,448	1,488
22.	146	26.2	Col.4, L-7	948	943
23.	147	26.3	Col.4, L-7	82,716	82,616

TABLE NO.2.1, Col.3

District	Households (000)	District	Households (000)
1. Gr. Bombay	1,625	17. Parbhani	338
2. Thane	655	18. Beed	271
3. Raigad	293	19. Nanded	308
4. Ratnagiri)	431	20. Osmanabad)	386
5. Sindhudurg)		21. Latur)	
6. Nashik	510	22. Buldana	283
7. Dhule	357	23. Akola	338
8. Jalgaon	478	24. Amravati	351
9. Ahmednagar	477	25. Yavatmal	331
10. Pune	767	26. Wardha	183
11. Satara	382	27. Nagpur	491
12. Sangli	331	28. Bhandara	354
13. Solapur	463	29. Chandrapur)	401
14. Kolhapur	448	30. Gadchiroli)	
15. Aurangabad)	439	Maharashtra State	11,691
16. Jalna)		India	1,19,773

TABLE NO. 2.10 (SC,ST Population)

Sr. No.	District	SC	ST	% to Total Population	
				SC	ST
29.	Chandrapur	90,604	2,98,904	6.39	21.07
30.	Gadchiroli	43,718	2,50,599	6.86	39.32

प्रस्तावना

महाराष्ट्राची संक्षिप्त सांख्यिकी ह्या वार्षिक प्रकाशनाचा हा चौथा मराठी-इंग्रजी संयुक्त अंक १९८६ ह्या संदर्भ वर्षासाठी तयार करण्यात आला असून मालिकेतील तो सव्विसावा आहे. महाराष्ट्र राज्यासंबंधी विविध सामाजिक आणि आर्थिक विषयांवरील उपलब्ध असलेली अद्ययावत आकडेवारी थोडक्यात सादर करणे हा या पुस्तिकेचा मुख्य उद्देश आहे. महाराष्ट्र राज्य व भारत यांची तुलनात्मक आर्थिक परिस्थिती मांडण्याच्या उद्देशाने मुरुवातीच्या तक्त्यात भारताची माहितीदेखील देण्यात आली आहे. तक्त्यांच्या शेवटी राज्याची आर्थिक प्रगती दर्शविण्यासाठी काही निवडक निर्देशांक प्रस्तुत केले आहेत. ह्या अंकात व्यवसाय, शिक्षण व प्रशिक्षण, हवाई वाहतूक व मुंबईस उतरणारे परदेशी पर्यटक इत्यादी विषयांवरील माहिती नव्याने समाविष्ट करण्यात आली आहे. सकस आहार योजना कार्यक्रम मार्च १९८६ पासून बंद झाल्यामुळे त्यावरील तक्ता वगळण्यात आला आहे.

अद्ययावत माहिती देण्याच्या प्रयत्नात काही ठिकाणी अस्थायी आकडेवारी वापरण्यात आली आहे. अंतिम आकडे उपलब्ध होतील तेव्हा ही आकडेवारी सुधारण्याची शक्यता आहे.

ही पुस्तिका तयार करण्याच्या कामी राज्य व भारत सरकारची विविध खाती तसेच निमसरकारी संस्था यांचे जे सहकार्य मिळाले त्याबद्दल आभारी आहे.

ही छोटी पुस्तिका तात्कालिक संदर्भासाठी उपयोगी पडेल अशी आशा आहे.

मुंबई :
दिनांक १८ डिसेंबर १९८६.

सु. म. विद्वांस
अर्थ व सांख्यिकी संचालक
मुंबई

This is the fourth combined issue in Marathi and English of the Handbook of Basic Statistics of Maharashtra State, 1986 and twenty-sixth in the series. Its object is to present up-to-date statistical data on various socio-economic aspects of Maharashtra State in a concise form. For the purpose of comparison of the economy of the State with that of India, corresponding data for India have also been shown in the first opening table. Data on trends in some selected indicators are presented at the end in a series of tables to throw light on the growth of economy. Information on vocational guidance and training, air traffic and foreign tourists disembarking at Bombay is newly included in the publication. The table on special nutrition programme is omitted as the special nutrition programme is discontinued from March 1986.

In attempting to give up-to-date information, provisional figures have sometimes been presented which may be revised when final figures become available.

The co-operation extended by various departments of the State Government, Central Government and autonomous organisations in bringing out this publication is gratefully acknowledged.

It is hoped that the Handbook will be found useful as a convenient pocket book for ready reference.

Bombay :
Dated 18th December 1986

S. M. Vidwans
Director of Economics and Statistics
Bombay

महाराष्ट्राची संक्षिप्त सांख्यिकी
HANDBOOK OF BASIC STATISTICS OF MAHARASHTRA STATE
1986

अनुक्रमणिका/CONTENTS

वर्ष २६

Vol. XXVI

विषय	पृष्ठ PAGE	Subject
प्रस्तावना		Preface
बृष्टिक्षेपात महाराष्ट्र		Maharashtra State at a glance.
(I) सामान्य माहिती	1	General information.
(II) भारताशी तुलना	2	Comparison with India.
1. हवामान		<i>Climate</i>
1.1. निवडक केंद्रांतील कमाल व किमान तनमान, पावसाचे दिवस आणि वार्षिक पाऊस.	10	Maximum and minimum temperature, rainy days and annual rainfall at selected centres.
2. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या		<i>Area and Population</i>
2.1. पुरुष, स्त्रिया व कुटुंबे यांची जिल्हावार संख्या	12	Male, female and households [in each district.
2.2. जिल्हावार ग्रामीण व नागरी लोकसंख्या	14	Rural and urban population in each district.
2.3. जिल्हावार क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्येची घनता.	16	Area and density of each district
2.4. जिल्हावार साक्षरतेचे प्रमाण (शेकडेवारी)	17	Percentage of literacy in each district
2.5. १९०१ पासून लोकसंख्येतील दशवर्षीय बदलतार.	18	Decadal variation in population since 1901.
2.6. शहरांच्या लोकसंख्या-गटाप्रमाणे नागरी लोकसंख्या.	19	Urban population by size-class of towns.
2.7. वस्ती असलेल्या खेड्यांचे लोकसंख्येनुसार वर्गीकरण.	20	Classification of inhabited villages according to population.
2.8. एक लाख किंवा अधिक लोकसंख्या असलेली शहरे/शहर संकुले.	21	Cities/Urban Agglomerations with population of 1,00,000 or above.
2.9. काम करणाऱ्यांचे व न करणाऱ्यांचे वर्गीकरण	23	Classification of workers and non-workers.
2.10. अनुसूचित जाती आणि जमाती यांची लोकसंख्या.	24	Population of scheduled castes and scheduled tribes.
2.11. प्रकारानुसार महाराष्ट्र राज्यातील अपंगांची संख्या.	25	Disabled population in Maharashtra State by type of disability.

विषय	पृष्ठ PAGE	Subject
3. शेती		<i>Agriculture</i>
3.1. जमिनीचा वापर ..	26	Land utilisation.
3.2. जिल्हावार लागवडीलायक क्षेत्र आणि लागवड केलेले क्षेत्र.	27	Districtwise break-up of culturable area and cultivated area.
3.3. प्रमुख पिकांखालील क्षेत्र आणि त्यांचे उत्पादन.	29	Area and outturn of principal crops.
3.4. जिल्हावार प्रमुख पिकांखालील क्षेत्र व त्यांचे उत्पादन.	30	Area and outturn of principal crops in each district.
3.5. प्रमुख पिकांच्या उत्पादनांचे निर्देशांक ..	34	Index numbers of production of principal crops.
3.6. मृद संधारण, जमीन सुधारणा इत्यादी योजनांखालील प्रगती.	36	Progress under soil conservation and land reclamation.
3.7. रासायनिक खातांचे वाटप	37	Distribution of chemical fertilisers.
3.8. शेतीची अवजारे ..	38	Agricultural implements.
3.9. शेती पंपांना क्षीजपुरवठा	39	Agricultural pumps energised.
3.10. महाराष्ट्रातील एकूण वहित धारण जमिनी, त्यांचे क्षेत्र व सरासरी क्षेत्र.	40	Number, area and average size of operational holdings in Maharashtra.
3.11. राज्य क्षेत्रातील पूर्ण झालेल्या पाटबंधारे प्रकल्पांची संख्या.	41	Number of Irrigation projects completed in State sector.
3.12. निर्मित सिंचनक्षमता व प्रत्यक्ष सिंचित क्षेत्र.	42	Irrigation potential created and actual irrigated area.
3.13. शासनाचे कार्यान्वित झालेले जलविद्युत प्रकल्प.	43	Government hydro projects commissioned.
4. पशुसंवर्धन		<i>Animal Husbandry</i>
4.1. पशुधन ..	44	Livestock population.
4.2. जिल्हावार पशुधन ..	46	Livestock population in each district.
4.3. पशुसंवर्धनासंबंधीची संकीर्ण माहिती ..	48	Miscellaneous statistics relating to animal husbandry.
4.4. शासकीय व सहकारी क्षेत्रातील दुग्धशाळा-मार्फत झालेले दुग्धाचे संकलन व वितरण.	50	Collection and distribution of milk by dairies in Government and Co-operative sectors.
4.5. दुग्धजन्य पदार्थांची उत्पादने व दूध शीतकरण केंद्रे.	51	Milk products and milk chilling centres.
5. मत्स्यव्यवसाय		<i>Fisheries</i>
5.1. खारवण केंद्रात केलेली माशांची आयात, मिठाचे वाटप आणि खारवलेले मासे.	52	Quantity of fish brought for curing, salt issued and fish removed.
5.2. मत्स्यव्यवसायासंबंधीची संकीर्ण माहिती	53	Miscellaneous statistics relating to fisheries.
6. वने		<i>Forests</i>
6.1. वनव्याप्त क्षेत्रांचे वर्गीकरण ..	55	Classification of forest area.
6.2. मुख्य आणि गौण वनोत्पादन ..	56	Production of major and minor forest product.

विषय	पृष्ठ PAGE	Subject
7. उद्योग आणि खाणकाम		<i>Industry and Mining</i>
7.1. चालू कारखान्यांचे कामगारांच्या संख्येनुसार वर्गीकरण.	57	Distribution of working factories according to working strength.
7.2. कारखाने व कामगारांची कामावरील दैनिक सरासरी यांचे कारखान्यांच्या प्रमुख गटानुसार वर्गीकरण.	58	Factories with average daily employment classified according to major groups of industries.
7.3. चालू कारखाने आणि त्यातील कामगारांची जिल्हावार संख्या.	60	Working factories and average daily employment in each district.
7.4. उत्पादक भांडवल, औद्योगिक उत्पादन आणि मूल्यवृद्धी.	61	Productive capital, output and value added by manufacture.
7.5. कापड गिरण्यांतील सरासरी गैरहजेरी	63	Average percentage of absenteeism in the cotton textile industry.
7.6. औद्योगिक विवाद	64	Industrial disputes.
7.7. कापड उद्योगाची माहिती (गिरणी विभाग)	65	Working of cotton textile industry (mill sector).
7.8. खनिज उत्पादन	66	Mineral production.
7.9. औद्योगिक उत्पादन	67	Industrial production.
8. वीज		<i>Electricity</i>
8.1. विजेची स्थापित क्षमता, उत्पादन आणि वापर.	68	Installed capacity, generation and consumption of electricity.
8.2. विजेचा पुरवठा झालेली शहरे व खेडी	69	Towns and villages electrified.
9. संयुक्त भांडवली संस्था		<i>Joint Stock Companies</i>
9.1. ३१ मार्च १९८६ रोजी चालू असलेल्या संयुक्त भांडवली संस्था.	70	Number of joint stock companies as on 31st March 1986.
10. बँका		<i>Banks</i>
10.1. बँक कार्यालये असलेल्या ठिकाणांची व बँक कार्यालयांची जिल्हावार संख्या.	71	Number of places having banking offices and number of banking offices in each district.
11. सहकार		<i>Co-operation</i>
11.1. संस्था व सभासदांची संख्या, खेळते भांडवल, कर्जांक दिलेल्या रकमा आणि मालाची उलाढाल	72	Societies, membership, working capital, advances and turnover.
12. परिवहन व वळणवळण		<i>Transport and Communications</i>
12.1. रस्त्यांची लांबी	73	Road length.
12.2. पृष्ठभागानुसार रस्त्यांचे वर्गीकरण	74	Road length according to types of surface
12.3. महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळाची वाहतूकविषयक आकडेवारी.	75	Operational statistics of Maharashtra State Road Transport Corporation.
12.4. वापरात असलेली मोटार वाहने	76	Motor vehicles in operation.
12.5. लोहमार्गाची लांबी	77	Railway route length.
12.6. महाराष्ट्र राज्यातील डाक कार्यालये व तार कार्यालये.	78	Post offices and telegraph offices in Maharashtra State.

विषय	पृष्ठ PAGE	Subject
13. जहाज वाहतूक		<i>Shipping</i>
13.1. मुंबई बंदरात असलेल्या जहाजांची संख्या व वजन.	79	Number and tonnage of vessels entered in Bombay Port.
13.2. मुंबई बंदरामध्ये गोदणा आणि बंदरे येवून हलविलेला माल.	80	Cargo handled at the docks and bunders in Bombay Port.
13.3. महाराष्ट्र राज्यातील निवडक गौण बंदरांतून हलविलेला (आयात व निर्यात) माल.	81	Cargo (imports and exports) handled at the selected minor ports of Maharashtra State.
13.4. महाराष्ट्र राज्यातील बंदरांतून होणारी प्रवासी वाहतूक.	82	Passenger traffic at the ports of Maharashtra State.
14. देशांतर्गत व्यापार		<i>Inland Trade</i>
14.1. महाराष्ट्राचा देशातील इतर राज्याशी झालेला व्यापार.	83	Inland Trade of Maharashtra.
15. शिक्षण		<i>Education</i>
15.1. शिक्षणाच्या प्रकारानुसार संस्थांचे व विद्यार्थ्यांचे वर्गीकरण.	85	Institutions and enrolment by type of education.
15.2. जिल्हावार प्राथमिक व दुय्यम शिक्षण	88	Primary and secondary education in each district.
15.3. महाराष्ट्र राज्यातील शासकीय व अशासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांतील प्रशिक्षणार्थीच्या मंजूर जागा.	90	Number of seats sanctioned for trainees in the Government and non-Government industrial training institutions in Maharashtra.
15.4. महाराष्ट्र राज्यातील शासकीय व अशासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांच्या अंतिम परीक्षांचे निकाल.	91	Results of the final examinations of Government and non-Government industrial training institutes in Maharashtra.
15.5. महाराष्ट्र राज्यातील शिकाऊ उमेदवारांची वर्गवारी.	92	Classification of apprentice trainees in Maharashtra.
15.6. महाराष्ट्र राज्यातील माध्यमिक व उच्च माध्यमिक तांत्रिक शाळा व विद्यार्थी संख्या.	93	Secondary and higher secondary technical schools and students in Maharashtra State.
15.7. महाराष्ट्र राज्यातील तांत्रिक आणि व्यवसाय संस्था व त्यातील प्रवेशक्षमता.	94	Technical and vocational institutes in Maharashtra and their intake capacity in Maharashtra.
15.8. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम शिक्षणविषयांच्या शासकीय व अशासकीय संस्था व त्यातील विद्यार्थ्यांची प्रवेशक्षमता.	95	Number of Government and non-Government institutions, teaching certificate course and their intake capacity in Maharashtra.

विषय	पृष्ठ PAGE	Subject
16. जीवनविषयक आकडेवारी		
<i>Vital Statistics</i>		
16.1. जन्म, मृत्यू आणि बालमृत्यू यांचे प्रमाण	96	Birth rates, death rates and infant mortality rates.
16.2. कुटुंबकल्याणविषयक माहिती	98	Family Welfare Statistics.
16.3. महाराष्ट्र राज्यातील संस्थांकडून मिळालेल्या वैद्यकीय सुविधा.	99	Medical facilities available through institutions in Maharashtra State.
17 पोलीस आणि गुन्हे		
<i>Police and Crimes</i>		
17.1. पोलीस स्टेशन आणि पोलीसांची संख्या	100	Police stations and police force.
17.2. इंडियन पिनल कोडखाली झालेले दखलपत्र गुन्हे (गुन्ह्यांचे प्रयत्न घडून).	101	Cognizable offences (including attempts) under Indian Penal Code.
18. कारागृहे		
<i>Prisons</i>		
18.1. कारागृहांची व कदांची संख्या	102	Number of prisons and convicts.
19. घरबांधणी		
<i>Housing</i>		
19.1. घरांची बापरानुसार केलेली वर्गवारी	104	Classification of houses according to use.
19.2. बापरातील खोल्यांच्या संख्येनुसार कुटुंबांचे वर्गीकरण.	106	Distribution of households according to rooms occupied.
20. स्थानिक संस्था		
<i>Local Bodies</i>		
20.1. ग्रामपंचायतीची व्याप्ती, उत्पन्न आणि खर्च	107	Coverage, self-raised income and expenditure of Village Panchayats.
20.2. नगरपरिषदा व महानगरपालिका यांची घडण.	108	Constitution of Municipal Councils and Municipal Corporations.
20.3. नगरपरिषदांचे व महानगरपालिका यांचे उत्पन्न व खर्च.	110	Income and expenditure of Municipal Councils and Municipal Corporations.
20.4. जिल्हा परिषदांचे उत्पन्न आणि खर्च	112	Income and expenditure of Zilla Parishads
20.5. प्रकारानुरूप स्थानिक संस्थांची संख्या	114	Local Bodies by types
21. सार्वत्रिक निवडणुका		
<i>General Elections</i>		
21.1. सार्वत्रिक निवडणुकांचे निकाल	115	Results of general elections
21.2. उमेदवारांचे पक्ष पाठिंब्यानुसार वर्गीकरण	116	Candidates according to party affiliations
22. किंमत निर्देशांक		
<i>Price Indices</i>		
22.1. अखिल भारतीय धाऊक किंमतीचे निर्देशांक (नवी मालिका).	117	All India wholesale price index numbers (New Series).
22.2. कामगारांकरिता ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक (नवी मालिका).	120	Consumer price index numbers for working class (New Series).
22.3. महाराष्ट्रातील ग्रामीण विभागातील जीवनावश्यक वस्तूंच्या ग्राहक किंमतीचे/निर्देशांक	122	Consumer price index numbers for selected essential items for Rural Maharashtra.

विषय	पृष्ठ PAGE	Subject
किंमत निर्देशांक		Price Indices
22.4. महाराष्ट्रातील नागरी विभागातील जीवनावश्यक वस्तूंच्या ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक	123	Consumer price Index numbers for selected essential items for Urban, Maharashtra.
22.5. नागरी श्रमिकेतर कर्मचाऱ्यांच्या ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक.	124	Consumer price index numbers for urban non-manual employees.
22.6. शेतमजुरांकरिता ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक	125	Consumer price Index numbers for Agricultural labourers.
23. रोजगार		Employment
23.1. औद्योगिक गटानुसार काम करणाऱ्यांचे (शेतीव्यतिरिक्त) वर्गीकरण.	126	Industrial classification of persons at work other than cultivation.
23.2. विंगरशेती व्यवसायातील कामगारांचे व्यवसायानुसार वर्गीकरण.	127	Occupational classification of persons at work other than cultivation.
23.3. सेवायोजनेसंबंधीची माहिती ..	128	Employment exchange statistics.
23.4A. राज्य सरकारचे कर्मचारी ..	129	State Government employees.
23.4B. श्रेणी व जातीनुसार राज्य सरकारचे कर्मचारी.	130	Class and castewise State Government employees.
23.5. सरकारी क्षेत्रातील रोजगार ..	131	Employment in public sector.
23.6. दुकाने व व्यापारी संस्था अधिनियमाखाली नोंदलेल्या संस्थांतील रोजगार.	132	Employment under shops and establishments Act.
23.7. रोजगार हमी योजनेखाली महाराष्ट्र राज्यात घेण्यात आलेली प्रकारानुसार कामे व त्यांवरील खर्च.	133	Categorywise number of works and expenditure incurred thereon under the employment guarantee scheme in Maharashtra State.
24. छापखाने व प्रकाशने		Press and Publications
24.1. छापखाने, वर्तमानपत्रे, पुस्तके आणि नियतकालिके.	134	Printing presses, newspapers, books and periodicals.
25. वार्षिक योजना		Annual Plans
25.1. महाराष्ट्राची पाचवी व सहावी पंचवार्षिक योजना.	135	Fifth and Sixth Five-Year Plan of Maharashtra.
26. राज्य वित्त		State Finance
26.1. राज्याची महसुली जमा ..	136	Revenue receipts of the State.
26.2. महसुली लेखावरील खर्च ..	141	Expenditure on revenue account.
26.3. राज्याच्या अर्थसंकल्पाचे पृथक्करण ..	147	Analysis of State Government Budget.
27. राज्य उत्पन्न		State Income
27.1. चालू आणि स्थिर किंमतीनुसार राज्य उत्पन्न	149	State income at current and constant prices.

विषय	पृष्ठ PAGE	Subject
28. संकीर्ण		Miscellaneous
28.1. नियंत्रित बाजारपेठा	150	Regulated markets.
28.2A महाराष्ट्रातील आयुर्विमाविषयी माहिती	154	Life Insurance in Maharashtra.
28.2B महाराष्ट्रातील साधारण विम्याचा प्रत्यक्ष प्रिमियम.	155	Gross direct premium written in Maharashtra.
28.3. पर्यटन विभागाचे मान्यता दिलेल्या हॉटेलांची महाराष्ट्रातील संख्या.	156	Number of hotels in Maharashtra approved by the tourism department.
28.4. मुंबईस उत्तरणारे परदेशी पर्यटक ..	157	Foreign tourists disembarking at Bombay.
29. निवडक निर्देशांकांचा कल		Trends in selected indicators
29.1. शेती	158	Agriculture.
29.2. पशुधन व कुक्कुट	162	Livestock and poultry.
29.3. उद्योग आणि खानकाम	164	Industry and mining.
29.4. वीज	166	Electricity.
29.5. सहकार	168	Co-operation.
29.6. परिवहन आणि दळणवळण	170	Transport and communications.
29.7. शिक्षण	172	Education.
29.8. अखिल भारतीय घाऊक किमतीचे निर्देशांक (नवी मालिका).	174	All India wholesale price index numbers (New Series).
29.9. कामगारांकरिता घाऊक किमतीचे निर्देशांक (नवी मालिका).	176	Consumer price index numbers for working class (New Series).
29.10. राज्य उत्पन्न (सुधारित मालिका)	178	State income. (Revised Series)
रूपांतर गुणके	180	Conversion factors.

दृष्टिकोपात महाराष्ट्र/MAHARASHTRA STATE AT A GLANCE

(I) सामान्य माहिती/GENERAL INFORMATION

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	माहिती Particulars	Item
(1)	(2)	(3)	(4)
1	भौगोलिक स्थान— उत्तर अक्षांश पूर्व रेखांक	16.4 to 22.1 72.6 to 80.9	Location— North latitude (degrees). East longitude (degrees).
2	विभाग	6	Number of Divisions.
3	जिल्हे	30	Number of Districts.
4	तालुके	303	Number of Talukas
†5	शहरे व शहर/संकुले	307	Number of City and town units/UAs.†
†6	एक लाख लोकसंख्येहून अधिक लोकसंख्या असलेली शहरे (अनुक्रमांक ५ मध्ये दर्शविलेल्या शहरांपैकी):	25	Number of cities having population more than one lakh (out of towns against Serial No. 5).†
†7	खेडी— वस्ती असलेली वस्ती नसलेली	39,354 2,479	Number of villages† Inhabited Un-inhabited
†8	क्षेत्रफळ (चौ. किलोमीटर)	3,07,690	Area (in Square Kilometres)†
9	किनाऱ्याची लांबी (किलोमीटर)	720	Length of the Coast-Line (Kilo- metres)

टीप.—(1) अनुक्रमांक ८ ह्या बाबीची माहिती
सर्व्हर जनरल, भारत सरकार, यांच्या-
नुसार आहे.

(2) †१९८१ जनगणनेवर आधारित.

(3) शहर संकुल—ह्यात एखादे शहर व
त्याच्या आसपासचा नागरी विभाग
किंवा दोन किंवा अधिक जवळजवळ
असलेली शहरे व त्यांना लागून
असलेला आसपासचा नागरी विभाग
अशा प्रकारचा संपूर्ण नागरी टापू
ह्याचा समावेश आहे.

Information against item 8 is
according to Surveyor General,
India.

†1981 Population Census.

UA=Urban agglomeration is a
continuous urban spread constitu-
ting a town and the adjoining
urban outgrowth or two or more
physically continuous towns
together with the continuous well
recognised urban outgrowth, if
any, of such towns.

(II) भारताशी तुलना / COMPARISON WITH INDIA

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	परिमाण	महाराष्ट्र Maha- rashtra	भारत India	महाराष्ट्राची भारताशी तुलना (शेकडेवारी) Comparison of Maha- rashtra with India (Percentage)	Unit	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(3)	(2)
1.	लोकसंख्या (१९८१ ची जनगणना)						POPULATION (1981 Census)
1.1	(अ) ग्रामीण लोकसंख्या .. हजारांत	..	40,791	5,25,457*	7.8	Thousand	(a) Rural population.
	(आ) ग्रामीण लोकसंख्येचे एकूण लोक- संख्येशी शेकडा प्रमाण.	शेकडेवारी	64.97	76.69	..	Percentage	(b) Percentage of rural popula- tion to total population.
1.2	(अ) नागरी लोकसंख्या .. हजारांत	..	21,993	1,59,727*	13.8	Thousand	(a) Urban population.
	(आ) नागरी लोकसंख्येचे एकूण लोक- संख्येशी शेकडा प्रमाण.	शेकडेवारी	35.03	23.31	..	Percentage	(b) Percentage of urban popula- tion to total population.
1.3	(अ) एकूण लोकसंख्या .. हजारांत	..	62,784	6,85,185*	9.2	Thousand	(a) Total population
	(१) पुरुष .. .. हजारांत	..	32,415	3,54,398*	9.4	Do.	(i) Male.
	(२) स्त्रिया .. .. हजारांत	..	30,369	3,30,787*	9.5	Do.	(ii) Female.
1.4	(अ) वर्गीकृत जाती व जमाती यांची लोकसंख्या	हजारांत	10,252	1,56,383	6.6	Do.	(a) Population of scheduled castes and scheduled tribes.
	(आ) वरील लोकसंख्येचे एकूण लोक- संख्येशी शेकडा प्रमाण.	शेकडेवारी	16.3	22.8	..	Percentage	(b) Percentage of above popu- lation to total population.

1.5	(अ) एकूण मुख्यतः काम करणारे .. हजारांत ..	24,302	2,22,517@	10.9	Thousand	(a) Total main workers
	(आ) एकूण मुख्यतः काम करणाऱ्यांचे शेकडेवारी एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण.	38.7	33.5	..	Percentage	(b) Percentage of total main workers to total population.
1.6	(अ) सीमांतिक काम करणारे .. हजारांत ..	2,416	22,088@	10.9	Thousand	(a) Marginal workers
	(आ) सीमांतिक काम करणाऱ्यांचे शेकडेवारी एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण.	3.9	3.3	..	Percentage	(b) Percentage of marginal workers to total population.
1.7	(अ) एकूण काम न करणारे .. हजारांत ..	36,066	4,20,683@	8.6	Thousand	(a) Total non-workers
	(आ) एकूण काम न करणाऱ्यांचे एकूण शेकडेवारी लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण.	57.4	63.2	..	Percentage	(b) Percentage of total non workers to total population.
1.8	लोकसंख्येची घनता .. .. दर चौरस किलो-मीटरमागे लोकसंख्या.	204	216††	..	Persons per sq. km.	Density of population.
1.9	साक्षरतेचे प्रमाण—					Literacy percentage—
	(१) पुरुष .. .. शेकडेवारी ..	58.79	46.89	..	Percentage	(i) Male
	(२) स्त्रिया .. .. शेकडेवारी ..	34.79	24.82	..	Do. ..	(ii) Female
	(३) एकूण .. .. शेकडेवारी ..	47.18	36.23	..	Do.	(iii) Persons
1.10	स्त्री-पुरुष प्रमाण .. .. दर १,००० पुरुषां-मागे स्त्रियांची संख्या.	937	933	..	Females per 1,000 males	Sex ratio
1.11	१९७१-८१ मध्ये झालेली लोकसंख्येतील शेकडेवारी शेकडा वाढ.	24.75	25.00	..	Percentage	Percentage growth of population during 1971-81

* जनगणना घेणे शक्य नसल्यामुळे आसामची अंदाजित लोकसंख्या धरून व पाकिस्तान व चीन यांनी जम्मू व काश्मीरमधील बळकावलेल्या प्रदेशातील लोकसंख्या वगळून.

* Includes projected population of Assam, where census could not be held but excludes population of areas in Jammu and Kashmir under unlawful occupation at Pakistan and China where census could not be taken.

@ आसाम सोडून/Excluding Assam.

†† जम्मू व काश्मीर सोडून/Excluding Jammu and Kashmir.

(II) भारतासो तुलना/COMPARISON WITH INDIA—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(3)	(2)
2. शेती				AGRICULTURE			
प्रमुख पिकांखालील क्षेत्र (१९८२-८३, १९८३-८४ व १९८४-८५ या वर्षांची सरासरी)				Area under principal crops (Average for years 1982-83, 1983-84 and 1984-85)			
2.1	तांदूळ	..	.. हजार हेक्टर	1,509	40,066	3.8	Thou-hect. Rice
2.2	गहू	..	.. "	1,065	23,812	4.5	Do. Wheat
2.3	ज्वारी	..	.. "	6,583	16,077	40.9	Do. Jowar
2.4	बाजरी	..	.. "	1,654	11,117	14.9	Do. Bajri
2.5	एकूण तृणधान्ये	..	.. "	9,782	1,04,163	9.4	Do. .. All cereals
2.6	एकूण कडधान्ये	..	.. "	2,789	22,887	12.2	Do. .. All pulses
2.7	एकूण अन्नधान्ये	..	.. "	14,121	1,27,050	11.1	Do. .. All foodgrains
2.8	सुर्यमुखी	..	.. "	801	7,546	10.6	Do. .. Groundnut
2.9	ऊस	..	.. "	304	3,156	9.6	Do. .. Sugarcane
2.10	कापूस	..	.. "	2,675	7,744	34.5	Do. .. Cotton
प्रमुख पिकांचे उत्पादन (१९८१-८२, १९८२-८३ व १९८३-८४ या वर्षांची सरासरी)				Outturn of principal crops (Average for years 1981-82, 1982-83 and 1983-84)			
2.11	तांदूळ	..	.. हजार टन	2,115	55,071	3.8	Thousand tonnes Rice
2.12	गहू	..	.. "	934	44,069	2.1	Do. .. Wheat
2.13	ज्वारी	..	.. "	4,711	11,282	41.8	Do. .. Jowar
2.14	बाजरी	..	.. "	640	3,625	17.7	Do. .. Bajri
2.15	एकूण तृणधान्ये	..	.. "	9,782	1,04,163	9.4	Do. .. All cereals
2.16	एकूण कडधान्ये	..	.. "	1,112	12,219	9.1	Do. .. All pulses
2.17	एकूण अन्नधान्ये	..	.. "	9,968	1,42,316	7.0	Do. .. All foodgrains

2.18	भुईमूग	..	..	"	256	2,448	10.5	Do.	Groundnut
2.19	ऊस (ऊसांत)	..	..	"	26,488	1,74,888	15.1	Do.	Sugarcane (cane)
2.20	कापूस (लिटमछे)			"	678	1,214	54.6	Do.	Cotton (lint)

ANIMAL HUSBANDRY

Livestock census, 1978

3.	पशुसंवर्धन								
	पशुसंख्या, १९७८								
3.1	एकूण पशुसंख्या	..	..	हजारोंत	29,642	3,69,540	8.0	Thousand numbers	Total livestock
3.2	एकूण गार्द-बैल	..	..	"	15,218	1,80,140	8.5	Do.	Total cattle
3.3	गार्द-बैल	..	..	"					Cattle—
	(१) तीन वर्षावरील बैल	..	..	"	6,329	74,907	8.5	Do.	(i) Males over 3 years
	(२) तीन वर्षावरील गार्द	..	..	"	4,781	57,599	8.3	Do.	(ii) Females over 3 years
3.4	एकूण म्हशी-रेडे	..	..	"	3,899	62,029	6.3	Do.	Total buffaloes
3.5	म्हशी-रेडे—								Buffaloes—
	(१) तीन वर्षावरील रेडे	..	..	"	325	8,378	3.9	Do.	(i) Males over 3 years
	(२) तीन वर्षावरील म्हशी	..	..	"	2,148	31,865	6.7	Do.	(ii) Females over 3 years
3.6	एकूण मेंढरे व शेळया	..	..	"	10,199	1,16,527	8.8	Do.	Total sheep and goats
3.7	एकूण घोडे, क्षिगरे वगैरे	..	..	"	49	916	5.4	Do.	Total horses and ponies
3.8	इतर पशुसंख्या	..	..	"	278	9,928	2.8	Do.	Other livestock
3.9	कोबडया, बदके वगैरे	..	..	"	18,751	1,60,870	11.7	Do.	Total poultry
3.10	ट्रॅक्टर	..	..	"	13	276	4.7	Do.	Tractors
3.11	सिंचनाकरिता वापरलेली इंजिने व पंप.	..	..	"	168	2,359	7.1	Do.	Oil engines with pumps for irrigation purposes.
3.12	सिंचनाकरिता वापरलेले विद्युत पंप.	..	..	"	378	2,438	15.5	Do.	Electric pumps for irrigation
4.	जंगले (१९७९-८०)								FORESTS (1979-80)
4.1	एकूण जंगलव्याप्त क्षेत्र	..	..	चौ. कि.	64,078	7,36,685	8.7	Sq. km.	Total forest area

(II) भारताशी तुलना/COMPARISON WITH INDIA—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(3)	(2)
5 उद्योग आणि खाणकाम							INDUSTRY AND MINING
5.1 कारखाने							Factories
(अ)	चालू कारखाने (१९८१)*	संख्या	..	16,524	1,48,971	11.1	Number (a) Working factories (1981)*
(आ)	कामगारांची दैनिक सरासरी (१९८१).	हजारांत	..	1,192	7,052	16.9	Thousand (b) Average daily number of workers (1981).
5.2 उद्योगाची वार्षिक पाहणी							Annual Survey of Industries
(प्रगणना व प्रगणनेतर भाग मिलात)							(Census plus Non-Census parts)
(१९८१-८२)—							(1981-82)—
(अ)	उत्पादक भांडवल	कोटी रुपये	..	8,476	49,760	17.0	Crete Rs. (a) Productive capital
(आ)	रोजगारीवर असलेल्या लोकांची संख्या.	हजारांत	..	1,359	7,778	17.5	Thousand (b) Number of persons employed.
(इ)	एकूण उत्पादन	कोटी रुपये	..	16,970	73,672	23.0	Crete Rs. (c) Gross output (ex-factory value).
(ई)	उत्पादन मूल्य वृद्धि	"	..	3,316	14,555	22.8	Do. (d) Value added by manufacture.
5.3							
(अ)	चालू असलेल्या सुती कापड गिरण्या (१९८३ अखेर)**	संख्या	..	99	822	12.0	Number (a) Working cotton textile mills (end of 1983).**
(आ)	या गिरण्यांतील कामगारांची सरासरी (१९८३ अखेर)**	हजारांत	..	144	794	18.1	Thousand (b) Average number of workers employed in cotton textile mills (end of 1983).**
(इ)	सुताचे सरासरी मासिक उत्पादन (१९८३ अखेर)**	लाख कि. ग्रॅम.	..	165.28	1,073.60	15.4	Lakh Kg. (c) Average monthly production of yarn (end of 1983).**
(ई)	कापडाचे सरासरी मासिक उत्पादन (१९८३ अखेर)**	लाख मीटर	..	742.56	2,825.52	26.3	Lakh metres (d) Average monthly production of cloth (end of 1983).**
5.4 खाणकाम (१९८५)							MINING (1985)
(अ)	कोळसा (उत्पादन)	'००० टन	..	10,792	1,49,211	7.2	'000 Tonnes (a) Coal (Quantity)
	(मूल्य)	कोटी रुपये	..	190	3,061	6.2	Crete Rs. (Value)

(अ) कच्चे लोखंड (उत्पादन)	.. '००० टन	1,076	42,545	2.5	'000 Tonnes (b) Iron ore	(Quantity)
(मूल्य)	.. कोटी रुपये	4	234	1.7	Crore Rs.	(Value)
(इ) कच्चे मँगनीज (उत्पादन)	.. '००० टन	233	1,240	18.8	'000 Tonnes (c) Manganese ore	(Quantity)
(मूल्य)	.. कोटी रुपये	11	348	3.2	Crore Rs.	(Value)
(ई) बॉक्साईट (उत्पादन)	.. '००० टन	384	2,121	18.1	'000 Tonnes (d) Bauxite	(Quantity)
(मूल्य)	.. कोटी रुपये	2	16	12.5	Crore Rs.	(Value)

6 विद्युत

6.1 विजेचे उत्पादन (१९८४-८५)	.. दशलक्ष कि.वॅ.तास	24,097	1,56,973	15.4	Million kwh	Electricity generated (1984-85)
6.2 विजेचा वापर (१९८४-८५)	.. दशलक्ष कि. वॅ. तास	19,108	1,13,897	16.8	Do.	Electricity consumed (1984-85)
6.3 (अ) उद्योगाकरिता वापरलेली वीज.	दशलक्ष कि. वॅ. तास	10,037	63,343	15.9	Do.	(a) Industrial consumption
(आ) या औद्योगिक वापराचे एकूण शकडेवारी	..	52.6	55.6	..	Percentage	(b) Percentage of industrial consumption to total consumption.

ELECTRICITY

7 संयुक्त भांडवली संस्था आणि बँका*

JOINT-STOCK COMPANIES AND BANKS

7.1 संयुक्त भांडवली कंपनी (३१ मार्च १९८५ रोजी).	संख्या	.. 26,192	1,07,369	24.4	Number	Companies at work (as on 31st March 1985).
7.2 त्यांचे भरणा केलेले भांडवल	.. कोटी रुपये	.. 3,035	27,331	11.1	Crore Rs.	Their paid-up capital
7.3 बँक कार्यालये, वर्गीकृत व्यापारी (डिसेंबर १९८५ रोजी).	संख्या	.. 4,879	52,721	9.3	Number	Banking offices, scheduled commercial (as on December 1985).
7.4 दर लाख लोकसंख्येशी बँक कार्यालयांचे प्रमाण.	संख्या	.. 7.1	7.0	..	Do.	Banking offices per lakh of population.
7.5 बँक कार्यालय असलेल्या शहरांची व गावांची संख्या (वर्गीकृत व्यापारी) (डिसेंबर १९८२).	संख्या	.. 1,613	21,858	7.4	Do.	Places having banking offices (Scheduled commercial) (Dec. 1982).

8 सहकार

CO-OPERATION (1980-81)

(१९८०-८१)	..	..	..	..	..	..	
8.1 सहकारी संस्था	..	.. संख्या	.. 60,747	3,26,273	18.6	Number	Co-operatives societies
8.2 सभासदांची संख्या	..	.. हजारांत	.. 14,800	1,17,596	12.6	Thousand number	Membership

* अस्थायी/Provisional.

**जानेवारी ते मार्च १९८३ ची मुंबई शहराची आकडेवारी उपलब्ध नसल्यामुळे या आकडेवारीत समाविष्ट केलेली नाही./ The figures for January to March 1983 of Bombay City are excluded as they are not available.

(II) भारततारी तुलना/COMPARISON WITH INDIA—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(3)	(2)
8.3	सर्व संस्थांचे खेळते भांडवल	.. कोटी रुपये ..	5,210	25,082	20.8	Creore Rs.	Working capital of all co-operative societies.
8.4	कृषि पत संस्थांनी दिलेले कर्ज	.. कोटी रुपये ..	250	1,742	14.0	Do. ..	Advances by agricultural credit societies.
9. परिवहन आणि दळणवळण						TRANSPORT AND COMMUNICATIONS	
9.1	(अ) रेल्वे मार्गाची लांबी (३१ मार्च १९८४ रोजी).	किलो मीटर ..	5,297	61,460	8.6	Kilometres	(a) Total railway length (as on 31st March 1984).
	(आ) रेल्वे मार्गाच्या लांबीचे क्षेत्रफळाशी प्रमाण (दर १०० चौरस किलो मीटरमागे) (३१ मार्च १९८४ रोजी).	किलो मीटर ..	1.6	1.9	..	Do. ..	(b) Railway length per 100 square kilometres of area (as on 31st March 1984).
9.2	१०० चौरस किलोमीटर क्षेत्रफळामागे असणारी रस्त्याची लांबी (३१ मार्च १९८३ रोजी).	किलो मीटर ..	60	47	..	Do. ..	Road length per 100 square kilometres of area (as on 31st March 1983).
9.3	(अ) १०० चौरस किलो मीटर क्षेत्रफळामागे असणारी मोटार वाहने (३१ मार्च १९८५ रोजी).	संख्या ..	353	204	..	Number	(a) Motor vehicles per 100 sq Kms. of area (as on 31st March 1985).
	(आ) दर लाख लोकसंख्येमागे असणारी मोटार वाहने (३१ मार्च १९८५ रोजी).	संख्या ..	1,998	1,165	..	Do. ..	(b) Motor vehicles per lakh of population (as on 31st March 1985).
10. राज्य उत्पन्न (१९८५-८६).						STATE INCOME(1985-86).	
10.1	(अ) चालू किमतीनुसार उत्पन्न	कोटी रुपये ..	23,731**	1,95,707***	12.1	Creore Rs.	(a) Income at current prices
	(आ) चालू किमतीनुसार दर डोई उत्पन्न.	रुपये ..	430	596	..	Rs.	(b) Per capita income at current prices.

**प्राथमिक अंदाज/Preliminary.

***शीघ्र अंदाज/Quick estimates

---

1. हवामान/CLIMATE
तक्ता क्रमांक/Table No. 1.1

---

1. हवामान/CLIMATE

तपता क्रमांक/TABLE No. 1.1

निवडक केंद्रांतील कमाल आणि किमान तपमान, पावसाचे दिवस आणि वार्षिक पाऊस

MAXIMUM AND MINIMUM TEMPERATURE, RAINY DAYS AND ANNUAL RAINFALL AT SELECTED CENTRES
1983

(तपमान सेल्सियस डिग्रिमध्ये, पाऊस मिलिमीटरमध्ये/Temperature in degrees celcius and Rainfall in mm.)

अनुक्रमांक Serial No.	केंद्रे	तपमान/Temperature		पाऊस/Rainfall		नेहमीचा पाऊस	Centres
		कमाल Maximum (Highest)	किमान Minimum (Lowest)	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	Normal Rainfall	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
1	कुलाबा (बृहन्मुंबई)	35.6	13.9	87	3,417.3	1,805	Colaba (Greater Bombay)
2	सांताक्रुझ (बृहन्मुंबई)	36.5	11.6	94	3,107.7	2,812	Santacruz (Greater Bombay)
3	दहाणू (ठाणे)	36.2	11.9	78	2,956.2	1,759	Dahanu (Thane)
4	भीरा (रायगड)	42.5	11.4	50	2,131.0	N.A.	Bhira (Raigad)
5	अलिबाग (रायगड)	35.1	12.8	87	4,062.5	1,960	Alibag (Raigad)
6	रत्नागिरी	35.0	14.1	99	3,922.8	2,617	Ratnagiri
7	देवगड (रत्नागिरी)	34.9	15.5	95	3,557.8	2,246	Devgad (Ratnagiri)
8	हर्णे (रत्नागिरी)	33.9	18.8	76	2,477.5	2,472	Harnai (Ratnagiri)
9	नाशिक	N.A.	5.7	50	758.1	697	Nashik
10	ओझर (नाशिक)	42.4	2.2	36	568.1	633	Ozar (Nashik)
11	मालेगाव कॅम्प	44.2	4.2	35	560.7	N.A.	Malegaon Camp
12	नंदुरबार (धुळे)	N.A.	N.A.	47	703.3	643	Nandurbar (Dhule)
13	जळगाव	46.4	4.3	50	860.2	787	Jalgaon
14	अहमदनगर	42.0	6.0	43	787.0	622	Ahmadnagar
15	पुणे	42.5	6.4	39	760.1	661	Pune

16	बारामती (पुणे)	..	43.6	8.6	33	595.6	465	Baramati (Pune)
17	लोहगाव (पुणे)	..	42.6	9.2	39	586.7	684	Lohgaon (Pune)
18	वानोरी (ए.एफ.एम.सी.)	..	43.1	9.9	42	612.5	640	Wanorie (A.F.M.C.)
19	महाबळेश्वर (सातारा)	..	36.4	9.2	115	5,484.7	6,226	Mahabaleshwar (Satara)
20	सांगली	..	38.0	9.0	43	471.1	N.A.	Sangli
21	सोलापूर	..	43.7	12.0	53	869.8	678	Solapur
22	जेऊर (सोलापूर)	..	44.6	8.1	46	812.6	596	Jeur (Solapur)
23	कोल्हापूर	..	40.8	11.3	62	976.5	1,070	Kolhapur
24	औरंगाबाद	..	43.6	5.0	48	1,033.1	726	Aurangabad
25	चिखलठाणा (औरंगाबाद)	..	42.2	4.0	46	925.3	6,920	Chikhalthana (Aurangabad)
26	परभणी	..	45.5	8.3	55	1,391.8	854	Parbhani
27	बीड	..	42.8	7.2	53	942.9	786	Beed
28	नांदेड	..	44.9	3.6	63	1,522.2	901	Nanded
29	बुलढाणा	..	40.6	5.7	54	956.3	857	Buldana.
30	अकोला-विमानतळ	..	45.5	7.4	49	825.9	N.A.	Akola Airport
31	अकोला शहर	..	45.5	7.2	49	899.4	801	Akola City
32	अमरावती	..	45.2	10.5	56	944.2	876	Amravati
33	यवतमाळ	..	45.2	9.1	61	1,190.5	1,096	Yavatmal
34	पुसद (यवतमाळ)	..	45.4	7.0	65	1,437.5	875	Pusad (Yavatmal)
35	वर्धा	..	45.0	7.3	62	1,072.6	N.A.	Wardha
36	नागपूर विमानतळ	..	45.8	5.7	61	1,265.3	N.A.	Nagpur Air-port
37	नागपूर शहर	..	32.6	9.5	57	1,092.0	1,242	Nagpur City
38	गोंदिया (भंडारा)	..	45.4	7.4	66	1,574.3	1,471	Gondia (Bhandara)
39	चंद्रपूर	..	46.8	6.5	62	1,229.7	1,267	Chandrapur
40	ब्रह्मपुरी (चंद्रपूर)	..	47.7	7.6	69	1,461.3	N.A.	Brahmapuri (Chandrapur)
41	सिराचा (चंद्रपूर)	..	46.7	8.9	78	1,628.8	1,439	Sironcha (Chandrapur)

N. A. = उपलब्ध नाही./Not available.

फंसातील नावे, केंद्रे ज्या जिल्ह्यात आहेत त्या जिल्ह्यांची आहेत.

The names in brackets indicate the district wherein the centre is located.

आधार.—(१) विभागीय हवामान शास्त्र कार्यालय, मुंबई व नागपूर.
(२) कृषि संचालक, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—(1) Regional Meteorological Department, Bombay and Nagpur.

(2) Director of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

2. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तपता क्रमांक /TABLE No. 2.1

पुरुष, स्त्रिया व कुटुंबे यांची जिल्हावार संख्या/MALE, FEMALE AND HOUSEHOLDS IN EACH DISTRICT

1981

(हजारंत/In thousand numbers)

अनुक्रमांक जिल्हा Serial No.	कुटुंबे Households	पुरुष Male	स्त्रिया Female	एकूण Total	स्त्री-पुरुष प्रमाण* Sex ratio* (No.)	District
(1) (2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
1 वृहन्मंढई ..	2,051	4,653	3,591	8,243	772	Greater Bombay
2 ठाणे ..	789	1,780	1,572	3,352	883	Thane
3 रायगड ..	372	727	760	1,486	1,047	Raigad
4 रत्नागिरी ..	589	611	769	1,380	1,258	Ratnagiri
5 सिंधुदूर्ग ..	..	351	423	774	1,204	Sindhudurg
6 नाशिक ..	644	1,545	1,447	2,992	938	Nashik
7 धुळे ..	462	1,043	1,007	2,050	966	Dhule
8 जळगाव ..	640	1,343	1,275	2,618	950	Jalgaon
9 अहमदनगर ..	631	1,383	1,326	2,708	959	Ahmadnagar
10 पुणे ..	970	2,150	2,014	4,164	938	Pune
11 सातारा ..	510	989	1,050	2,039	1,061	Satara
12 सांगली ..	412	931	900	1,831	967	Sangli
13 सोलापूर ..	583	1,334	1,257	2,591	942	Solapur
14 कोल्हापूर ..	546	1,255	1,209	2,464	963	Kolhapur
15 औरंगाबाद ..	559	820	768	1,588	936	Aurangabad
16 जालना ..	..	524	508	1,032	970	Jalna
17 परभणी ..	423	835	808	1,643	967	Parbhani
18 बीड ..	370	719	694	1,412	965	Beed
19 नांदेड ..	401	892	857	1,749	960	Nanded
20 उस्मानाबाद ..	464	526	504	1,030	958	Osmanabad
21 लातूर ..	..	660	633	1,294	959	Latur

22	बुलढाणा	..	396	771	738	1,509	957	Buldana
23	अकोला	..	435	938	889	1,827	949	Akola
24	अमरावती	..	424	962	900	1,861	937	Amravati
25	यवतमाळ	..	439	887	850	1,737	959	Yavatmal
26	वर्धा	..	234	476	451	927	948	Wardha
27	नागपूर	..	601	1,345	1,243	2,589	925	Nagpur
28	भंडारा	..	444	920	917	1,838	997	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	536	724	694	1,418	959	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	..	322	316	637	981	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	..	14,935	32,415	30,369	62,784	937	Maharashtra State
	भारत@	..	1,19,773	3,54,398	3,30,787	6,85,185	933	@India

टीप.—(१) आकडे संक्षिप्तत लिहिल्यामुळे बेरजा काही ठिकाणी जुळणार नाहीत.

(२) *दर १,००० पुरुषांमागे स्त्रियांची संख्या.

(३) @जनगणना वेळे सवय नसल्यामुळे आसामची अंदाजित लोकसंख्या घडून व पाकिस्तान व चीन यांनी जम्मू व काश्मीर मधील बळकावलेल्या प्रदेशातील लोकसंख्या वगळून.

साधार.—(१) संचालक, जनगणना, महाराष्ट्र.

(२) महानिबंधक व गणना आयुक्त, भारत.

(३) पुनर्रचित जिल्ह्यांची माहिती अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई, यांनी १९८१ च्या जनगणनेतील माहितीवरून तयार केली आहे. हे आकडे अस्थायी आहेत.

Note.—(i) Details may not add up to the totals due to rounding.

(ii) *Females per 1,000 males.

(iii) @Includes projected population of Assam, where census could not be held but excludes population of areas in Jammu and Kashmir under unlawful occupation of Pakistan and China where census could not be taken.

Source.—(1) Director of Census Operations, Maharashtra.

(2) Registrar General and Census Commissioner for India.

(3) Directorate of Economics and Statistics, Bombay has compiled the information of reorganised districts from the information available in population Census, 1981. The figures are provisional.

2. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तबता क्रमांक/TABLE No. 2.2

जिल्हावार ग्रामीण व नागरी लोकसंख्या/RURAL AND URBAN POPULATION IN EACH DISTRICT

1981

(हजारत/In thousand numbers)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा District	लोकसंख्या Population			नागरी लोकसंख्येचे एकूण लोकसंख्येची सकडा प्रमाण Percentage of ur- ban population to total population	दशवर्षीय वाढीचे प्रमाण Decennial growth rate 1971-81 (%)			District
		ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total		ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	बृहन्मुंबई		8,243	8,243	100.00	..	38.38	38.38	Greater Bombay
2	ठाणे	1,865	1,486	3,352	44.34	28.45	80.43	47.28	Thane
3	रायगड	1,277	210	1,486	14.12	15.09	37.86	17.84	Raigad
4	रत्नागिरी	1,259	120	1,380	8.73	6.46	2.25	6.11	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	722	51	773	6.54	*	*	*	Sindhudurg
6	नाशिक	2,064	928	2,992	31.02	22.24	37.11	26.49	Nashik
7	धुळे	1,650	400	2,050	19.52	20.23	39.41	23.55	Dhule
8	जळगाव	1,960	658	2,618	25.14	21.09	21.27	23.52	Jalgaon
9	अहमदनगर	2,357	351	2,708	12.97	16.96	40.04	19.52	Ahmadnagar
10	पुणे	2,193	1,971	4,164	47.33	18.83	48.64	31.30	Pune
11	सातारा	1,773	266	2,039	13.04	18.33	17.10	18.17	Satara
12	सांगली	1,437	394	1,831	21.52	14.82	37.67	19.08	Sangli
13	सोलापूर	1,824	767	2,591	29.62	12.65	24.69	15.94	Solapur
14	कोल्हापूर	1,843	622	2,465	25.22	17.34	41.64	22.57	Kolhapur
15	औरंगाबाद	1,194	394	1,588	24.83	15.61	63.78	23.66	Aurangabad
16	जालना	873	160	1,032	15.46	*	*	*	Jalna
17	परभणी	1,316	326	1,643	19.87	17.63	42.05	21.59	Parbhani

18	बीड	..	1,183	230	1,412	16.28	10.59	54.35	15.67	Beed
19	नांदेड	..	1,421	328	1,749	18.74	21.72	44.92	25.36	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	900	130	1,030	12.64	13.83	45.21	17.76	Osmanabad
21	लातूर	..	1,080	213	1,293	16.47	*	*	*	Latur
22	बुलढाणा	..	1,230	279	1,509	18.49	18.27	26.00	19.62	Buldana
23	अकोला	..	1,372	455	1,827	24.89	19.68	28.91	21.86	Akola
24	अमरावती	..	1,317	544	1,861	29.25	18.10	28.45	20.95	Amravati
25	यवतमाळ	..	1,475	262	1,737	15.04	20.14	35.46	22.23	Yavatmal
26	वर्धा	..	695	231	927	24.98	18.27	21.32	18.02	Wardha
27	नागपूर	..	1,120	1,469	2,589	56.75	26.39	39.55	33.54	Nagpur
28	भंडारा	..	1,597	241	1,838	13.10	13.76	33.65	16.02	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	1,172	246	1,418	17.36	21.96	57.11	25.54	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	621	15	637	2.43	*	*	*	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	..	40,791	21,993	62,784	35.03	17.55	39.99	24.54	Maharashtra State
	भारत†	..	5,25,457	1,59,727	6,85,185	23.31	19.73	46.41	25.00	India†

टीप.—(१) आकडे संक्षिप्तात लिहिल्यामुळे काही ठिकाणी बेरजा जुळणार नाहीत. Note.—(i) Details may not add up to the totals due to rounding.

(२) *पुनर्रचित जिल्ह्यांसाठी दशवर्षीय वाढ पुनर्रचना होण्यापूर्वीच्या स्थितीवर आधारित आहे.

(ii) *Decennial growth rate for, reorganised districts is based on the information prior to reorganisation.

(३) †जनगणना घेणे शक्य नसल्यामुळे आसामची अंदाजित लोकसंख्या घेऊन व पाकिस्तान व चीन यांनी जन्म व काश्मीरमधील बळकावलेल्या प्रदेशातील लोक संख्या वगळून.

(iii) †Includes projected population of Assam, where census could not be held but excludes population of areas in Jammu and Kashmir under unlawful occupation of Pakistan and China where census could not be taken.

आधार.—(१) संचालक, जनगणना, महाराष्ट्र. (२) महानिबंधक व गणना आयुक्त, भारत.

Source.—(1) Director of Census Operations, Maharashtra. (2) Registrar General and Census Commissioner for India.

(३) पुनर्रचित जिल्ह्यांची माहिती अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, ने १९८१ जनगणनेतील माहिती वरून तयार केली आहे. हे आकडे अस्थायी आहेत.

(3) Directorate of Economics and Statistics, Bombay has compiled the information of reorganised districts from the information available in population census, 1981. The figures are provisional.

2. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तफता क्रमांक/TABLE No. 2.3

जिल्हावार क्षेत्रफल आणि लोकसंख्येची घनता/AREA AND DENSITY OF EACH DISTRICT 1981

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	क्षेत्रफल (चौ. किलोमीटर) Area in sq. kilometres (3)	घनता (प्रत्येक चौ. किलोमीटरला लोकसंख्या)/Density (No. of persons per sq. kilometres) (4)	District (2)
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
1	बृहन्मुंबई ..	603	13,644	Greater Bombay
2	ठाणे ..	9,558	349	Thane
3	रायगड ..	7,148	208	Raigad
4	रत्नागिरी ..	8,249	167	Ratnagiri
5	सिंधदुर्ग ..	5,232	148	Sindhudurg
6	नाशिक ..	15,530	192	Nashik
7	धुळे ..	13,150	156	Dhule
8	जळगाव ..	11,765	223	Jalgaon
9	अहमदनगर ..	17,048	159	Ahmadnagar
10	पुणे ..	15,642	266	Pune
11.	सातारा ..	10,484	195	Satara
12	सांगली ..	8,572	213	Sangli
13	सोलापूर ..	14,874	174	Solapur
14	कोल्हापूर ..	7,620	323	Kolhapur
15	औरंगाबाद ..	10,150	173	Aurangabad
16	जालना ..	7,612	119	Jalna
17	परभणी ..	11,038	149	Parbhani
18	बीड ..	10,624	133	Beed
19	नांदेड ..	10,502	166	Nanded
20	उस्मानाबाद ..	7,510	137	Osmanabad
21	लातूर ..	7,304	177	Latur
22	बुलढाणा ..	9,661	156	Buldana
23	अकोला ..	10,575	173	Akola
24	अमरावती ..	12,212	152	Amravati
25	यवतमाळ ..	13,584	128	Yavatmal
26	वर्धा ..	6,310	147	Wardha
27	नागपूर ..	9,931	260	Nagpur
28	भंडारा ..	9,213	199	Bhandara
29	चंद्रपूर ..	10,490	135	Chandrapur
30	गडचिरोली ..	15,433	41	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य ..	3,07,690	204	Maharashtra State
	भारत ..	32,87,263	216*	India

टोप.— (१) आकडे अस्थायी आहेत. Note.—(1) Figures are provisional.

(२) *आसाम आणि जम्मू व काश्मीर वगळून. (2) *Excluding Assam and Jammu and Kashmir.

स्रोत.— (१) संचालक, जनगणना महाराष्ट्र. Source.—(1) Director of Census Operations, Maharashtra

(२) महासंचालक व गणना आयुक्त, भारत. (2) Registrar General and Census Commissioner for India.

(३) पुनर्रचित जिल्हांची माहिती अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई यांनी १९८१ च्या जनगणनेतील माहिती-वकून तयार केली आहे. हे आकडे अस्थायी आहेत. (3) Directorate of Economics and Statistics, Bombay has compiled the information of reorganised districts from the information available in population Census, 1981. The figures are provisional.

2. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.4

जिल्हावार साक्षर तेचे प्रमाण (शेकडेवारी)/PERCENTAGE OF LITERACY IN EACH DISTRICT
1981

अनुक्रमांक		साक्षरतेचे प्रमाण (शेकडेवारी)/Literacy percentage				District
Serial No.	जिल्हा	पुरुष Male	स्त्रिया Female	एकूण Total	(2)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)	
1	बृहन्मुंबई	73.91	60.75	68.18	Greater Bombay	
2	ठाणे	59.64	40.15	50.50	Thane	
3	रायगड	57.42	34.27	45.59	Raigad	
4	रत्नागिरी	59.62	38.15	47.75	{Ratnagiri	
5	सिंधुदुर्ग				{Sindhudurg	
6	नाशिक	56.09	31.85	44.36	Nashik	
7	धुळे	48.61	26.01	37.51	Dhule	
8	जळगाव	61.19	34.39	48.14	Jalgaon	
9	अहमदनगर	56.51	29.24	43.16	Ahmadnagar	
10	पुणे	65.16	42.14	54.03	Pune	
11	सातारा	61.39	35.67	48.15	Satara	
12	सांगली	59.70	33.60	46.87	Sangli	
13	सोलापूर	53.61	26.96	40.68	Solapur	
14	कोल्हापूर	59.45	30.79	45.36	Kolhapur	
15	औरंगाबाद	50.80	19.96	35.80	{Aurangabad	
16	जालना				{Jalna	
17	परभणी	44.67	15.53	30.33	Parbhani	
18	बीड	45.82	17.27	31.79	Beed	
19	नांदेड	43.32	15.67	29.78	Nanded	
20	उस्मानाबाद	48.73	21.40	35.36	{Osmanabad	
21	लातूर				{Latur	
22	बुलढाणा	58.68	29.97	44.64	Buldana	
23	अकोला	59.54	35.45	47.82	Akola	
24	अमरावती	61.50	42.55	51.82	Amravati	
25	यवतमाळ	51.21	26.86	39.29	Yavatmal	
26	वर्धा	61.01	40.53	51.05	Wardha	
27	नागपूर	63.74	44.62	54.56	Nagpur	
28	भंडारा	58.31	29.49	43.92	Bhandara	
29	चंद्रपूर	46.73	22.22	34.69	{Chandrapur	
30	गडचिरोली				{Gadchiroli	
	महाराष्ट्र राज्य-१९८१	58.79	34.79	47.18	Maharashtra State—1981	
	महाराष्ट्र राज्य-१९७१	51.04	26.43	39.18	Maharashtra State—1971	
	भारत†	१९८१	46.89	24.82	India† .. 1981	

टीप.—(१) † आसाम वगळून.

Note.—(1) † Excluding Assam.

(२) पुनर्रचित जिल्हांची माहिती उपलब्ध नाही. (2) Information of the reorganised districts is not available.

आधार.—(१) संचालक, जनगणना, महाराष्ट्र. Source.—(1) Director of Census operations, Maharashtra.

(२) महानिबंधक व गणना आयुक्त, भारत. (2) Registrar General and Census Commissioner for India.

2. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.5

१९०१ पासून लोकसंख्येतील दशवर्षीय चढउतार
DECADAL VARIATION IN POPULATION SINCE, 1901

दशक Decade						दशवर्षीय लोकसंख्येतील चढउतार (टक्केवारी) Percentage decadal variation in population
(1)						(2)
1901-11	..	..	..	..	..	+10.74
1911-21	..	..	..	..	..	-2.91
1921-31	..	..	..	..	..	+14.91
1931-41	..	..	..	..	..	+11.99
1941-51	..	..	..	..	..	+19.27
1951-61	..	..	..	..	..	+23.60
1961-71	..	..	..	..	..	+27.45
1971-81	..	..	..	..	..	+24.54

भाषांतर. — संचालक, जनगणना, महाराष्ट्र.

Source.—Director of Census Operations, Maharashtra.

2. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.6

शहरांच्या लोकसंख्या-गटाप्रमाणे नागरी लोकसंख्या
 URBAN POPULATION BY SIZE-CLASS OF TOWNS
 1981

अनुक्रमांक Serial No.	लोकसंख्येचा गट Population range	एकूण नगरे व शहर संकुले Number of towns and UAs.	लोकसंख्या Population	एकूण शहरी लोकसंख्येचे शेकडा प्रमाण Percentage to total urban population	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	
1	Below 5,000 हून कमी	16	54,752	0.2	
2	5,000—9,999	42	3,38,023	1.5	
3	10,000—19,999	91	13,30,620	6.1	
4	20,000—49,999	82	24,10,937	11.0	
5	50,000—99,999	20	13,06,226	5.9	
6	1,00,000 आणि त्याहून अधिक and above	25	1,65,53,036	75.3	
		एकूण/Total	276	2,19,93,594	100.0

UA=Urban Agglomeration.

आधार.--संचालक, जनगणना, महाराष्ट्र.

Source.—Director of Census Operations, Maharashtra.

2. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.7

वस्ती असलेल्या खेड्यांचे लोकसंख्येनुसार वर्गीकरण
 CLASSIFICATION OF INHABITED VILLAGES ACCORDING TO POPULATION
 1981

अनु- क्रमांक Serial No.	लोकसंख्येचा गट Population range	वस्ती असलेली एकूण खेडी Number of inhabited villages	ग्रामीण लोकसंख्या Rural Population	एकूण ग्रामीण लोकसंख्येची शेकडा प्रमाण Percentage to total rural population
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1	Below 200 पेक्षा कमी	4,523	4,60,124	1.1
2	200—499	9,248	32,68,093	8.0
3	500—999	12,330	88,91,308	21.8
4	1,000—1,999	8,954	1,23,57,047	30.3
5	2,000—4,999	3,604	1,04,71,160	25.7
6	5,000—9,999	579	38,37,056	9.4
7	10,000 आणि त्याहून अधिक and above	116	15,05,789	3.7
एकूण/Total		39,354	4,07,90,577	100.0

आधार.—संचालक, जनगणना, महाराष्ट्र.

Source.—Director of Census Operations, Maharashtra.

2. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.8.

एक लाख किंवा अधिक लोकसंख्या असलेली शहरे/शहर संकुले

CITIES / URBAN AGGLOMERATIONS (UAs) WITH POPULATION OF 1,00,000
OR ABOVE
1981

अनुक्रमांक Serial No.	शहर/शहर संकुलाचे नाव City/Urban Agglomeration	लोकसंख्या (हजारत) Population (in thousand)	Name of City/UA
(1)	(2)	(3)	(2)
1	बृहन्मुंबई (म. न. पा.)	8,243	Greater Bombay City (M. Corp.)
2	पुणे शहर संकुल	1,686	Pune Urban Agglomeration
	(अ) पुणे शहर (म. न. पा.)	1,203	(a) Pune City (M. Corp.)
	(आ) पिंपरी चिंचवड (म. न. पा.)	221	(b) Pimpri Chinchwad City (M. Corp.)
	(इ) पुणे कटक मंडळ	86	(c) Pune Cantonment
	(ई) खडकी कटक मंडळ	81	(d) Kirkee Cantonment
	(उ) देहू रोड कटक मंडळ	33	(e) Dehu Road Cantonment
	(ऊ) हडपसर	21	(f) Hadapsar
	(ए) लोहगाव	17	(g) Lohgaon
	(ऐ) खडकवासला	17	(h) Khadakvasla
	(ओ) देहू	8	(i) Dehu
3	नागपूर शहर संकुल	1,302	Nagpur Urban Agglomeration
	(अ) नागपूर (म. न. पा.)	1,219	(a) Nagpur City (M. Corp.)
	(आ) कामटो (न. प.)	67	(b) Kamptee (M.)
	(इ) कामटो कटकमंडळ	15	(c) Kamptee Cantonment
4	उल्हासनगर शहर संकुल	649	Ulhasnagar Urban Agglomeration
	(अ) उल्हासनगर (न. प.)	274	(a) Ulhasnagar City (M.)
	(आ) कल्याण (न. प.)	136	(b) Kalyan City (M.)
	(इ) डोंबिवली (न. प.)	103	(c) Dombivli City (M.)
	(ई) अंबरनाथ (न. प.)	96	(d) Ambarnath (M.)
	(उ) काटेमनिवली	20	(e) Katemanivli
	(ऊ) मोहोने	19	(f) Mohone
5	सोलापूर (म. न. पा.)	511	Solapur City (M. Corp.)
6	नाशिक शहर संकुल	429	Nashik Urban Agglomeration
	(अ) नाशिक (न. प.)	262	(a) Nashik City (M.)
	(आ) नाशिक रोड देवळाली (न. प.)	78	(b) Nashik Road Deolali (M.)
	(इ) देवळाली कटकमंडळ	58	(c) Deolali Cantonment
	(ई) सतपूर (न. प.)	20	(d) Satpur (M.)
	(उ) भगूर (न. प.)	11	(e) Bhagur (M.)
7	ठाणे शहर संकुल	390	Thane Urban Agglomeration
	(अ) ठाणे (न. प.)	310	(a) Thane City (M.)

सकता क्रमांक/TABLE No. 2.8.—Contd.

(1)	(2)	(3)	(2)
	(आ) माजिवडे	49	(b) Majivade
	(इ) कळवा	31	(c) Kalwa
8	कोल्हापूर शहर संकुल	351	Kolhapur Urban Agglomeration
	(अ) कोल्हापूर (म.न.पा.)	340	(a) Kolhapur City (M. Corp.)
	(आ) गांधीनगर	11	(b) Gandhi Nagar
9	औरंगाबाद शहर संकुल	316	Aurangabad Urban Agglomeration
	(अ) औरंगाबाद	299	(a) Aurangabad City
	(आ) औरंगाबाद कटकमंडळ	17	(b) Aurangabad Cantonment
10	सांगली शहर संकुल	269	Sangli Urban Agglomeration
	(अ) सांगली (न.प.)	152	(a) Sangli City (M.)
	(आ) मिरज (न.प.)	105	(b) Miraj City (M.)
	(इ) माधवनगर	11	(c) Madhavnagar
11	अमरावती (न.प.)	261	Amravati City (M.)
12	मालेगाव (न.प.)	246	Malegaon City (M.)
13	अकोला (न.प.)	225	Akola City (M.)
14	धुळे (न.प.)	211	Dhule City (M.)
15	नांदेड (न.प.)	191	Nanded City (M.)
16	अहमदनगर शहर संकुल	181	Ahmadnagar Urban Agglomeration.
	(अ) अहमदनगर (न.प.)	144	(a) Ahmadnagar City (M.)
	(आ) अहमदनगर कटकमंडळ	37	(b) Ahmadnagar Cantonment
17	जळगाव (न.प.)	145	Jalgaon City (M.)
18	इचलकरंजी (न.प.)	134	Ichalkaranji City (M.)
19	भुसावळ शहर संकुल	132	Bhusawal Urban Agglomeration
	(अ) भुसावळ (न.प.)	123	(a) Bhusawal City (M.)
	(आ) कंदारी	9	(b) Kandari
20	जालना (न.प.)	122	Jalna City (M.)
21	चंद्रपूर (न.प.)	116	Chandrapur City (M.)
22	भिवंडी (न.प.)	115	Bhiwandi City (M.)
23	लातूर (न.प.)	112	Latur City (M.)
24	परभणी (न.प.)	109	Parbhani City (M.)
25	गोंदिया (न.प.)	100	Gondiya City (M.)
	एकूण ..	16,546	.. Total

म.न.पा. = महानगरपालिका/M. Corp.=Municipal Corporation.

न.प. = नगरपरिषद/M=Municipality.

टीप.-आकडे संक्षिप्तात लिहिल्यामुळे बेरजा जुळणार नाहीत.

Note.—Details may not add to the totals due to rounding.

आधार.-संचालक, जनगणना, महाराष्ट्र.

Source.—Director of Census Operations Maharashtra.

2. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 29

काम करणाऱ्यांचे व न करणाऱ्यांचे वर्गीकरण
CLASSIFICATION OF WORKERS AND NON-WORKERS

1981

(हजारत/In thousand numbers)

क्रमांक Serial No.	नाव	महाराष्ट्र Maharashtra	Item
(1)	(2)	(3)	(2)
	एकूण लोकसंख्या	.. 62,784	Total population
(1)	शेतकरी	 8,536	As cultivator
(2)	शेतमजूर	 6,471	As agricultural labourers
(3)	पशुसंवर्धन, जंगलकाम, मच्छीमारी, शिकार मळे, फळवागा वगैरे क्षेत्रात काम करणारे	518	In livestock, forestry, fishing, hunting and plantations, orchards and allied activities
(4)	खाणकाम आणि दगड खाणकामात काम करणारे	77	In mining and quarrying
(5)	वस्तु निर्माण, प्रक्रिया साधारण दुस्तीचे उद्योगधंदे करणारे		In manufacturing, processing servicing and repairs—
	(अ) घरगुती उद्योगधंद्यात काम करणारे	620	(a) Household industry.
	(ब) घरगुती उद्योगधंद्याव्यतिरिक्त इतर उद्योग-धंद्यात काम करणारे—	2,697	(b) Other than household industry.
(6)	बांधकाम करणारे	462	In construction.
(7)	व्यापार आणि वाणिज्य क्षेत्रात काम करणारे	1,742	In trade and commerce.
(8)	वाहतूक, साठवण आणि दळणवळण क्षेत्रातील काम करणारे	788	In transport, storage and communications.
(9)	इतर काम करणारे	 2,392	In Other services
	एकूण मुख्यतः काम करणारे	.. 24,302	Total main workers
	सीमांतिक कामगार	.. 2,417	Marginal workers
	एकूण काम न करणारे	.. 36,066	Total non-workers

टीप.—आकडे संक्षिप्तता लहिल्यामुळे काही ठिकाणी बेरजा जुळणार नाहीत.
Note.—Details may not add to the totals due to rounding.

साधार.—संचालक, जनगणना, महाराष्ट्र.

Source.—Director of Census Operations, Maharashtra.

2. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

सक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.10

अनुसूचित जाती आणि जमाती यांची लोकसंख्या

POPULATION OF S.C. AND S.T. 1981

(संख्या/Number)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	अनुसूचित जाती Scheduled castes (3)	अनुसूचित जमाती Scheduled tribes (4)	एकूण लोकसंख्येची टक्केवारी/Percentage to total population		District (2)
				अनु. जाती/S.C. (5)	अनु. जमाती/S.T. (6)	
1	बृहन्मवई ..	3,99,076	84,073	4.84	1.02	Greater Bombay
2	ठाणे ..	83,825	7,29,424	2.50	21.16	Thane
3	रायगड ..	25,182	1,90,210	1.69	12.80	Raigad
4	रत्नागिरी ..	15,079	26,725	1.09	1.94	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग ..	31,254	6,622	4.04	0.86	Sindhudurg
6	नाशिक ..	1,85,859	7,01,647	6.21	23.45	Nashik
7	धळे ..	85,735	8,31,064	4.18	40.53	Dhule
8	जळगाव ..	1,54,227	2,16,009	5.89	8.25	Jalgaon
9	अहमदनगर ..	2,87,707	1,87,656	10.62	6.93	Ahmadnagar
10	पुणे ..	3,13,797	1,58,705	7.54	3.88	Pune
11	सातारा ..	1,26,630	13,060	6.21	0.64	Satara
12	सांगली ..	2,04,352	15,535	11.16	0.85	Sangli
13	सोलापूर ..	3,70,795	50,755	14.31	1.96	Solapur
14	कोल्हापूर ..	3,01,448	25,710	12.23	1.04	Kolhapur
15	औरंगाबाद ..	94,415	58,480	5.95	3.68	Aurangabad
16	जालना ..	67,648	20,258	6.55	1.96	Jalna
17	परभणी ..	94,839	75,502	5.77	4.60	Parbhani
18	बीद ..	1,57,819	12,218	11.17	0.87	Beed
19	नांदेड ..	1,97,709	1,78,238	11.30	10.19	Nanded
20	उस्मानाबाद ..	1,44,887	19,320	14.07	1.88	Osmanabad
21	लातूर ..	2,12,525	34,702	16.43	2.59	Latur
22	बुलढाणा ..	93,227	66,457	6.18	4.40	Buldana
23	अकोला ..	1,00,616	1,14,759	5.51	6.28	Akola
24	अमरावती ..	1,12,754	2,41,704	6.06	12.98	Amravati
25	यवतमाळ ..	85,985	3,70,116	4.95	21.30	Yavatmal
26	वर्धा ..	36,412	1,42,244	3.93	15.35	Wardha
27	नागपूर ..	1,82,395	3,53,303	7.05	13.65	Nagpur
28	भंडारा ..	1,79,244	2,98,039	9.75	16.22	Bhandara
29	चंद्रपूर ..	43,718	2,50,599	6.86	39.32	Chandrapur
30	गडचिरोली ..	90,604	2,98,904	6.39	21.07	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	44,79,763	57,72,038	7.14	9.19	Maharashtra
	भारत*	10,47,54,623	5,16,28,638	15.75	7.76	India*

टीप.— (१) *आसाम वगळून

Note.—(1) *Excluding Assam.

(२) पुनर्रचित जिल्हांची माहिती अस्त्यायी आहे. व ती अर्थ व सांख्यिकी संचालनालयाने जनगणनेच्या माहिती-बळन तयार केली आहे.

(2) Directorate of Economics and Statistics has compiled the information of the re-organised districts from the information available in census.

संस्कार—संचालक, जनगणना, महाराष्ट्र.

Source.—Director of Census Operations, Maharashtra

2. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.11

प्रकारानुसार महाराष्ट्र राज्यातील अपंगांची संख्या
 DISABLED POPULATION IN MAHARASHTRA STATE BY TYPE OF DISABILITY
 1981*

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	पूर्णतः अंध Totally Blind	पूर्णतः पांगळे Totally Crippled	पूर्णतः मूक Totally Dumb	एकूण Total (3+4+5)	एकूण लोकसंख्येची दक्केवारी Percentage to total population	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	वृहन्मुंबई ..	1,513	1,299	903	3,715	0.04	Greater Bombay
2	ठाणे ..	831	951	679	2,461	0.07	Thane
3	रायगड ..	647	642	607	1,896	0.13	Raigad
4	रत्नागिरी ..	809	841	842	2,492	0.12	Ratnagiri
5	नाशिक ..	1,973	1,332	912	4,217	0.14	Nashik
6	धुळे ..	1,342	851	578	2,771	0.14	Dhule
7	जळगाव ..	1,605	1,066	793	3,464	0.13	Jalgaon
8	अहमदनगर ..	1,589	1,086	867	3,542	0.13	Ahmadnagar
9	पुणे ..	1,894	1,505	1,155	4,554	0.11	Pune
10	सातारा ..	967	851	901	2,719	0.13	Satara
11	सांगली ..	700	1,093	796	2,589	0.14	Sangli
12	सोलापूर ..	1,790	1,080	1,107	3,977	0.15	Solapur
13	कोल्हापूर ..	722	1,122	860	2,704	0.11	Kolhapur
14	औरंगाबाद ..	2,120	1,323	800	4,243	0.17	Aurangabad
15	परभणी ..	1,925	899	667	3,491	0.19	Parbhani
16	बीद ..	1,625	815	493	2,933	0.20	Beed
17	नांदेड ..	1,643	887	615	3,145	0.18	Nanded
18	उस्मानाबाद ..	2,234	1,385	771	4,390	0.20	Osmanabad
19	बुलढाणा ..	1,279	707	604	2,590	0.17	Buldana
20	अकोला ..	1,548	839	629	3,016	0.17	Akola
21	अमरावती ..	1,125	825	536	2,486	0.13	Amravati
22	यवतमाळ ..	1,640	863	699	3,202	0.18	Yavatmal
23	वर्धा ..	671	392	314	1,377	0.15	Wardha
24	नागपूर ..	1,117	1,015	583	2,715	0.10	Nagpur
25	भंडारा ..	1,406	1,261	644	3,311	0.18	Bhandara
26	चंद्रपूर ..	2,249	1,435	708	4,392	0.21	Chandrapur
महाराष्ट्र राज्य ..		36,964	26,365	19,063	82,392	0.13	Maharashtra State

*अस्थायी/Provisional

आधार.—संचालक, जनगणना, महाराष्ट्र. Source.—Director of Census operations, Maharashtra.

3. शेती/AGRICULTURE

सक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.1

जमिनीचा वापर/LAND UTILISATION

(हजार हेक्टरात/In thousand hectares)

अनुक्रमांक Serial No.	वाव	1983-84*	1984-85*	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
1	एकूण भौगोलिक क्षेत्र (गाव पत्रकांनुसार)	30,758	30,758	Total geographical area by village papers.
2	जंगल व्याप्त क्षेत्र ..	5,305	5,343	Area under forests.
3	पडीक व लागवडीलायक नसलेली जमीन ..	1,729	1,710	Barren and unculturable land.
4	विंगरशेती वापराखाली असलेली जमीन.	1,014	1,060	Land put to non-agricultural uses.
5	लागवडीलायक पण वापरात नसलेली	959	1,027	Culturable waste.
6	कायम गुरधरण ..	1,572	1,558	Permanent pastures.
7	भाडे-मुहुपांखालील जमीन ..	185	195	Land under miscellaneous tree crops etc.
8	चालू पड ..	824	849	Current fallows.
9	इतर पड ..	763	831	Other fallows.
10	कवलेले क्षेत्र (निव्वळ) ..	18,408	18,185	Net area sown
11	एकापेक्षा अधिकवेळा लागवड केलेले क्षेत्र.	2,379	2,285	Area sown more than once
12	लागवडीखालील एकूण क्षेत्र ..	20,788	20,470	Gross cropped area.

*अस्थायी/Provisional

साधार.—कृषि संचालक, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Director of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

3. शेती / AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 3.2

जिल्हावार लागवडीलायक क्षेत्र आणि लागवड केलेले क्षेत्र

DISTRICTWISE BREAK-UP OF CULTURABLE AREA AND CULTIVATED AREA

1982-83*

(हजार हेक्टरांत/In thousand hectares)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	एकूण भौगोलिक क्षेत्र Total geographical area	लागवडीलायक क्षेत्र Culturable area	कसलेले निव्वळ क्षेत्र Net area sown	लागवड केलेले एकूण क्षेत्र Gross area sown	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
1	महामुंबई	38	10	7	7	Greater Bombay
2	ठाणे	934	332	262	275	Thane
3	रायगड	687	327	195	230	Raigad
4	रत्नागिरी	1,279	857	355	378	Ratnagiri
5	नाशिक	1,563	1,020	932	951	Nashik
6	धुळे	1,438	757	736	745	Dhule
7	जळगाव	1,164	848	823	963	Jalgaon
8	अहमदनगर	1,702	1,321	1,221	1,313	Ahmadnagar
9	पुणे	1,562	1,078	1,005	1,126	Pune
10	सातारा	1,058	6,818	573	654	Satara
11	सांगली	861	722	599	650	Sangli
12	सोलापूर	1,501	1,332	1,116	1,193	Solapur
13	कोल्हापूर	818	556	414	462	Kolhapur
14	औरंगाबाद	1,627	1,387	1,293	1,526	Aurangabad
15	परभणी	1,250	1,109	1,007	1,148	Parbhani
16	बीड	1,117	1,010	793	908	Beed
17	नांदेड	1,033	828	746	790	Nanded
18	उस्मानाबाद	1,403	1,323	1,142	1,351	Osmanabad
19	बुलढाणा	967	745	678	780	Buldana
20	अकोला	1,056	856	828	893	Akola
21	अमरावती	1,222	778	720	778	Amravati

सकता फमोक/Table No. 3*2—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
22	यवतमाळ	.. 1,352	949	855	876	Yavatmal
23	वर्धा	.. 629	470	427	440	Wardha
24	नागपूर	.. 986	612	543	607	Nagpur
25	भंडारा	.. 928	425	353	456	Bhandara
26	चंद्रपूर]	.. 2,583	811	680	770	Chandrapur
	महाराष्ट्र राज्य]	.. 30,758	21,143	18,302	20,267	Maharashtra State

*अस्थायी/Provisional

टीप.—लागवडीलायक क्षेत्र—यात (१) लागवडीलायक पडीक, (२) प्रादेशिक/खालीक जमीन, (३) चालू पड, (४) इतर पड आणि (५) कसलेले निव्वळ क्षेत्र यांचा अंतर्भाव होतो.

Note.—Culturable area includes—(1) culturable waste, (2) land under miscellaneous tree crops etc., (3) current fallows, (4) other fallows and (5) net area sown.

आधार.—कृषि संचालक, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Sour ce.—Director of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

3. शेती / AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 3.3

प्रमुख पिकांव्हालील क्षेत्र आणि त्यांचे उत्पादन/AREA AND OUTTURN OF PRINCIPAL CROPS**

(क्षेत्र हजार हेक्टरांत व उत्पादन हजार मेट्रीक टनांत)
(Area in thousand hectares and outturn in thousand tonnes)

अनुक्रमांक Serial No.	पिक (2)	1983-84		1984-85		1985-86		Crops (2)
		क्षेत्र Area (3)	उत्पादन Outturn (4)	क्षेत्र Area (5)	उत्पादन Outturn (6)	क्षेत्र Area (7)	उत्पादन Outturn (8)	
1	तांदूळ	1,521	2,461	1,520	1,936	1,541	2,182	Rice
2	गहू	1,183	1,142	989	857	882	644	Wheat
3	ज्वारी	6,541	4,678	6,562		6,626	3,923	Jowar
4	बाजरी	1,813	908	1,761	566	1,703	420	Bajri
5	एकूण धान्ये (इतर धान्ये वगळून) ..	11,593	9,694	11,311	8,622	11,232	7,615	Total cereals (including other cereals)
6	एकूण फळधान्ये	2,962	1,258	2,833	1,114	2,860	1,164	Total pulses
7	ऊस@	359	2,838	354	2,811	319	2,545	Sugarcane
8	कापूस*	2,685	814	2,685	1,467	2,753	1,954	Cotton
9	भुईमूग (एकूण)	810	807	737	731	663	471	Groundnut (Total)
10	तंबाखू	10	8	7	5	10	8	Tobacco

टीप.—**अस्थायी/Provisional.

@उसाचे उत्पादन गुळाचे आहे व ते कापणी झालेल्हा क्षेत्रावर मासुरित आहे.

*कापसाचे उत्पादन लिटमधील आहे व ते प्रत्येकी १७० किलोग्रॅमच्या हजार बासठघांमध्ये आहे.

Note.—@The production of sugarcane is in terms of gur and is worked out on the basis of harvested area.

*The production of cotton is in terms of lint and in "000" bales of 170 Kg. each.

साधर.—कृषि संचालक, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Director of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

3. शेती/

तबता क्रमांक/

जिल्हावार प्रमुख पिकांखालील क्षेत्र व त्यांचे उत्पादन/
(क्षेत्र हजार हेक्टरांत व उत्पादन हजार मेट्रिक टनांत)/

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	तांदूळ/Rice		गहू/Wheat	
		क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1	बृहन्मंबई	..	1	..	..
2	ठाणे	..	151	..	..
3	रायगड	..	151	..	..
4	रत्नागिरी	..	84	..	..
5	सिंधुदुर्ग	..	78	..	..
6	नाशिक	..	41	93	72
7	धळे	..	25	44	46
8	जळगाव	..	9	43	43
9	अहमदनगर	..	6	71	86
10	पुणे	..	57	50	58
11	सातारा	..	38	28	36
12	सांगली	..	16	35	26
13	सोलापूर	..	4	48	40
14	कोल्हापूर	..	102	21	31
15	औरंगाबाद	..	4	39	19
16	जालना	..	4	44	31
17	परभणी	..	23	61	53
18	बीड	..	6	40	27
19	नांदेड	..	43	37	27
20	उस्मानाबाद	..	15	27	22
21	लातूर	..	26	26	17
22	बुलडाणा	..	3	21	18
23	अकोला	..	7	37	31
24	अमरावती	..	12	48	44
25	यवतमाळ	..	10	15	13
26	वर्धा	..	10	33	33
27	नागपूर	..	38	72	65
28	मंडारा	..	290	23	11
29	चंद्रपूर	..	135	30	14
30	गडचिरोली	..	128	6	3
	महाराष्ट्र राज्य	..	1,520	989	857

टीप.—(१) आकडे अस्थायी आहेत.

(२) आकडे संक्षिप्तत लिहिल्यामुळे काही ठिकाणी वेरजा जुळणार नाहीत.

* (३) आकडे ५०० हेक्टर / टनापेक्षा कमी आहेत.

AGRICULTURE

TABLE No. 3.4

AREA AND OUTTURN OF PRINCIPAL CROPS IN DISTRICTS, 1984-85

(Area in '000 hectares and Outturn in '000 tonnes)

ज्वारी/Jowar		बाजरी/Bajri		एकूण धान्ये/All cereals		District
क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	
(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
..	..	..	..	1	1	Greater Bombay
..	..	..	..	178	292	Thane
..	..	..	..	181	348	Raigad
..	..	..	..	148	241	Ratnagiri
..	..	..	..	91	151	Sindhudurg
99	62	358	88	664	335	Nashik
180	149	142	80	437	337	Dhule
263	286	115	64	430	407	Jalgaon
587	375	333	102	1,012	584	Ahmadnagar
516	301	185	61	846	541	Pune
246	256	111	27	443	417	Satara
242	187	93	14	394	268	Sangli
775	317	26	7	874	398	Solapur
50	100	2	*	233	417	Kolhapur
333	85	164	38	545	153	Aurangabad
227	128	48	18	326	184	Jalna
357	278	10	3	452	348	Parbhani
383	233	126	48	560	317	Beed
294	323	1	*	379	378	Nanded
300	228	8	3	368	271	Osmanabad
257	259	14	5	333	299	Latur
203	171	8	2	237	196	Buldana
279	256	4	1	328	292	Akola
183	211	4	1	252	265	Amravati
230	264	9	3	264	284	Yavatmal
119	131	1	*	162	169	Wardha
206	110	1	*	317	205	Nagpur
29	10	..	..	346	221	Bhandara
180	75	..	..	346	208	Chandrapur
25	10	..	..	163	95	Gadchiroli
6,562	4,802	1,761	566	11,311	8,622	Maharashtra State

Note.—(1) Figures are provisional.

(2) Details may not add up to total due to rounding.

(3) Figures are below 500 hectares/tonnes.

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	एकूण कडधान्ये/All pulses		कस/Sugarcane	
		क्षेत्र Area (13)	उत्पादन Outturn (14)	क्षेत्र Area (15)	उत्पादन (गुळ) Outturn (Gur) (16)
(1)	(2)	(13)	(14)	(15)	(16)
1	बुध्मनई	..	....	....	....
2	ठाणे	..	32	9	....
3	रायगड	..	20	6	....
4	रत्नागिरी	..	5	1	....
5	सिध्दुर्ग	..	5	1	....
6	नाशिक	..	110	43	28
7	घुळ	..	132	61	13
8	जळगाव	..	178	63	10
9	बहुमदनगर	..	59	29	68
10	पुणे	..	89	38	35
11	सातारा	..	70	28	26
12	सांगली	..	78	31	26
13	सोलापूर	..	115	33	27
14	कोल्हापूर	..	36	18	56
15	औरंगाबाद	..	137	41	15
16	जालना	..	150	47	7
17	परभणी	..	243	88	6
18	बीड	..	102	33	9
19	नांदेड	..	128	45	8
20	उस्मानाबाद	..	141	54	10
21	काठूर	..	140	58	7
22	बुलडाचा	..	154	55	1
23	अकोला	..	174	67	*
24	अमरावती	..	119	58	1
25	बबलमाळ	..	117	63	2
26	बार्दा	..	58	48	*
27	वायपूर	..	86	43	*
28	बंढारा	..	50	20	1
29	बंढपूर	..	85	28	*
30	नडबिरोली	..	23	6	....
	महाराष्ट्र राज्य	..	2,833	1,114	354
					2,811

टीप.— (१) आकडे अस्थायी आहेत.

(२) आकडे संक्षिप्तात लिहिल्यामुळे काही ठिकाणी बेरजा जुळणार नाहीत.

(३) *आकडे ५०० हेक्टर/टनांपेक्षा कमी आहेत.

(४) कापसाचे उत्पादन लिटममध्ये आहे व ते प्रत्यक्ष १७० किलो ग्रॅमच्या हजार गासडपांत आहे.

आधार.—कृषि संचालक, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

AGRICULTURE

TABLE No. 3·4—*contd.*

कापूस/Cotton		भुईमूग/Groundnut		District (2)
क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	
(17)	(18)	(19)	(20)	
.....	.....	.....	.....	Greater Bombay
.....	.....	*	*	Thane
.....	.....	*	*	Raigad
.....	.....	*	*	Ratnagiri
.....	.....	2	2	Sindhudurg
4	3	51	36	Nashik
62	55	106	91	Dhule
186	118	77	51	Jalgaon
.	2	26	37	Ahmadnagar
.	2	46	63	Pune
2	3	69	40	Satara
1	2	43	127	Sangli
2	6	29	50	Solapur
1	*	60	97	Kolhapur
51	40	15	6	Aurangabad
117	106	12	8	Jalna
230	147	18	16	Parbhani
28	22	13	9	Beed
209	151	11	7	Nanded
..	.....	18	14	Osmanabad
24	17	37	22	Latur
284	81	18	7	Buldana
368	172	12	5	Akola
371	165	25	14	Amaravati
438	220	15	5	Yavatmal
172	81	17	15	Wardha
74	40	17	8	Nagpur
.....	.....	2	1	Bhandara
55	33	1	*	Chandrapur
.....	.....	.....	.....	Gadchiroli
2,685	1,467	737	731	Maharashtra State

Note.—(1) Figures are provisional.

(2) Details may not add up to total due to rounding.

(3) *Figures are below 500 hectares/tonnes.

(4) Production of cotton is in terms of lint and in '000 bales of 170 kg. each

Source.—Director of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

3. शेती/AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.5

प्रमुख पिकांच्या उत्पादनांचे निर्देशांक*

INDEX NUMBERS OF PRODUCTION OF PRINCIPAL CROPS*

[पायाभूत काळ : १९६७-७० (त्रैवारिक)=१००]
[Base : 1967-70 (Triennium)=100]

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	1983-84	1984-85	1985-86	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
1	अन्नधान्ये—				Foodgrains—
	(अ) तृणधान्ये—				(a) Cereals
(1)	तांदूळ ..	180.1	141.7	159.7	Rice
(2)	गहू ..	297.3	222.9	167.7	Wheat
(3)	ज्वारी ..	148.9	152.8	124.8	Jowar
(4)	बाजरी ..	142.9	89.1	66.1	Bajri
(5)	बाली ..	447.1	333.9	390.5	Barley
(6)	मका ..	469.3	376.8	331.3	Maize
(7)	नाचणी ..	153.4	166.7	166.2	Ragi
(8)	कोद्रा ..	96.9	94.4	78.1	Kodra
(9)	इतर धान्ये ..	150.7	193.5	98.8	Other cereals
	एकूण तृणधान्ये ..	173.7	150.4	132.8	Total Cereals
	(ब) कडधान्ये—				(b) Pulses—
(1)	हरभरा ..	206.0	196.2	170.8	Gram
(2)	तूर ..	162.7	162.1	150.8	Tur
(3)	इतर कडधान्ये ..	131.0	100.2	125.9	Other pulses
	एकूण कडधान्ये ..	154.0	138.8	142.2	Total Pulses
	एकूण अन्नधान्ये ..	170.0	148.2	134.6	Total Foodgrains
	अन्नधान्येतर				Non-Foodgrains—
	(अ) गळिताची धान्ये—				(a) Oilseeds—
(1)	मुईमूग ..	131.6	112.3	74.6	Groundnut
(2)	तोंड ..	161.0	164.2	157.6	Seasamum
(3)	मोहरी, राई व जवस ..	198.5	187.9	163.9	Rape, mustard and linseed.
(4)	एरंडी ..	433.3	350.0	250.0	Caster seed
	एकूण गळिताची धान्ये ..	137.5	120.1	85.2	Total— Oilseeds

सस्ता क्रमांक/TABLE No. 3·5—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
(ब) तंतु पिके—			(b) Fibres—		
(1)	कापूस ..	59.7	107.6	146.0	Cotton
(2)	मेस्टा ..	97.8	79.4	88.2	Mesta
एकूण तंतु पिके ..		59.8	107.5	145.7	Total Fibres
(क) संकीर्ण—			(c) Miscellaneous—		
(1)	ऊस ..	199.7	197.8	179.1	Sugarcane
(2)	तंबाखू ..	164.6	102.1	160.4	Tobacco
(3)	बटाटा ..	120.6	122.7	122.2	Potato
(4)	मिरची ..	77.3	77.8	79.1	Chillies
एकूण संकीर्ण ..		182.4	180.4	165.1	Total-miscellaneous
एकूण अन्नधान्येतर पिके ..		148.4	152.3	142.5	Total-non-foodgrains
सर्व पिके ..		160.4	150.0	138.1	All commodities

*निर्देशांक अंतिम अंदाजावर आधारलेले आहेत./Index numbers are based on final forecast.

आधार—कृषि संचालक, महाराष्ट्र शासन, पुणे. Source.—Director of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

3. शेती/AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3·6

मृदसंधारण, जमीन सुधारणा इत्यादी योजनांखालील प्रगती
 PROGRESS UNDER SOIL CONSERVATION AND LAND RECLAMATION

अनुक्रमांक Serial No.	योजना	१९८४-८५ मध्ये झालेले Achievements during 1984-85	Scheme
(1)	(2)	(3)	(4)
1	बांध वॉडिस्त केलेली जमीन (हजार हेक्टर)	.. 85	Area bunded and contour bunded (in thousand hectares).
2	मजगी केलेली जमीन (हेक्टर)	.. 12,216	Area terraced (hectares).

आकडे अस्थायी आहेत/The figures are provisional.

माघार.—कृषि संचालक, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Director of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

3. शेती/AGRICULTURE

सक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.7

रासायनिक सक्तांचे वाटप/DISTRIBUTION OF CHEMICAL FERTILIZERS

1984-85

(मेट्रिक टन/Tonnes)

बाब	राज्यास दिलेले घट Quantity distributed to the State	Item
(1)	(2)	(1)
नत्रयुक्त—		
<i>Nitrogenous</i>		
अमोनियम सल्फेट (२०.६ टक्के N) ..	43,165	Ammonium sulphate (20.6 per cent N)
युरिया (४६ टक्के N) ..	7,23,666	Urea (46 per cent N)
अमोनियम सल्फेट नायट्रेट (२६ टक्के N) ..	..	Ammonium sulphate nitrate (26 per cent N).
कॅल्शियम अमोनियम नायट्रेट (२६ टक्के N)	25	Calcium ammonium nitrate (26 percent N).
कॅल्शियम अमोनियम नायट्रेट (२५ टक्के N)	880	Calcium ammonium nitrate (25 percent N).
अमोनियम क्लोराईड (२५ टक्के N) ..	1,802	Ammonium chloride (25 per cent N).
<i>Phosphates</i>		
फॉस्फेट—		
सिंगल सुपरफॉस्फेट (१६ टक्के P ₂ O ₅) ..	2,08,194	Single superphosphate (16 per cent P ₂ O ₅).
ट्रीपल सुपरफॉस्फेट (४६ टक्के P ₂ O ₅) ..	..	Triple superphosphate (46 per cent P ₂ O ₅).
पेलफॉस (१८ टक्के P ₂ O ₅) ..	..	Pelfos (18 per cent P ₂ O ₅)
<i>Complex</i>		
मिश्र—		
अमोनियम फॉस्फेट सल्फेट ..	..	Ammonium phosphate sulphate
नायट्रो फॉस्फेट ..	2,48,101	Nitro phosphate.
युरिया अमोनियम फॉस्फेट ..	..	Urea ammonium phosphate.
डायामोनियम फॉस्फेट ..	83,756	Diammonium phosphate.
अमोनियम नायट्रेट फॉस्फेट ..	..	Ammonium nitrate phosphate.
NPK मिश्र ..	1,07,838	NPK complex.
<i>Potassic</i>		
पोटॅशियम—		
म्युरिएट ऑफ पोटॅश (६० टक्के K ₂ O) ..	87,436	Muriate of potash (60 per cent K ₂ O).
सल्फेट ऑफ पोटॅश (५० टक्के K ₂ O) ..	1,649	Sulphate of potash (50 per cent K ₂ O).

भाषार.—भारतीय घट संघ, नवी दिल्ली.

Source.—Fertilizer Association of India, New Delhi.

3. शेती/AGRICULTURE

सवता क्रमांक./TABLE No. 3.8

शेतीची अवजारे/AGRICULTURAL IMPLEMENTS

1982

अनुक्रमांक Serial No. (1)	बाब (2)	परिमाण (3)	माहिती Particulars (4)	Unit (3)	Item (2)
1	नांगर--				<i>Ploughs--</i>
	(अ) लाकडी	..	हजारंत 1,927	'000 No.	(a) Wooden.
	(ब) लोखंडी	..	हजारंत 660	'000 No.	(b) Iron.
2	गाडगा	..	हजारंत 1,494	'000 No.	Carts
3	रुसाचे चरक--				<i>Sugarcane crushers--</i>
	(अ) शक्तीने चालणारे	..	संख्या 7,228	Number	(a) Worked by power.
	(ब) बैलांच्या सहाय्याने चालणारे	..	संख्या 2,604	Number	(b) Worked by bullocks.
4	सिंचनाकरिता वापरली जाणारी हंजिने व पंप	..	संख्या 1,39,196	Number	Oil engines with pumps for irrigation purpose.
5	धाणी--				<i>Ghanis--</i>
	(अ) पाच किलोग्रॅम आणि त्या अधिक धारणा- शक्तीच्या	}	संख्या 1,534	Number	{ (a) 5 kilograms and over.
	(ब) पाच किलोग्रॅम पेक्षा कमी धारणा शक्तीच्या				

साधार.--१३ वी पशुधन गणना, १९८२.

Source.--Quinquennial 13th Livestock Census, 1982.

3. शेती/AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/TABLE NO. 3.9

शेती पंपांना वीजपुरवठा/AGRICULTURAL PUMPS ENERGISED

(३१ मार्च १९८६ रोजी/As on 31st March 1986)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	वीजपुरवठा केलेले शेतीचे पंप No. of agricul- tural pumps energised	District
(1)	(2)	(3)	(2)
1	बृहन्मुंबई	....	Greater Bombay
2	ठाणे	9,906	Thane
3	रायगड	4,693	Raigad
4	रत्नागिरी	4,324	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	4,413	Sindhudurg
6	नाशिक	87,282	Nashik
7	धुळे	46,371	Dhule
8	जळगाव	72,615	Jalgaon
9	अहमदनगर	109,606	Ahmadnagar
10	पुणे	52,646	Pune
11	सातारा	31,794	Satara
12	सांगली	46,398	Sangli
13	सोलापूर	51,113	Solapur
14	कोल्हापूर	32,935	Kolhapur
15	औरंगाबाद	59,997	Aurangabad
16	जालना	28,500	Jalna
17	परभणी	26,465	Parbhani
18	बीड	33,000	Beed
19	नांदेड	28,197	Nanded
20	उस्मानाबाद	31,307	Osmanabad
21	लातूर	26,956	Latur
22	बुलडाणा	42,909	Buldana
23	अकोला	27,199	Akola
24	अमरावती	51,021	Amravati
25	यवतमाळ	27,735	Yavatmal
26	वर्धा	25,166	Wardha
27	नागपूर	37,926	Nagpur
28	भंडारा	11,104	Bhandara
29	चंद्रपूर	4,996	Chandrapur
30	गडचिरोली	1,130	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	10,17,704	Maharashtra State

साधर.—महाराष्ट्र राज्य विद्युत मंडळ, मुंबई.

Source.—Maharashtra State Electricity Board, Bombay.

3. शेती/AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.10

महाराष्ट्रातील एकूण वहित धारण जमिनी, त्यांचे क्षेत्र व सरासरी क्षेत्र
 NUMBER, AREA AND AVERAGE SIZE OF OPERATIONAL HOLDINGS IN
 MAHARASHTRA

कृषि गणना
 Agricultural Census
 1980-81

अनु क्रमांक Serial No.	आकार वर्ग (हेक्टर) Size class (Hectare)	वहित धारण जमिनी Number of holdings (^{'00})	वहित धारण जमिनीचे एकूण क्षेत्र (^{'00} हेक्टर) Area of opera- tional holdings (^{'00} hectare)	धारण जमिनीचे सरासरी क्षेत्र (हेक्टर) Average Size of holdings (Hectare)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1	Below 0.5 हून कमी..	9,914	2,630	0.27
2	0.5—1.0 ..	9,345	7,103	0.76
3	1.0—2.0 ..	15,409	23,337	1.51
4	2.0—3.0 ..	10,275	25,363	2.47
5	3.0—4.0 ..	6,583	22,815	3.47
6	4.0—5.0 ..	4,601	20,556	4.47
7	5.0—10.0 ..	9,316	63,937	6.86
8	10.0—20.0 ..	2,819	37,213	13.20
9	20.0—30.0 ..	282	6,525	23.14
10	30.0—40.0 ..	48	1,616	33.67
11	40.0—50.0 ..	14	614	43.86
12	50.0 व त्याहून अधिक/ and above	9	1,907	100.37
एकूण/Total ..		68,625	2,13,616	3.11

आधार—कृषि गणनेचे सांख्यिकीय तक्ते, कृषि विभाग, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Statistical Tables on Agricultural census, Department of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

3. शेती/AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.11

राज्य क्षेत्रातील पूर्ण झालेल्या पाटबंधारे प्रकल्पांची संख्या

NUMBER OF IRRIGATION PROJECTS COMPLETED IN STATE SECTOR

जलसिंचन प्रकल्प	३० जून १९८४ रोजी पूर्ण झालेल्या प्रकल्पांची संख्या No. of projects completed as on 30th June 1984	Irrigation projects
(1)	(2)	(1)
मोठे	16	Major.
मध्यम	125	Medium.
लघु	1,180	Minor.
उपसा	354	Lift.
	एकूण .. 1,675	.. Total

आधार.—पाटबंधारे विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Irrigation Department, Government of Maharashtra, Bombay.

3. शेतो/AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.12

निर्मित सिंचनक्षमता व प्रत्यक्ष सिंचित क्षेत्र

IRRIGATION POTENTIAL CREATED AND ACTUAL IRRIGATED AREA

(हजार हेक्टरात/In thousand hectares)

प्रकल्प	जून १९८४ अखेर निर्मितसिंचन क्षमता Irrigated potential created at the end of June 1984	प्रत्यक्ष सिंचित क्षेत्र Actual irrigated area 1984-85	Projects
(1)	(2)	(3)	(1)
मोठे व मध्यम	1,627.26	641.30	Major and medium.
लघु	451.19	128.50	Minor.
उपसा सिंचन	112.28	15.75	Lift irrigation
एकूण ..	2,190.73	785.55	.. Total

आधार.—पाटबंधारे विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Irrigation Department Government of Maharashtra. Bombay.

3. शेती/AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.13

शासनाचे कार्यान्वित झालेले जलविद्युत प्रकल्प

GOVERNMENT HYDRO PROJECTS COMMISSIONED

प्रकल्प	मार्च १९८५ पर्यंत कार्यान्वित झालेले Commissioned till March 1985		एप्रिल १९८५ ते मार्च १९८६ पर्यंत कार्यान्वित झालेले Commissioned during April 1985 to March 1986		Projects
	संख्या Number	क्षमता मेगॅवॅट Capacity M.W.	संख्या Number	क्षमता मेगॅवॅट Capacity M.W.	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)
मोठे	7	1,030.5	....	....	Major.
लहान	2	13.8	....	10	Minor.
एकूण ..	9	1,044.3	1	10 ..	Total

आधार.— पाटबंधारे विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Irrigation Department, Government of Maharashtra, Bombay

4. पशुसंवर्धन/ANIMAL HUSBANDRY

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 4.1

पशुधन/LIVESTOCK POPULATION

1982

(हजारों/In thousand numbers)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	बाब (2)	माहिती Particulars (3)	Item (2)
I गाई-बैल—		Cattle	
(१) तीन वर्षांवरील बैल—			I. Males over three years—
(अ) केवळ पैदाशीसाठी ठेवलेले बळ		20	(a) Used for breeding only
(ब) पैदाशीसाठी व कामासाठी उपयोगात आणलेले		160	(b) Used for breeding and work both.
(क) केवळ कामाकरिता वापरलेले		6,426	(c) Used for work only.
(ड) इतर ..		81	(d) Others
		एकूण 6,687	Total
(२) तीन वर्षांवरील गाई—			II. Females over three years—
(अ) पैदाशीसाठी किंवा दुग्गासाठी ठेवलेल्या—			(a) Breeding—
(१) दुग्ग्या ..		2,103	(i) In milk
(२) आटलेल्या व न व्यालेल्या		3,082	(ii) Dry and not calved even once
(ब) कामाच्या ..		28	(b) Working
(क) इतर ..		33	(c) Others
		एकूण 5,247	Total
(३) वासरे (तीन वर्षे व त्याखालील)		4,228	III. Young Stock (three years and under)
		एकूण—गाई-बैल 16,161	Total cattle
II म्हशी-रेडे—		Buffaloes	
(१) तीन वर्षांवरील रेडे—			Males over three years—
(अ) केवळ पैदाशीसाठी ठेवलेले		19	(a) Used for breeding only
(ब) पैदाशीसाठी व कामासाठी उपयोगात आणलेले		25	(b) Used for breeding and work both.
(क) केवळ कामाकरिता वापरलेले		298	(c) Used for work only.
(ड) इतर ..		9	(d) Others
		एकूण .. 351 ..	Total

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 4.1—Contd.

(1)	(2)	(3)	(2)
II. (२) तीन वर्षांवरील म्हशी—चालू			II. Females over three years—contd.
(अ) पैदाशीकरिता किंवा दुधाकरिता ठेवलेल्या—			(a) Breeding—
(१) दुमल्या ..	1,262		(i) In Milk
(२) आटलेल्या व न व्यालेल्या	1,017		(ii) Dry and not calved even once.
(ब) कामाच्या ..	19		(b) Working
(क) इतर ..	10		(c) Others
	एकूण ..	2,307	Total
(३) रेडके (तीन वर्षे व त्याखालील)		1,313	III. Young stock (three years and under)
	एकूण—म्हशी-रेडके ..	3,972	Total—Buffaloes
3	मेंढरे ..	2,671	Sheep
4	शेळ्या ..	7,705	Goats.
5	घोडे-शिगरे ..	49	Horses and ponies
6	इतर जनावरे ..	361	Other livestock
	एकूण—जनावरे ..	30,919	Total—Livestock
7	कोंबड्या, बदके वगैरे ..	19,844	Poultry

आकडे सुधारित आहेत.

Figures are revised.

आकडे संक्षिप्तात लिहिल्यामुळे काही ठिकाणी बेरजा जुळणार नाहीत.

Details may not add up to the totals due to rounding.

माधार.—१३ वी पशुधन गणना, १९८२. Source.—Quinquennial, 13th Livestock Census, 1982.

4. पशुसंवर्धन/ANIMAL HUSBANDRY

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 4.2

जिल्हावार पशुधन/LIVESTOCK POPULATION IN EACH DISTRICT

1982

(हजारत/in thousand numbers)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	गाई-वैल Cattle	भूशी-रेडे Buffaloes	मेंढरे Sheep	बेलघा Goats	एकूण जनावरे Total Livestock	कोंवड्या, बदके वगैरे Total Poultry	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	बृहन्मुंबई	9	60	14	24	115	233	Greater Bombay
2	ठाणे	519	151	3	173	857	1,342	Thane
3	रायगड	448	137	1	102	692	1,232	Raigad
4	रत्नागिरी	530	81	@	78	689	1,103	Ratnagiri
5	सिंधदुर्ग	241	86	@	42	371	744	Sindhudurg
6	नाशिक	878	137	211	412	1,688	709	Nashik
7	धुळे	673	135	109	311	1,250	549	Dhule
8	जळगाव	651	225	36	328	1,260	344	Jalgaon
9	अहमदनगर	932	117	341	640	2,051	1,190	Ahmadnagar
10	पुणे	766	183	394	466	1,826	2,876	Pune
11	सातारा	405	258	296	285	1,254	1,165	Satara
12	सांगली	316	289	237	258	1,107	1,158	Sangli
13	सोलापूर	522	183	268	564	1,557	1,024	Solapur
14	कोल्हापूर	278	400	122	158	962	768	Kolhapur
15	औरंगबाद	510	56	67	294	944	226	Aurangabad
16	जालना	402	49	42	203	706	135	Jalna
17	परभणी	672	120	41	258	1,105	214	Parbhani
18	बीड	600	120	168	332	1,232	399	Beed

19	नांदेड	675	169	50	239	1,151	284	Nanded
20	उस्मानाबाद	358	110	42	180	697	177	Osmanabad
21	लातूर	375	117	39	142	682	150	Latur
22	बुलढाणा	595	104	57	292	1,067	240	Buldana
23	अकोला	604	109	16	273	1,019	258	Akola
24	अमरावती	548	92	21	265	941	271	Amravati
25	यवतमाळ	757	103	9	340	1,224	570	Yavatmal
26	वर्धा	373	42	8	146	576	166	Wardha
27	नागपूर	655	61	22	279	1,029	379	Nagpur
28	भंडारा	690	131	4	233	1,075	578	Bhandara
29	चंद्रपूर	676	86	41	231	1,043	815	Chandrapur
30	गडचिरोली	504	58	11	155	748	543	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	16,161	3,972	2,671	7,705	30,919	19,844	Maharashtra State

@ 500 पेसा कमी/Less than five hundred,

आकडे संक्षिप्तात लिहिल्यामुळे काही ठिकाणी बेरजा जुद्धणार नाहीत.

Details may not add up to the totals due to rounding.

माखार.—१३ वी पशुधन गणना, १९८२.

Source.—Quinquennial 13th Livestock Census, 1982.

4. पशुसंवर्धन/ANIMAL HUSBANDRY

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 4.3

पशुसंवर्धनासंबंधीची संकीर्ण माहिती

MISCELLANEOUS STATISTICS RELATING TO ANIMAL HUSBANDRY

अनुक्रमांक Serial No.	वाव	३१ मार्च १९८६ रोजी As on 31st March 1986	Item
(1)	(2)	(3)	(2)
1	पशु पैदास केंद्रे	13	Number of cattle breeding farms.
2	बकरे पैदास केंद्रे	1	Number of goat breeding farms.
3	भेड पैदास केंद्रे	10	Number of sheep breeding farms.
4	कुक्कुट पैदास व अंडी उबविण्याची केंद्रे	5	Number of poultry breeding farms and central hatcheries.
5	सघन कुक्कुट सुधार केंद्रे	15	Number of intensive poultry development blocks.
6	आधारभूत ग्राम केंद्रे	48	Number of key village centres
7	फिरती (पशुयोगसाय नियंत्रण फिरते केंद्रे)	9	Number of mobile epizotic control units.
8	विभागीय कृत्रिम रेतन केंद्रे	49	Number of artificial insemination centres.
9	जिल्हा कृत्रिम रेतन केंद्रे	39	Number of district artificial insemination centres.
10	कृत्रिम रेतन उप केंद्रे—		Number of artificial insemination sub-centres—
	(अ) जिल्हा परिषदांखालील	1,643	(a) Under Zilla Parishads
	(ब) विभागीय कृत्रिम रेतन केंद्राखालील	670	(b) Under regional artificial insemination centres.
	(क) आधारभूत ग्राम केंद्रांमधील	445	(c) Under key village centres.

तपता क्रमांक/TABLE No. 4.3—contd.

(1)	(2)	(3)	(2)
11	पशुवैद्यकीय संस्था		Number of veterinary institutions-
	(अ) पशुवैद्यकीय सर्वे चिकित्सालये ..	31†	(a) Veterinary polyclinics
	(ब) पशुवैद्यकीय रुग्णालये; ..	2‡	(b) Veterinary hospitals.
	(क) पशुवैद्यकीय दवाखाने (स्थानिक क्षेत्र) ..	764	(c) Veterinary dispensaries
	(ड) फिरते पशुवैद्यकीय दवाखाने ..	25	(d) Mobile veterinary clinics.
	(इ) पशुवैद्यकीय सहाय्यक केंद्रे (स्थानिक क्षेत्र) ..	1,563	(e) Veterinary aid centres.
	(फ) फिरती विस्तारित व प्रात्यक्षिक केंद्रे ..	2	(f) Mobile extension cum demonstration centres.

टोप. — (१) †यामध्ये दापोली, परभणी व नागपूर येथील कृषी विद्यापीठाखालील प्रत्येकी एक धरून.

Note.—(1) Including one each under Agricultural Universities at Dapoli Parbhani and Nagpur.

(२) ‡पुणे येथील कृषी विद्यापीठाखालील एक आणि मुंबई येथील 'सोसायटी फॉर प्रिव्हेंशन ऑफ क्रुएल्टी टू अॅनिमल्स' या संस्थेचे एक धरून.

(2) Including one at Pune under Agricultural University and one under 'Society for Prevention of cruelty to animals' at Bombay.

आधार.—पशुसंवर्धन संचालक, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Director of Animal Husbandry, Government of Maharashtra, Pune.

4. पशुसंवर्धन/ANIMAL HUSBANDRY

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 4.4

असकीय व सहकारी क्षेत्रातील दुग्धशाळांमार्फत झालेले दुधाचे संकलन व वितरण
**COLLECTION AND DISTRIBUTION OF MILK BY DAIRIES IN GOVERNMENT
 AND CO-OPERATIVE SECTORS**
 1985-86

(लाख लिटरमध्ये /In lakh litres)

विभागनिहाय सरासरी व प्रतिदिनी गार्दचे व म्हशीचे दूध संकलन
 Divisionwise average and daily collection of cow and buffalo milk

विभाग (1)	गार्दचे दूध/Cow milk (2)	म्हशीचे दूध/Buffalo milk (3)	Division (1)
1. मुंबई ..	0.23	0.15	Bombay
2. पुणे ..	5.55	1.54	Pune
3. नाशिक ..	2.39	0.59	Nashik
4. नागपूर ..	0.56	0.65	Nagpur
5. अमरावती ..	0.52	0.37	Amravati
6. औरंगाबाद ..	1.87	0.31	Aurangabad

दुधाचे वितरण/Distribution of milk

1. बृहत्-मुंबई दूध योजना/Greater Bombay milk scheme	9.72 लाख लिटर/lakh Litres
2. स्थानिक ग्रामीण दूध विक्री/Local Rural sale of milk	4.38 लाख लिटर/lakh Litres

आधार.—जायन्त, दुग्धशाळा विकास, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Commissioner of Dairy Development, Government of Maharashtra, Bombay.

4. पशुसंवर्धन/ANIMAL HUSBANDRY

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 4.5

दुग्धजन्य पदार्थांची उत्पादने व दूध शीतकरण केंद्रे

MILK PRODUCTS AND MILK CHILLING CENTRES
1985-86

अनु- क्रमांक Serial No.	उत्पादनाचे नाव	परिमाण	उत्पादन Production	Unit	Name of production
(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(2)
1	तूप ..	किलो	30,12,498	Kilo	Ghee
2	टॅबल बटर	किलो	5,01,754	Kilo	Table butter
3	पनीर ..	किलो	56,262	Kilo	Paneer
4	चीज ..	किलो	21,279	Kilo	Cheese
5	श्रीखंड ..	किलो	9,040	Kilo	Shrikhand
6	मसाला दूध	लिटर	30,296	Litre	Masala milk
7	एनर्जी ..	लिटर	41,91,636	Litre	Energy
8	आईस्क्रीम ४०२	कप	94,509	Cups	Ice cream 402
9	मलाईविरहित दूध मफटी	किलो	61,32,908	Kilo	Skimmed milk powder
10	सफेद लोणी	किलो	30,51,835	Kilo	White butter

(एक) शासकीय व सहकारी क्षेत्रातील दुग्धशाळांच्या दूध शीतकरण केंद्रांची संख्या व त्यांची क्षमता	(I) No. and capacity of milk chilling centres in milk processing plants in Government and Co-operative sector.
(अ) एकूण दूध शीतकरण केंद्रे क्षमता (लाख लिटरमध्ये)	106 (a) Total milk chilling centres Capacity (in lakh litres).
11.81	
(ब) शासकीय दूध शीतकरण केंद्रे क्षमता (लाख लिटरमध्ये)	82 (b) Government milk chilling centres Capacity (in lakh litres).
8.05	
(क) सहकारी दूध शीतकरण केंद्रे क्षमता (लाख लिटरमध्ये)	24 (c) Co-operative milk chilling centres Capacity (in lakh litres).
3.76	
(दोन) सहकारी क्षेत्रातील दुग्धशाळा दूध प्रक्रिया यंत्रांची संख्या क्षमता (लाख लिटरमध्ये)	(II) Co-operative Dairies 6 Number of milk processing plants. 8.40 Capacity. (in lakh litres)

आधार.—आयुक्त दुग्धशाळा विकास, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Commissioner of Dairy Development, Government of Maharashtra, Bombay.

5. मत्स्यव्यवसाय/FISHERIES

तबता क्रमांक/TABLE No. 5.1.

खारवण केंद्रात केलेली माशांची आयात, मिठाचे वाटप आणि खारवलेले मासे
 QUANTITY OF FISH BROUGHT FOR CURING, SALT ISSUED AND FISH REMOVED

1984-85

(मेट्रिक टनांत /in tonnes)

अनुक्रमांक Serial No.	आवार	खारवण्यासाठी आणलेले मासे Quantity of fish brought for curing	मिठाचे वाटप Quantity of salt issued	खारवून बाहेर पाठविलेल्या माशांचे वजन Quantity of cured fish removed	Name of the yard
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
1	बोरिया	6	1	5	Boria
2	जयगढ	45	9	34	Jaigad
3	वरवडे	80	16	60	Warwade
4	मिरकर वाडा	363	73	272	Mirkarwada
5	रत्नागिरी (भात्ये)	2	..	1	Ratnagiri(Bhatye)
6	पुर्णगढ	..	..	..	Purnagad
7	जैतापूर	..	..	..	Jaitapur
8	विजयदुर्ग	..	..	..	Vijaydurg
9	तारा मुंबरी	130	26	98	Tara mumbri
10	मालवण	131	26	98	Malwan
11	देवगढ	Nil	Nil	Nil	Deogad
12	कोचरा	Nil	Nil	Nil	Kochara
13	साखर मच्छी संस्था	..	..	..	Sakhar Machi Society
एकूण		757	151	568	.. Total

आधार.—मत्स्यव्यवसाय संचालक, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.— Director of Fisheries, Government of Maharashtra, Bombay.

5. मत्स्यव्यवसाय/FISHERIES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5.2

मत्स्यव्यवसायासंबंधीची संकीर्ण माहिती/MISCELLANEOUS STATISTICS RELATING TO FISHERIES

1984-85

क्रमांक Serial No.	बाब	परिमाण	माहिती Particulars	Units	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(2)
1	एकूण समुद्र किनारा	कि. मीटर	.. 720	Kilometer	.. Total coastline of State.
2	सागरी मत्स्यव्यवसाय करपारी खेडी/ गावठाणे.	संख्या	.. 375	No.	.. Marine fishing villages/hamlets
3	मत्स्यव्यवसायात गुंतलेल्या होड्या ..	"	.. 14,034	No.	.. Boats engaged in fishing.
4	प्रत्येकी एक मे. टनाच्यावर वजन असलेल्या होड्या.	"	.. 7,240	No.	.. Boats above one tonne.
5	यंत्रसज्ज होड्या--				<i>Mechanised Boats--</i>
	(अ) खात्यानुसार	"	.. 3,556	No.	.. (a) Departmentally.
	(ब) अस्तित्वात असलेल्या (इतर संस्थांच्या वरून)	"	.. 5,153	No.	.. (b) Existing (including machani- sed by other agencies).
6	एकूण मत्स्योत्पादन--				<i>Fish Production--</i>
	(अ) सागरी	हजार मे. टन	.. 360	Thousand tonnes	.. (a) Marine.
	(ब) गोड्या पाण्याचे	"	.. 30	Thousand tonnes	.. (b) Inland.

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5.2—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(2)
7	मत्स्यव्यवसायातील सहकारी संस्था ..	संख्या ..	1104	No.	.. Co-operative societies.
8	त्यांच्या सभासदांची संख्या ..	हजारांत ..	147	Thousand	.. Their membership.
9	राज्यातील गोठे पाणी व्याप्त क्षेत्र ..	हजार हेक्टर ..	310	Thousand hectares	Total Inland water spread area
10	मत्स्य बीज साठा—				Carp fry stocked—
	(अ) बाहेरून आणलेले ..	हजारांत ..	1,13,300	Thousand No.	.. (a) Imported.
	(ब) स्थानिक रीत्या पैदास केलेले ..	" ..	55,000	Do.	.. (b) Induced breeding.
	(क) सायप्रिनस ..	" ..	*	Do.	.. (c) Cyprinus.
11	मासळी खारवण्याची आवार केंद्रे ..	संख्या ..	12	No.	.. Fish curing yard.
12	मत्स्यव्यवसाय शिक्षण संस्था ..	" ..	9	No.	.. Fishery schools.
13	सहकारी ह्रीडचा बांधणी केंद्रे ..	" ..	1	No.	.. Co-operative boat building yard

*बाब क्र. १० (ब) मध्ये समाविष्ट करण्यात आले आहेत.
आधार.—मत्स्यव्यवसाय संचालक, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

*Included in item No. 10(b).

Source.—Director of Fisheries, Government of Maharashtra, Bombay.

6. वने/FORESTS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 6.1

वनव्याप्त क्षेत्रांचे वर्गीकरण/CLASSIFICATION OF FOREST AREA

(क्षेत्र चौ. कि. मीटरमध्ये/Area in Sq. Kilometers)

अनुक्रमांक Serial No.	प्रकार (2)	१९८४-८५ च्या अखेरीस असलेले As at the end of 1984-85 (3)	Class of Forest (2)
1	राखीव	42,639	Reserved
2	संरक्षित	15,329	Protected
3	अवर्गीकृत	6,025	Unclassed
एकूण		63,993	.. Total

टोप.—वरील वनव्याप्त क्षेत्र शासकीय व्यवस्थापनाखाली आहे.

Note.—The above forest area is under administration of the State.

आधार.—मुख्य वन संरक्षक, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Chief Conservator of Forests, Government of Maharashtra, Pune.

6. वने/FORESTS

सक्ता क्रमांक/TABLE No. 6.2

मुख्य आणि गौण वनोत्पादन*
PRODUCTION OF MAJOR AND MINOR FOREST PRODUCT

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	1984-85	Item
(1)	(2)	(3)	(2)
1	इमारतीचे लाकूड—		<i>Timber—</i>
	(अ) उत्पादन (हजार घन मीटर) ..	285	(a) Quantity (thousand cubic metres)
	(ब) मूल्य (हजार रुपयांत) ..	6,18,194	(b) Value (thousand Rs.)
2	जळाळ लाकूड—		<i>Firewood—</i>
	(अ) उत्पादन (हजार घन मीटर) ..	850	(a) Quantity (thousand cubic metres)
	(ब) मूल्य (हजार रुपयांत) ..	99,646	(b) Value (thousand Rs.)
3	चंदन—		<i>Sandle Wood—</i>
	(अ) मूल्य (हजार रुपयांत) ..	N.A.	(a) Value (thousand Rs.)
4	गौण वनोत्पादन—(मूल्य हजार रुपयांत)		<i>Minor forest products—</i> (Value in thousand Rs.)
	(अ) बांबू	88,152	(a) Bamboo.
	(ब) गवत इत्यादी	7,059	(b) Grass and grazing.
	(क) विडी पाने	94,899	(c) Bidi leaves.
	(ड) इतर उत्पादन	7,499	(d) Other produce.

N.A.—उपलब्ध नाही./Not available.

*अस्थायी/Provisional

आधार.—मुख्य वन संरक्षक, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Chief conservator of forests, Government of Maharashtra, Pune.

7. उद्योग आणि खानकाम/INDUSTRY AND MINING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 7.1

चालू कारखान्यांचे कामगारांच्या संख्येनुसार वर्गीकरण
 DISTRIBUTION OF WORKING FACTORIES ACCORDING TO WORKING STRENGTH
 1984*

अनुक्रमांक Serial No.	कामगारांचा कामावरील दैनिक सरासरीचा गट Range of average daily employment	चालू कारखाने (संख्या) Working Factories (No.)	त्यातील एकूण कामगारांची दैनिक सरासरी Average daily number of workers (No.)
(1)	(2)	(3)	(4)
1	Less than 10 वेळा कमी	6,968	34,574
2	10 to 19	4,811	65,263
3	20 to 49	3,547	1,07,219
4	50 to 99	1,333	92,024
5	100 to 499	1,248	2,60,183
6	500 to 999	227	1,56,781
7	1,000 to 4,999	168	3,07,528
8	5,000 व त्याहून अधिक /and above.	14	96,072
एकूण Total ..		18,316	11,19,644

*अस्थायी/Provisional

आधार.—मुख्य निरीक्षक, कारखाने, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—The Chief Inspector of Factories, Government of Maharashtra, Bombay.

7. उद्योग आणि खानकाम/INDUSTRY AND MINING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 7.2

कारखाने व कामगारांची कामावरील दैनिक सरासरी यांचे कारखान्यांच्या प्रमुख गटानुसार वर्गीकरण

FACTORIES WITH AVERAGE DAILY EMPLOYMENT CLASSIFIED ACCORDING TO MAJOR GROUPS OF INDUSTRIES
1984*

अनुक्रमांक Serial No. (1)	कारखान्यांचे प्रमुख गट (2)	प्रत्येक गटातील चालू कारखाने (संख्या) Working factories (No.) (3)	त्यातील कामगारांची दैनिक सरासरी (संख्या) Average daily workers (No.) (4)	Major groups (2)
1	शेती, जंगल व खानकाम आणि पशुधन	42	1,526	Agriculture, forestry and mining and livestock production
2	अन्न पदार्थांचे उत्पादन	1,817	91,591	Manufacture of food products.
3	पेये	49	5,785	Manufacture of beverages,
4	तंबाखू व तंबाखूचे पदार्थ यांचे उत्पादन	22	4,515	Manufacture of tobacco and tobacco products.
5	सुती कापडाचे उत्पादन	2,133	2,19,123	Manufacture of cotton textiles.
6	शोकर, रेशीम व कृत्रिम तंतूच्या आणि ताग, सण व मेस्ता यांच्या कापडाचे उत्पादन.	907	42,884	Manufacture of wool, silk and synthetic fibre textiles and manufacture of jute, hemp and mesta textiles.
7	कापडाच्या वस्तूंचे उत्पादन (पादत्राणे सोडून सर्व वापरानयाच्या वस्तू).	627	20,540	Manufacture of textile products (including wearing apparel other than footwear).
8	लाकूड आणि लाकडाच्या वस्तू, फर्निचर बर्गरे यांचे उत्पादन	2,650	14,458	Manufacture of wood and wood products furniture and fixtures.
9	कागद, कागदाच्या वस्तू, मुद्रण, प्रकाशन आणि तत्सम उद्योग	1,091	54,775	Manufacture of paper and paper products and printing, publishing and allied industries
10	कातडी, कातड्याच्या आणि केसाळ कातड्याच्या वस्तूंचे उत्पादन (दुरुस्ती सोडून).	66	1,689	Manufacture of leather and leather and fur products (except repair):
11	रबर, प्लॅस्टीक, पेट्रोलियम व दगडी कोळसा यांच्या पदार्थांचे उत्पादन.	866	46,729	Manufacture of rubber, plastic, petroleum and coal products.

12	रसायने, रासायनिक पदार्थांचे उत्पादन (पेट्रोलियम व दगडी कोळसा यांचे पदार्थ सोडून).	977	99,146	Manufacture of chemicals and chemical products (except products of petroleum and coal).
13	अघातू खनिज पदार्थांचे उत्पादन	944	41,044	Manufacture of non-metallic mineral products.
14	मूलभूत धातू व मिश्रण यांचे उत्पादन	741	62,752	Basic metal and alloys industries.
15	धातुच्या वस्तू व भाग यांचे उत्पादन (यंत्रे व परिवहन सामुग्री सोडून).	1,517	57,712	Manufacture of metal products and parts (except machinery and transport equipments)
16	यंत्रसामुग्री, यांत्रिक हत्यारे आणि भाग यांचे उत्पादन (विद्युत यंत्रसामुग्री सोडून).	1,456	1,05,101	Manufacture of machinery, machine tools and parts except electrical machinery.
17	विद्युत यंत्रसामुग्री, साधने, उपकरणे व पुरवठा व सुटे भाग	849	68,171	Manufacture of electrical machinery, apparatus, appliances and supplies and parts
18	परिवहन सामुग्री व सुटे भाग यांचे उत्पादन	275	99,395	Manufacture of transport equipments and parts.
19	इतर उत्पादक कारखाने	436	15,972	Other manufacturing industries
20	विद्युत, वायु, वाष्प	147	14,139	Electricity, gas and steam.
21	जल योजना आणि पुरवठा व सफाई सेवा	72	2,543	Water works and supply and sanitary services
22	संकीर्ण, धाऊक आणि किरकोळ व्यापार उद्योगाखालील, नोंदविलेल्या आस्थापना	32	1,143	Establishments registered under miscellaneous wholesale and retail trade industries.
23	बांधकाम व संलग्न कामे घू-जल व हवाई वाहतूक. वाहतूकीशी संबंधित दळणवळण सेवा.	19	7,725	Construction and activities allied to construction, land, water and air transport, communications, services incidental to transport.
24	साठवण आणि गोदामे	23	1,225	Storage and warehousing.
25	स्वाभर मालमत्ता व व्यावसायिक सेवा, शैक्षणिक, वैद्यकीय व आरोग्य सेवा, आंतरराष्ट्रीय व अन्य राज्य क्षेत्रांतील उपक्रम अन्यत्र अवर्गीकृत सेवा व उचित वर्गीकरण शक्य नसलेली कामे	61	3,542	Education, medical, real estate and business services and health services, international and other extra territorial bodies, services not elsewhere classified and activities not adequately defined.
26	मनोरंजन व सांस्कृतिक सेवा.	19	783	Recreational and cultural services
27	वैयक्तिक सेवा	27	1,453	Personal services.
28	दुरुस्ती सेवा	451	34,183	Repair services.
	एकूण ..	18,316	11,19,644	.. Total

*अस्थायी/Provisional

आधार.—मुख्य निरीक्षक, कारखाने, महाराष्ट्र शासन, मुंबई. Source.—Chief Inspector of Factories, Government of Maharashtra, Bombay.

7. उद्योग आणि खानकाम/INDUSTRY AND MINING

सक्ता क्रमांक/TABLE No. 7.3

चालू कारखाने आणि त्यांतील कामगारांची जिल्हावार संख्या
WORKING FACTORIES AND AVERAGE DAILY EMPLOYMENT IN EACH DISTRICT
1984*

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	चालू कारखा- न्यांची संख्या Working factories (No.)	कामगारांची दैनिक सरासरी संख्या Average daily workers (No.)	District (2)
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
1	बृहन्मुंबई	7,562	5,24,841	Greater Bombay.
2	ठाणे	1,251	1,14,312	Thane.
3	रायगड	141	14,323	Raigad.
4	रत्नागिरी	89	3,800	Ratnagiri.
5	सिंधुदुर्ग	83	2,538	Sindhudurg
6	नाशिक	672	45,429	Nashik.
7	धुळे	191	7,878	Dhule.
8	जळगाव	453	27,194	Jalgaon.
9	अहमदनगर	288	21,051	Ahmadnagar.
10	पुणे	1,811	1,24,318	Pune.
11	सातारा	252	13,122	Satara.
12	सांगली	370	13,845	Sangli.
13	सोलापूर	1,160	26,540	Solapur.
14	कोल्हापूर	760	32,345	Kolhapur.
15	औरंगाबाद	362	23,174	Aurangabad.
16	जालना	110	3,877	Jalna
17	परभणी	77	3,666	Parbhani.
18	बीड	90	3,689	Beed.
19	नांदेड	103	6,789	Nanded.
20	उस्मानाबाद	50	3,354	Osmanabad.
21	लातूर	N.A.	N.A.	Latur
22	बुलढाणा	181	6,456	Buldana.
23	अकोला	255	11,552	Akola.
24	अमरावती	249	7,851	Amravati.
25	यवतमाळ	139	7,290	Yavatmal.
26	वर्धा	86	8,186	Wardha.
27	नागपूर	931	47,578	Nagpur.
28	भंडारा	364	3,990	Bhandara.
29	चंद्रपूर	199	10,037	Chandrapur.
30	गडचिरोली	37	619	Gadchiroli.
महाराष्ट्र राज्य		18,316	11,19,644	.. Maharashtra State

*अस्थायी/Provisional

साधर.-- मुख्य निरीक्षक कारखाने, महाराष्ट्र शासन, मुंबई. Source.—Chief Inspector of Factories, Government of Maharashtra, Bombay.

7. उद्योग आणि खानकाम/INDUSTRY AND MINING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 7.4

महाराष्ट्र राज्यातील उत्पादक भांडवल, औद्योगिक उत्पादन आणि मूल्यवृद्धी
PRODUCTIVE CAPITAL, OUTPUT AND VALUE ADDED BY MANUFACTURE IN MAHARASHTRA STATE
1983-84

(रुपये कोटीत/Rs. in crore)

अनुक्रमांक Serial No.	उद्योग (2)	उत्पादक भांडवल Productive capital (3)	उत्पादन Total output (4)	मूल्यवृद्धी Value added (5)	Industry group (2)
1	खाद्य वस्तू	738	2,118	234	Food products.
2	पेये, तंबाखू व तंबाखूचे पदार्थ यांचे उत्पादन ..	95	199	50	Beverages, tobacco and tobacco products.
3	सूती कापड	425	1,044	265	Cotton textiles.
4	लोकर, रेशीम व कृत्रिम तंतूचे कापड ..	434	1,003	183	Wool, silk and synthetic fibre textiles.
5	ताग, हेम्प व मेस्ता कापड	1	3	..	Jute, hemp and mesta textiles.
6	कापडाच्या वस्तू (पादत्राणे व्यतिरिक्त घारण करण्याच्या परिधानासहित)	46	219	33	Textile products (including wearing apparel other than footwear).
7	लाकूड व लाकडाच्या वस्तू, फर्निचर यांचे उत्पादन	16	40	7	Wood and wood products, furniture and fixtures.
8	कागद व कागदाच्या वस्तू, मुद्रण, प्रकाशन व संबंधित उद्योग.	288	541	142	Paper and paper products and printing, publishing and allied industries.
9	कातडी, कातड्याच्या आणि केसाळ कातड्याच्या वस्तू (दुरुस्ती सोडून)	4	17	2	Leather, and leather and fur products (except repair).

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 7.4—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
10	रबर, प्लॅस्टिक, पेट्रोलियम व कोळसा यांचे पदार्थ	697	2,475	156	Rubber, plastic, petroleum and coal products.
11	रसायने व रासायनिक पदार्थ (पेट्रोलियम आणि कोळसा यांचे उत्पादन सोडून)	1,536	3,448	697	Chemicals and chemical products. (except products of petroleum and coal)
12	अघातू खनिज पदार्थ ..	147	298	77	Non-metallic mineral products.
13	मूलभूत धातू व मिश्र धातू ..	454	1,287	192	Basic metal and alloys industries.
14	धातूच्या वस्तू व सुटे भाग (यंत्रे व परिवहन सामुग्री सोडून).	226	696	211	Metal products and parts (except machinery and transport equipment).
15	यंत्रसामुग्री, यांत्रिक अवजारे आणि सुटे भाग (विद्युत यंत्रसामुग्री सोडून).	607	1,404	358	Machinery, machine tools and parts (except electrical machinery).
16	विद्युत यंत्रसामुग्री, साधने, उपकरणे आणि सुटे भाग	434	982	276	Electrical machinery, apparatus, appliances, supplies and parts.
17	परिवहन सामुग्री व सुटे भाग	801	1,452	357	Transport equipment and parts.
18	उत्पादन करणारे इतर उद्योग	69	233	73	Other manufacturing industries.
19	इतर	3,449	1,772	448	Others.
	सर्व उद्योग	10,469	19,232	3,762	All industries

टीप.—आकडे अस्थायी आहेत व वार्षिक उद्योग Note.—Figures are provisional and are based on Annual Survey of Industries, 1983-84. पाहणी, १९८३-८४ वर आधारित आहेत.

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay. शासन, मुंबई.

7. उद्योग आणि खानकाम/INDUSTRY AND MINING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 7.5

कापड गिरण्यांतील सरासरी गैरहजेरी
 AVERAGE PERCENTAGE OF ABSENTEEISM IN THE COTTON TEXTILE INDUSTRY
 1985

अनुक्रमांक Serial No.	केंद्रे	सरासरी गैरहजेरी (शेकडेवारीत) Average percentage of absenteeism	Centres
(1)	(2)	(3)	(2)
1	मुंबई	16.49	Bombay.
2	सोलापूर	26.06	Solapur.
3	नागपूर	24.95	Nagpur.
4	जळगाव	18.33	Jalgaon.
5	नांदेड	36.04	Nanded.
6	औरंगाबाद	21.65	Aurangabad.
7	इतर केंद्रे	24.08	Other centres.
	एकूण केंद्रे	18.60	All centres.

आधार.—कामगार बायुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Commissioner of Labour, Government of Maharashtra, Bombay.

7. उद्योग आणि खानकाम/INDUSTRY AND MINING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 7.6

औद्योगिक विवाद/INDUSTRIAL DISPUTES

1985

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	माहिती Particulars	Item
(1)	(2)	(3)	(2)
1	कापड गिरण्या—		<i>Textiles—</i>
	(अ) तंट्यांची संख्या	19	(a) Number of disputes.
	(ब) भाग घेतलेल्या कामगारांची संख्या ..	13,514	(b) Number of workers involved
	(१) प्रत्यक्ष	13,488	(1) Directly.
	(२) अप्रत्यक्ष	26	(2) Indirectly.
	(क) बाया गेलेले एकूण श्रमदिन ..	7,65,733	(c) Number of mandays lost.
2	यंत्रोत्पादक कारखाने—		<i>Engineering—</i>
	(अ) तंट्यांची संख्या	87	(a) Number of disputes.
	(ब) भाग घेतलेल्या कामगारांची संख्या ..	18,471	(b) Number of workers involved
	(१) प्रत्यक्ष	16,999	(1) Directly.
	(२) अप्रत्यक्ष	1,472	(2) Indirectly.
	(क) बाया गेलेले एकूण श्रमदिन ..	21,60,504	(c) Number of mandays lost.
3	संकीर्ण—		<i>Miscellaneous—</i>
	(अ) तंट्यांची संख्या	75	(a) Number of disputes.
	(ब) भाग घेतलेल्या कामगारांची संख्या ..	10,718	(b) Number of workers involved
	(१) प्रत्यक्ष	9,498	(1) Directly.
	(२) अप्रत्यक्ष	1,220	(2) Indirectly.
	(क) बाया गेलेले एकूण श्रमदिन ..	14,20,613	(c) Number of mandays lost.
4	एकूण—		<i>Total—</i>
	(अ) तंट्यांची संख्या	181	(a) Number of disputes.
	(ब) भाग घेतलेल्या कामगारांची संख्या ..	42,703	(b) Number of workers involved
	(१) प्रत्यक्ष	39,985	(1) Directly.
	(२) अप्रत्यक्ष	2,718	(2) Indirectly.
	(क) बाया गेलेले एकूण श्रमदिन ..	43,46,850	(c) Number of mandays lost.

माकडे अस्थायी आहेत./Figures are provisional.

आधार.—कामगार आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई. *Source.—* Commissioner of Labour, Government of Maharashtra, Bombay.

7. उद्योग आणि खानकाम/INDUSTRY AND MINING

सक्ता क्रमांक/TABLE No. 7.7

कापड उद्योगांची माहिती (गिरणी विभाग)/WORKING OF COTTON TEXTILE INDUSTRY (MILL SECTOR)
1983-84

अनुक्रमांक Serial No.	विभाग	गिरण्यांची संख्या Number of mills as at the end of March 1984	कामगारांची संख्या Employees on roll at the end of March 1984 (No.)	३१ मार्च १९८४ रोजी As on 31st March 1984		Region
				स्थापित झाल्या (हजारत) Spindles installed. (000 No.)	माग (संभरात) Looms installed (00 No.)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1	महाराष्ट्र ..	112	2,76,065	5,176	776	Maharashtra.
(a)	मुंबई शहर ..	54	1,74,156	3,461	619	Bombay City.
(b)	उर्वरित महाराष्ट्र ..	58	1,01,909	1,713	157	Rest of Maharashtra.

आधार.—वस्त्रनिर्माण आयुक्त, भारत सरकार, मुंबई.

Source.—Textile Commissioner, Government of India, Bombay.

7. उद्योग आणि खानकाम/INDUSTRY AND MINING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 7.8

खनिज उत्पादन/MINERAL PRODUCTION

1985

अनुक्रमांक Serial No.	खनिज पदार्थ	उत्पादन (हजार मे. टनांत) Production (in thousand tonnes)	मूल्य (हजार रुपयांत) Value (in thousand Rs.)	Minerals
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
1	क्रोमाईट	..	..	Chromite.
2	दगडी कोळसा	10,792	19,00,975	Coal.
3	कच्चे लोखंड	1,076	44,650	Iron Ore.
4	चुनखडी	1,754	59,805	Lime stone.
5	कच्चे मॅंगनीज	233	1,05,438	Manganese Ore.
6	कॅओलिन (नैसर्गिक) @	11	287	Kaolin (Natural) @
7	गेह	52	543	Ochre.
8	बॉक्साईट	384	15,351	Bauxite.
9	सिलिका सॅंड	164	4,170	Silica sand.
10	मीठ*	446	N.A.	Salt*
11	कायनाईट	14	3,176	Kyanite.
12	कोरंडम	**	543	Corundum.
13	डोलोमाईट	22	1,053	Dolomite.
14	सॅंड (इतर)	1,045	10,324	Sand (Others)
15	बेराईट	**	39	Barytes.
16	सीलीमानाईट	5	3,821	Sillimanite.

टीप.—(1) आकडे अस्थायी आहेत. Note.—Figures are provisional.

(2) @चायना क्ले म्हणून ओळखला जातो/Known as China Clay.

(3) *उप मीठ आयुक्त, मुंबई यांनी कळविल्याप्रमाणे/As reported by the Deputy Salt Commissioner, Bombay.

(4) N. A. = उपलब्ध नाही/Not available.

(5) ** आकडे ५०० टनां खालील आहेत/Less than 500 tonnes

आधार.—भारतीय खान केंद्र, नागपूर. Source.—Indian Bureau of Mines, Nagpur

7. उद्योग आणि खानकाम/INDUSTRY AND MINING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 7.9

औद्योगिक उत्पादन/INDUSTRIAL PRODUCTION

1984

अनुक्रमांक Serial No.	वस्तुचे नाव	परिमाण	उत्पादन Production	Unit	Name of Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(2)
1	कोळसा	हजार टन	9,693	Thousand tonne	Coal (incl. lignite)
2	पेट्रोलियम (कूड)	"	19,170	Do. ..	Petroleum (crude)
3	साखर	"	2,124.3	Do. ..	Sugar
4	मीठ	"	453.3	Do. ..	Salt
5	सर्व प्रकारचे सूत ..	टन	2,28,475	Tonne ..	All yarn
6	सर्व प्रकारचे कापड	हजार मीटर	12,38,113	Thousand mtrs.	All cloth
7	पेट्रोलियमचे (रिफायनरी) उत्पादन	हजार टन	8,462	Thousand tonne	Petroleum (refinery) products.
8	तयार पोलाद	"	189.2*	Do. ..	Finished steel
9	पोलादाची लगड	"	468.8	Do. ..	Steel ingots.
10	कठीण मिश्र धातू	"	65.3	Do. ..	Ferro Alloys
11	रेल्वे डबबे	संख्या	21	Number	Railway, Coaches
12	वनस्पती	हजार मे. टनांत	143.6	Thousand tonne	Vanaspati

*अस्थायी/provisional

आधार.—केंद्रीय सांख्यिकी संघटना, मासिक
अहवाल.Source.—Central Statistical Organisation,
Monthly Returns.

8. वीज/ELECTRICITY

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 8.1

विजेची स्थापित क्षमता, उत्पादन आणि वापर

INSTALLED CAPACITY, GENERATION AND CONSUMPTION OF ELECTRICITY

1984-85

अनुक्रमांक Serial No. (1)	बाब (2)	माहिती Particulars (3)	Item (2)
1.	स्थापित क्षमता (३१ मार्च १९८४ रोजी) (हजार किलोवॅटमध्ये)		<i>Installed Capacity (As on 31st March 1984) (Thousand Kw.)</i>
	(अ) वाष्प	4,351	(a) Steam
	(ब) नैसर्गिक वायू	420	(b) Gas
	(क) जल	1,319	(c) Hydro
	(द) अणुशक्तीजन्य	210	(d) Nuclear
	एकूण	6310	.. Total
2.	उत्पादन (दशलक्ष किलोवॅट तास) —		<i>Electricity Generated— (Million Kwh.)</i>
	(अ) वाष्प	17,235	(a) Steam
	(ब) नैसर्गिक वायू	1,295	(b) Gas
	(क) जल	5,139	(c) Hydro
	(द) अणुशक्तीजन्य	964	(d) Nuclear
	एकूण	24,233	.. Total
3.	वापर (दशलक्ष किलोवॅट तास) —		<i>Electricity Consumed— (Million Kwh)</i>
	(अ) घरगुती वापर	2,711	(a) Domestic
	(ब) व्यापार उद्दिमासाठी झालेला वापर	1,305	(b) Commercial
	(क) उद्योगधंद्याकरिता झालेला वापर ..	10,037	(c) Industrial
	(द) वाहने चालविण्यासाठी	785	(d) Traction
	(ई) इतर	4,270	(e) Others
	एकूण	19,108	.. Total

टीप.—(१) माकडे अस्थायी आहेत व ते केवळ सार्वजनिक सेवा उद्योग संघातील आहेत.

(२) अणुशक्तीजन्य स्थापित क्षमता तारापूर अणुशक्तीजन्य विद्युत केंद्राच्या ५० टक्क्यांहितकी दाखविली आहे.

भाषांतर.—केंद्रीय विद्युत प्राधिकरण, भारत सरकार, नवी दिल्ली.

Note.—(1) The figures are provisional. They relate to public utilities only.

(2) Nuclear installed capacity has been shown as 50 per cent of Tarapur Nuclear Power House.

Source.—Central Electricity Authority, Government of India, New Delhi.

8. वीज/ELECTRICITY

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 8.2.

विजेचा पुरवठा झालेली शहरे व खेडी/TOWNS AND VILLAGES ELECTRIFIED

(३१ मार्च १९८६ रोजी/As on 31st March 1986)

अनुक्रमांक Serial No.		जिल्हा			विद्युत पुरवठा झालेल्या शहरांची व खेड्यांची संख्या No. of towns and villages electrified	District
(1)	(2)				(3)	(2)
1	वृहन्मुंबई	..	..	..	1	Greater Bombay
2	ठाणे	..	..	..	1,556	Thane
3	रायगड	..	..	..	1,632	Raigad
4	रत्नागिरी	..	..	..	1,041	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	..	..	428	Sindhudurg
6	नाशिक	..	..	..	1,584	Nashik
7	धुळे	..	..	..	1,263	Dhule
8	जळगाव	..	..	..	1,438	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	..	..	1,298	Ahmadnagar
10	पुणे	..	..	..	1,421	Pune
11	सातारा	..	..	..	1,126	Satara
12	सांगली	..	..	..	526	Sangli
13	सोलापूर	..	..	..	951	Solapur
14	कोल्हापूर	..	..	..	1,026	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	..	..	1,205	Aurangabad
16	जालना	..	..	..	860	Jalna
17	परभणी	..	..	..	1,327	Parbhani
18	बीड	..	..	..	983	Beed
19	नांदेड	..	..	..	1,335	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	..	..	633	Osmanabad
21	लातूर	..	..	..	815	Latur ✓
22	बुलढाणा	..	..	..	1,233	Buldana
23	अकोला	..	..	..	1,464	Akola
24	अमरावती	..	..	..	1,590	Amravati
25	यवतमाळ	..	..	..	1,640	Yavatmal
26	वर्धा	..	..	..	949	Wardha
27	नागपूर	..	..	..	1,580	Nagpur
28	भंडारा	..	..	..	1,355	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	..	..	1,132	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	..	..	535	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य					33,927	Maharashtra State

आधार.—महाराष्ट्र राज्य विद्युत मंडळ, मुंबई.

Source.—Maharashtra State Electricity Board, Bombay.

9. संयुक्त भांडवली संस्था/JOINT STOCK COMPANIES
तक्ता क्रमांक/TABLE No. 9.1

३१ मार्च १९८६ रोजी चालू असलेल्या संयुक्त भांडवली संस्था
NUMBER OF JOINT STOCK COMPANIES AS ON 31ST MARCH 1986

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	शांखर भांडवल असलेल्या कंपन्या Companies limited by shares		हमीने मर्यादित असलेल्या व नफ्या- साठी काम न करणाऱ्या कंपन्या Companies limited by guarantee and asso- ciations not for profit		एकूण Total	District
		सार्वजनिक Public	खाजगी Private	सार्वजनिक Public	खाजगी Private		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
1	बृहन्मुंबई	2,471	23,192	266	37	25,966	Greater Bombay
2	ठाणे	14	584	..	..	598	Thane
3	रायगड	..	44	..	..	44	Raigad
4	रत्नागिरी	..	18	..	..	18	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	3	..	..	3	Sindhudurg
6	नाशिक	7	196	6	2	211	Nashik
7	घुळे	1	29	..	..	30	Dhule
8	जळगाव	10	81	..	..	91	Jalgon
9	अहमदनगर	11	83	4	..	98	Ahmadnagar
10	पुणे	72	1,794	18	10	1,894	Pune
11	सातारा	18	123	..	..	141	Satara
12	सांगली	15	78	3	1	97	Sangli
13	सोलापूर	1	110	..	..	111	Solapur
14	कोल्हापूर	26	215	4	..	245	Kolhapur
15	औरंगाबाद	16	142	2	..	160	Aurangabad
16	जालना	..	3	..	..	3	Jalna
17	परभणी	..	8	..	..	8	Parbhani
18	बीड	..	3	..	..	3	Beed
19	नांदेड	1	25	1	..	27	Nanded
20	उस्मानाबाद	1	4	..	..	5	Osmanabad
21	लातूर	1	3	..	..	4	Latur
22	बुलढाणा	1	6	3	..	10	Buldana
23	अकोला	13	41	2	..	56	Akola
24	अमरावती	6	59	..	..	65	Amravati
25	यवतमाळ	6	14	..	..	20	Yavatmal
26	वर्धा	3	16	1	..	20	Wardha
27	नागपूर	59	460	12	4	535	Nagpur
28	भंडारा	3	24	..	..	27	Bhandara
29	चंद्रपूर	2	9	1	..	12	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	..	..	..	..	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	2,758	27,367	323	54	30,502	Maharashtra State

आधार.—कंपनी व्यवहार खाते, उद्योग मंत्रालय,
भारत सरकार,
नवी दिल्ली.

Source.—Department of Company Affairs,
Ministry of Industry,
Government of India, New Delhi.

10. बँका/BANKS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.1

बँक कार्यालये असलेल्या ठिकाणांची व बँक कार्यालयांची जिल्हावार संख्या
 NUMBER OF PLACES HAVING BANKING OFFICES AND NUMBER OF BANKING OFFICES
 IN EACH DISTRICT
 (३१ डिसेंबर १९८२ रोजी/As on 31st December 1982)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	बँक कार्यालये असलेल्या ठिकाणांची संख्या No. of places having banking offices	एकूण बँक कार्यालयांची संख्या Total No. of banking offices	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
1	बृहन्मुंबई	1	1,282	Greater Bombay
2	ठाणे	95	322	Thane
3	रायगड	70	154	Raigad
4	रत्नागिरी	121	217	Ratnagiri
5	नाशिक	123	347	Nashik
6	धुळे	78	184	Dhule
7	जळगाव	145	299	Jalgaon
8	अहमदनगर	146	312	Ahmadnagar
9	पुणे	153	591	Pune
10	सातारा	106	245	Satara
11	सांगली	109	287	Sangli
12	सोलापूर	104	277	Solapur
13	कोल्हापूर	121	343	Kolhapur
14	औरंगाबाद	95	223	Aurangabad
15	परभणी	79	145	Parbhani
16	बीड	56	110	Beed
17	नांदेड	101	172	Nanded
18	उस्मानाबाद	94	187	Osmanabad
19	बुलढाणा	65	135	Buldana
20	अकोला	60	149	Akola
21	अमरावती	87	169	Amravati
22	यवतमाळ	68	127	Yavatmal
23	वर्धा	39	85	Wardha
24	नागपूर	78	253	Nagpur
25	भंडारा	57	108	Bhandara
26	चंद्रपूर	57	110	Chandrapur
		एकूण ..	2,308	6,833 .. Total

आधार—भारतीय रिझर्व्ह बँकेने प्रकाशित केलेल्या
 "डिरेक्टरी ऑफ बँक ऑफिसिस, डिसेंबर
 १९८२" चे प्रकाशन.

Source.—"Directory of Bank Offices, December
 1982" published by the Reserve Bank of
 India.

11. सहकार/CO-OPERATION

तपता क्रमांक/TABLE No. 11.1

संस्था, सभासदांची संख्या, खेळते भांडवल, कर्जाज दिलेल्या रकमा आणि मालाची उलाढाल
SOCIETIES, MEMBERSHIP, WORKING CAPITAL, ADVANCES AND TURNOVER

1984-85

अनुक्रमांक Serial No.	सहकारी संस्थेचा प्रकार	संस्थांची संख्या Number of Societies	सभासदांची संख्या (हजार) Members (Thousand No.)	खेळते भांडवल (लाख रुपये) Working Capital (Lakh Rs.)	दिलेले कर्ज (लाख रुपये) Advances (Lakh Rs.)	पकवाफी (लाख रुपये) Out-standing (Lakh Rs.)	मालाची उलाढाल (लाख रुपये) Turnover of produce (Lakh Rs.)	Type of Society
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	प्रमुख मध्यवर्ती कृषि व विंगर कृषि संस्था.	34	934	3,47,470	5,24,287	2,00,780	....	All apex and central societies
2	कृषि पत संस्था *	.. 18,531	6,157	81,672	35,893	58,522	15,323	Agricultural credit*
3	विंगर कृषि पत संस्था	.. 6,690	5,464	2,52,372	2,22,526	1,49,690	1,664	Non-agricultural credit
4	पणन संस्था	.. 583	585	22,057	651	544	1,02,457	Marketing
5	उत्पादक संस्था	.. 19,504	2,671	1,62,652	929	4,401	1,31,063	Productive enterprises
6	इतर,	.. 30,018	2,808	68,454	2,375	8,600	27,549	Others
	एकूण	.. 75,360	18,619	9,34,677	7,86,661	4,22,537	2,78,056	.. Total

*यात प्राथमिक कृषि पत संस्था यांचा समावेश आहे.
आधार.—सहकार आयुक्त आणि निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

*Includes primary agricultural credit societies.

Source.—Commissioner for Co-operation and Registrar of Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

12. परिवहन व वळणवळण/TRANSPORT AND COMMUNICATIONS

सक्ता क्रमांक/TABLE No. 12.1

रस्त्यांची लांबी/ROAD LENGTH

(किलोमीटरमध्ये /In Kilometre)

अनुक्रमांक Serial No.	रस्त्याचा प्रकार	३१ मार्च रोजी As on 31st March		Type of road
		1985*	1986†	
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
1	राष्ट्रीय महामार्ग ..	2,939	2,939	National highways.
2	राज्य महामार्ग ..	19,068	19,076	State highways.
3	प्रमुख जिल्हा रस्ते ..	26,367	26,763	Major district roads.
4	इतर जिल्हा रस्ते ..	28,234	28,861	Other district roads.
5	ग्रामरस्ते ..	75,063	78,942	Village roads.
	एकूण ..	1,51,671	1,56,581	.. Total

*सुधारित/Revised. †अस्थायी/Provisional

टीप.— शासकीय निर्णयानुसार १९८४ पासून अवर्गीकृत रस्ते, ग्राम रस्ते मध्ये मंतभूत केले असल्याने यापुढे अवर्गीकृत रस्ते हा प्रकार असणार नाही.

Note—Since 1984 as per Government resolution unclassified roads are included in village roads, hence the unclassified roads will not be shown separately henceforth.

आधार.— सार्वजनिक बांधकाम विभाग,
महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Public Works Department, Government
of Maharashtra, Bombay.

12. परिवहन आणि दळणवळण/TRANSPORT AND COMMUNICATIONS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 12.2

पृष्ठभागानुसार रस्त्यांचे वर्गीकरण

ROAD LENGTH ACCORDING TO TYPES OF SURFACE

(किलोमीटरमध्ये/In Kilometre)

अनुक्रमांक Serial No.	पृष्ठभागाचा प्रकार	३१ मार्च रोजी As on 31st March		Type of surface
		1985*	1986†	
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
1	सिमेंट काँक्रीट	324	297	Cement Concrete
2	डांबरी	28,185	29,738	Black topped
3	खडीचे	61,308	67,284	Water bound mecadam
	एकूण पृष्ठांकित ..	89,817	97,319	Total surfaced
4	अपृष्ठांकित	61,854	59,262	Total unsurfaced
	एकूण ..	1,51,671	1,56,581	Total

*सुधारित/Revised. †अस्थायी/Provisional.

आधार.—सार्वजनिक बांधकाम विभाग,
महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Public Works Department, Government
of Maharashtra, Bombay.

12. परिवहन आणि वळणवळण/TRANSPORT AND COMMUNICATIONS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 12.3

महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळाची वाहतूकविषयक आकडेवारी*

OPERATIONAL STATISTICS OF MAHARASHTRA STATE ROAD TRANSPORT CORPORATION*

अनुक्रमांक Serial No.	विभाग	मार्गांची संख्या ३१ मार्च १९८६ रोजी No. of routes as on 31-3-1986	मार्गांची एकूण लांबी (किलोमीटर) ३१ मार्च १९८६ रोजी Total route distance (in km.) as on 31-3-1986	प्रतिदिन मार्गावर वाहतूक करणाऱ्या वाहनांची दैनिक सरासरी संख्या (१९८५-८६) Average No. of vehicles on road per day 1985-86	अस्तित्वात असलेल्या वाहनांची संख्या (१९८५-८६) Average No. of vehicles held during 1985-86	प्रवाशांची दैनिक सरासरी (लाख) (१९८५-८६) Average No. of Passengers travelled daily during 1985-86 (in lakhs)	Region
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	औरंगाबाद ..	1,989	1,54,354	1,558	1,791	7.65	Aurangabad
2	मुंबई ..	4,524	2,48,317	3,276	3,765	18.60	Bombay
3	नागपूर ..	2,598	1,61,966	1,949	2,281	7.49	Nagpur
4	पुणे ..	4,094	2,70,930	2,931	3,205	12.64	Pune
	एकूण ..	13,205	8,35,567	9,714	11,042	46.38	.. Total

*अस्थायी/Provisional

आधार.—महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळ, मुंबई. Source.—Maharashtra State Road Transport Corporation, Bombay.

12. परिवहन आणि वळणवळण/TRANSPORT AND COMMUNICATIONS
तक्ता क्रमांक/TABLE No. 12.4

वापरात असलेली मोटार वाहने
MOTOR VEHICLES IN OPERATION

अनुक्रमांक Serial No.	वाहनांचा प्रकार	वाहनांची संख्या (१ जानेवारी १९८६ रोजी) Number in force (as on 1st January 1986)	Class of vehicles
(1)	(2)	(3)	(2)
1	दुचाकी स्वयंचलित वाहने	8,52,740	Two wheels auto vehicles
2	मोटारी	3,08,566	Motor cars
3	टॅक्सी कॅब्स	39,838	Taxi cabs
4	स्वयंचलित रिक्शा	76,018	Auto rickshaws
5	स्टेज करिजेस—		Stage carriages—
	(१) डिझेल इंजिनावर चालणाऱ्या	16,515	(i) Diesel engined
	(२) पेट्रोल इंजिनावर चालणाऱ्या	..	(ii) Petrol engined
6	कॉन्ट्रॅक्ट करिजेस—		Contract carriages—
	(१) डिझेल इंजिनावर चालणाऱ्या	2,732	(i) Diesel engined
	(२) पेट्रोल इंजिनावर चालणाऱ्या	..	(ii) Petrol engined
7	मालमोटारी—		Lorries—
	(अ) खाजगी वाहने—		A. Private carriers—
	(१) डिझेल इंजिनावर चालणाऱ्या	29,427	(1) Diesel engined
	(२) पेट्रोल इंजिनावर चालणाऱ्या	6,905	(2) Petrol engined
	(ब) सार्वजनिक वाहने—		B. Public Carriers—
	(१) डिझेल इंजिनावर चालणाऱ्या	1,06,482	(1) Diesel engined
	(२) पेट्रोल इंजिनावर चालणाऱ्या	7,676	(2) Petrol engined
8	रुग्णवाहिका	1,504	Ambulances
9	शाळेच्या बसेस	795	School buses
10	खाजगी वाहने	3,278	Private service vehicles
11	जोड वाहने (ट्रेलर)	40,159	Trailors
12	ट्रॅक्टरस	40,452	Tractors
13	इतर	3,193	Others
	एकूण	15,36,280	Total

साधार.—परिवहन आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Commissioner of Transport,
Government of Maharashtra, Bombay.

12. परिवहन आणि दळणवळण/TRANSPORT AND COMMUNICATIONS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 12.5

लोहमार्गाची लांबी/RAILWAY ROUTE LENGTH

३१ मार्च १९८५ रोजी/As on 31st March 1985			एकूण/Total
ब्रॉड गेज/Broad gauge (कि. मी./k.m.)	मीटर गेज/Meter gauge (कि.मी./k.m.)	नॅरोगेज/Narrow gauge (कि.मी./k.m.)	
(1)	(2)	(3)	(4)
3,325	994	1,100	5,419

आधार.—भारतीय विभागीय रेल्वे.

Source.—Indian Divisional Railways.

12. परिवहन आणि दळणवळण/TRANSPORT AND COMMUNICATIONS

सक्ता क्रमांक/TABLE No. 12.6,

महाराष्ट्र राज्यातील डाक कार्यालये व तार कार्यालये यांची संख्या

NUMBER OF POST OFFICES AND TELEGRAPH OFFICES IN MAHARASHTRA STATE

वर्ष Year	डाक कार्यालये Post Offices	तार कार्यालये Telegraph Offices
(1)	(2)	(3)
1984-85	11,861	2,430
1985-86	12,098	1,955

आधार.—पोस्टमास्तर जनरल, मुंबई.

Source.—Postmaster General, Bombay.

13. जहाज वाहतूक/SHIPPING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 13.1

मुंबई बंदरात असलेल्या जहाजांची संख्या व वजन
 NUMBER AND TONNAGE OF VESSELS ENTERED IN BOMBAY PORT
 1984-85

अनुक्रमांक Serial No.	जहाजांचा प्रकार	जहाजांची संख्या No. of ships	मेट्रिक टन्स/M.Tonnes		Class of vessels
			एकूण (हजारांत) Gross (in 000)	निव्वळ (हजारांत) Net (in 000)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
1	वाफेवर चालणारी (तेल वाहकां- व्यतिरिक्त) —				Steamship other than tankers.
	(अ) परदेशांशी वाहतूक करणारी				(A, Foreign—
	(१) ३,५०० G.R.T. च्यावर	1,124	11,612	6,829	(1) Above 3,500 G.R.T.
	(२) ३,५०० G.R.T. आणि कमी.	437	613	342	(2) 3,500 G. R. T. and less.
	(ब) किनाऱ्यावर वाहतूक करणारी—				(B) Coastal—
	(१) ३,५०० G.R.T. च्यावर	43	322	211	(1) Above 3,500 G.R.T.
	(२) ३,५०० G.R.T. आणि कमी.	330	526	308	(2) 3,500 G. R. T. and less.
	(३) रिग पुरवठा करणारे	1,594	945	377	(3) Rig supplier Tankers
2	तेलवाहक जहाजे	665	13,635	8,210	Colliers
3	कोळसा नेणारी ..	..	..	..	..
	एकूण ..	41,93	27,653	16,275	.. Total
4	शिडावर चालणारी जहाजे—				Sailing Vessels
	(१) परदेशांशी वाहतूक करणारी	662	..	114	(1) Foreign
	(२) किनाऱ्यावरील वाहतूक करणारी.	2,677	..	155	(2) Coastal.
	एकूण बेरीज ..	7,532	27,653	16,545	.. Grand Total

टीप.—(१) ३,५०० G.R.T. = ३,५५६ मेट्रिक टन.

(२) *आकडे संक्षिप्तत लिहिल्यामुळे बेरीज जुळणार नाही.

Note.—(1) 3,500 G.R.T. = 3,556 gross registered metric tonnes.

(2) *Details may not add up to the totals due to rounding.

बाधक.—मुंबई पोर्ट ट्रस्टचा प्रशासन अहवाल.

Source.—Administrative Report of Bombay Port Trust.

13. जहाज वाहतूक/SHIPPING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 13.2.

मुंबई बंदरामध्ये गोद्या आणि बंदरे येथून हलविलेला माल

CARGO HANDLED AT THE DOCKS AND BUNDERS IN BOMBAY PORT

(हजार मे. डेडवेट टनांत/In thousand metric dead weight tonnes)

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	माहिती Particulars	Item
		1984-85	
(1)	(2)	(3)	(2)
1	आयात माल ..	11,089	Imports
2	निर्यात माल ..	14,681	Exports
		एकूण .. 25,770	.. Total

आधार.—मुंबई पोर्ट ट्रस्टचा प्रशासन अहवाल.

Source.—Administrative Report of Bombay Port Trust.

13. जहाज वाहतूक/SHIPPING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 13.3

महाराष्ट्र राज्यातील निवडक गौण बंदरांतून हलविलेला (आयात व निर्यात) माल
CARGO (IMPORTS AND EXPORTS) HANDLED AT THE SELECTED MINOR PORTS
OF MAHARASHTRA STATE
1985-86

(से. टनांत/in m. tonnes)

अनुक्रमांक Serial No.	बंदराचे नाव (2)	आयात Imports (3)	निर्यात Exports (4)	एकूण Total (5)	नाम Name of the port (2)
1	डहानू ..	283	..	283	Dahanu
2	अर्नाळा ..	..	3,321	3,321	Arnala
3	ठाणे ..	..	..	..	Thane
4	ट्रॉम्बे ..	..	11,385	11,385	Trombay
5	पनवेल (उळवा) ..	27,830	..	27,830	Panvel (Ulwa)
6	मोरा ..	169	6,481	6,650	Mora
7	कारंजा ..	30	2,206	2,236	Karanja
8	अलिबाग (धरमतार) ..	16,274	..	16,274	Alibag (Dharamtar)
9	राजपुरी ..	1,380	27	1,407	Rajpuri
10	बाणकोट ..	2,021	10	2,031	Bankot
11	हर्णे ..	614	3	617	Harnai
12	दामोळ ..	9,529	1	9,530	Dabhol
13	जयगड ..	818	..	818	Jaigad
14	रत्नागिरी ..	2,35,468	..	2,35,468	Ratnagiri
	(परदेशात)	..	81	81	(Foreign)
15	जैतापूर ..	1,183	..	1,183	Jaitapur
16	विजयदुर्ग ..	4,135	720	4,855	Vijaydurg
17	देवगड ..	2,251	245	2,496	Devgad
18	मालवण ..	1,971	5	1,976	Malvan
19	वेंगुर्ला ..	19	1,185	1,204	Vengurla
20	रेडी (परदेशात) ..	..	12,67,550	12,61,550	Redi(Foreign)
21	इतर बंदरे ..	2,432	277	2,709	Other ports
	एकूण ..	3,06,407	12,93,497	15,99,904	.. Total

आधार—मुख्य बंदर अधिकारी, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Chief Ports Officer, Government of Maharashtra, Bombay

13. जहाज वाहतूक/SHIPPING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 13.4

महाराष्ट्र राज्यातील बंदरांतून होणारी प्रवासी वाहतूक
PASSENGER TRAFFIC AT THE PORTS OF MAHARASHTRA STATE
1984-85

अनुक्रमांक Serial No.	बंदराचे नाव Name of the port	प्रवाशांची संख्या No. of Passengers		एकूण प्रवासी Total traffic	Name of the port	
		जाणारे Embarked	येणारे Dis-embarked			
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)	
1	मुद्द	..	..	..	Murud	
2	राजपुरी	..	..	..	Rajpuri	
3	श्रीवर्धन	..	..	..	Shriwardhan	
4	दाभोळ	..	..	..	Dabhol	
5	जयगढ	..	18,037	18,403	Jaigad	
6	रत्नागिरी (रानपार धरून)	..	..	..	Ratnagiri (including Ranpar)	
7	जैतापूर (मुसाकाजी)	..	14,596	13,444	Jaitapur (Musakaji)	
8	विजयदुर्ग	..	10,002	10,750	Vijaydurg	
9	देवगढ	..	19,424	19,590	Devgad	
10	मालवण	..	..	..	Malvan	
11	वेंगुर्ला	..	..	..	Vengurla	
एकूण—किनाऱ्याची सेवा		..	62,059	62,187	1,24,246	Total Coastal Service
12	मोरा	..	3,99,563	3,644,28	7,63,991	Mora
13	मांडवा	..	..	..	..	Mandwa
14	रेवस (थल)	..	2,02,942	2,07,915	4,10,857	Revas (Thal)
15	अलिबाग (धरमतार)	..	..	..	..	Alibag (Dharamtar)
एकूण—मुंबई बंदर सेवा		..	6,02,505	5,72,343	11,74,848	Total Bombay harbour services
एकूण		..	6,64,564	6,34,530	12,99,094	Grand Total

आधार.—मुख्य बंदर अधिकारी, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Chief Ports Officer, Government of Maharashtra, Bombay.

14. देशांतर्गत व्यापार/INLAND TRADE

संख्या क्रमांक/TABLE No. 14.1

महाराष्ट्राचा देशातील इतर राज्यांशी झालेला व्यापार
INLAND TRADE OF MAHARASHTRA

(हजार मे. टनांत/In thousand tonnes)

अनुक्रमांक Serial No.	मालाचे नाव	महाराष्ट्रात आयात झालेला माल Imports into the State		महाराष्ट्रातून निर्यात झालेला माल Exports from the State		Commodity
		1982-83	1983-84	1982-83	1983-84	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1	जनावरे (हजारांत)	343	311	5	7	Animals (thousand No.)
2	कोळसा आणि कोक	5,334	5,711	1,954	2,289	Coal and coke.
3	कच्चे मॅंगनीज	5	1	135	84	Manganese ore.
4	चुना आणि चुनखडी	29	18	5	4	Lime and limestone.
5	मीठ	63	49	80	70	Salt.
6	तांदूळ	779	581	141	149	Rice.
7	गहू व गव्हाचे पीठ	972	1,550	36	57	Wheat and wheat flour
8	जोषळा	31	35	172	83	Jowar.
9	बाजरी	12	12	10	1	Bajri.
10	कडधान्ये व इतर धान्ये	63	79	140	96	Pulses, and other grain
11	गळिताची धान्ये	43	49	26	8	Oil seeds.
12	वनस्पती तेल	14	83	232	191	Vegetable oils.
13	साखर (खांडसरी सोडून)	5	38	904	1,062	Sugar (excluding khandsari)
14	गूळ	122	128	2	9	Gur.
15	कापड (कापसाचे) आणि धागा	4	2	14	15	Cotton piecegoods and yarn etc.
16	लोखंड व पोलाद	1,142	982	322	114	Iron and steel
17	सिमेंट	1,743	1,911	19	5	Cement.
18	केरोसिन तेल	125	142	19	60	Kerosene oil.

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 14.1—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
19	पॅठ	238	279	167	165	Oil cakes.
20	चहा	10	9	..	..	Tea.
21	इभारतीचे लाकूड (टीक घडून)	206	173	12	9	Timber (including teak wood).
22	पशुजन्य उत्पादन	25	21	9	8	Animal products.
23	मका	13	20	22	3	Maize.
24	हरभरा व तज्जन्य उत्पादन	75	84	12	45	Gram and gram products.
25	बाजरी व ज्वारी सोडून इतर एकदल धान्ये.	..	..	..	..	Millets other than bajra and jawar
26	खनिज तेल	285	424	422	341	Mineral oil
27	विटा व काले	34	24	..	..	Bricks and tiles
28	काच	5	4	8	6	Glass
29	हिरदा	..	..	1	1	Myro balance
30	ताग व दाख	1	1	1	..	Jute and hemp
31	यंत्रसामग्री	16	18	13	10	Machinery equipment
32	धातूच्या वस्तू	14	12	3	2	Metal products
33	पादत्राणे	..	..	2	2	Shoes (footwear)
34	कच्चे लोखंड	3	2	..	..	Iron ore
35	बिडीची पाने	4	6	2	..	Bidi leaves
36	कापूस	18	39	13	17	Raw cotton
37	कृत्रिम रेशमाच्या वस्तू	..	1	9	5	Artificial silk piece goods
38	तंबाखू	2	1	1	1	Tobacco raw
39	सुकी फळे व भाजीपाला	24	14	104	69	Fruits dried and vegetable
40	लोकर व लोकराचे कापड	..	..	9	1	Woolen piecegoods and wool raw.

*बरोल आकडेवारी रेल्वे व जहाज वाहतूकीच्या व्यापाराच्या अभिलेखात नोंदल्याप्रमाणे मालाचे दौबळ वजन दर्शविते.

*Figures relate to gross weight of quantities as recorded in the invoices of Rail and Steamer.

आधार.—वाणिज्य माहिती आणि सांख्यिकी खाते, भारत सरकार, कलकत्ता.

Source.—Office of the Directorate General of Commercial Intelligence and Statistics, Government of India, Calcutta.

15. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15.1

शिक्षणाच्या प्रकारानुसार संस्थांचे व विद्यार्थ्यांचे वर्गीकरण
INSTITUTIONS AND ENROLMENT BY TYPE OF EDUCATION
1984-85

अनुक्रमांक Serial No.	शिक्षणाचा प्रकार	संस्था (संख्या) Institutions (No.)	विद्यार्थी (संख्या) Enrolment (No.)	Type of education
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
1	पूर्व-प्राथमिक	701	77,541	Pre-primary.
2	प्राथमिक	53,420	92,34,735	Primary.
3	दुय्यम	7,683	42,62,568	Secondary.
4	शिक्षकांचे प्रशिक्षण— ..			<i>Teachers' training—</i>
	* (1) अध्यापक विद्यालय प्रमाणपत्र	131	13,811	Junior college of education.
	* (2) अँग्ल भारतीय	2	242	Anglo Indian.
	* (3) चित्रकला शिक्षक प्रमाणपत्र	15	2,110	Drawing teacher's certificate.
	(4) शिक्षणशास्त्र पदवी	59	9,106	Bachelor of education.
	* (5) हस्तकला शिक्षक प्रमाणपत्र	6	593	Handi-crafts teacher's certificate.
	(6) शारीरिक शिक्षण (पदवी)	7	2,238	Physical education.
	एकूण—(4) ..	220	28,100	.. Total
5.	उच्च शिक्षण—			<i>Higher education—</i>
	* (1) विद्यापीठ शिक्षण विभाग	129	15,342	University teaching departments.
	* (2) संशोधन संस्था ..	19	603	Research institutions
	* (3) राष्ट्रीय महत्त्वाच्या संस्था	1	2,117	Institutes of national importance.
	* (4) विद्यापीठ समान संस्था ..	1	279	Institutes deemed as universities.
	(5) कला, वाणिज्य व शास्त्र	186	3,42,823	Arts, commerce and science
	(6) कला व शास्त्र	19	39,441	Arts and science.
	(7) कला व वाणिज्य ..	209	1,56,032	Arts and commerce.
	(8) कला ..	16	13,782	Arts
	(9) शास्त्र ..	28	23,891	Science
	(10) वाणिज्य ..	56	88,463	Commerce
	* (11) उल्लिखित कला ..	4	1,880	Fine arts

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15.1—contd.

अनुक्रमांक Serial No. (1)	शिक्षणाचा प्रकार (2)	संस्था (संख्या) Institution (No.) (3)	विद्यार्थी (संख्या) Enrolment (No.) (4)	Type of education (2)
5	उच्च शिक्षण—(चालू)			<i>Higher education—contd.</i>
* (12)	वास्तु शास्त्र ..	2	521	Architecture
* (13)	तंत्रनिकेतन ..	2	157	Polytechnics
* (14)	व्यवसायिक व्यवस्थापन ..	7	3,142	Business management
* (15)	अभियांत्रिकी ..	28	13,998	Engineering
* (16)	विधी (कायदा) ..	34	25,036	Law
* (17)	तंत्रशास्त्र ..	3	1,141	Technology
* (18)	पशुवैद्यक शास्त्र ..	3	1,053	Veterinary science
* (19)	वृत्तपत्र व्यवसाय ..	1	40	Journalism
* (20)	ग्रंथपालन शास्त्र ..	1	47	Library science
* (21)	विषम चिकित्सा (ऑलोपथी) ..	13	11,348	Allopathy
* (22)	आयुर्वेद ..	18	5,668	Ayurvedic
* (23)	दंतकशास्त्र ..	4	1,019	Dental
* (24)	शुश्रूषा ..	3	383	Nursing
* (25)	औषधशास्त्र ..	6	900	Medicine (Pharmacy)
* (26)	प्राच्य विद्याभ्यास ..	4	203	Oriental
* (27)	नृत्य व संगीत ..	3	744	Dancing and music
* (28)	उपहारगृह व्यवस्था ..	1	561	Catering
* (29)	श्रमविज्ञान ..	1	116	Labour.
* (30)	व्यावसायिक मार्गदर्शन ..	1	15	Vocational guidance
* (31)	योग ..	2	83	Yoga
* (32)	समाज शास्त्र ..	9	1,438	Social Science
* (33)	शेतकी ..	12	4,619	Agriculture
* (34)	गृहशास्त्र पदवी ..	5	2,749	Home science (Degree)
(35)	मत्स्य व्यवसाय ..	1	57	Fisheries
* (36)	समचिकित्सा ..	1	348	Homeopathy
	एकूण—(5) ..	833	7,60,039	Total
6	व्यावसायिक व विशेष शिक्षण—			<i>Professional and special education—</i>
* (1)	तंत्रनिकेतन ..	49	15,632	Polytechnics
* (2)	औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था ..	71	29,134	Industrial training institute.
* (3)	अभियांत्रिकी इतर ..	61	6,252	Other engineering.

सक्ता क्रमांक/TABLE No. 15.1—concl'd.

अनुक्रमांक Serial No.	शिक्षणाचा प्रकार (2)	संस्था (संख्या) Institution (No.)	विद्यार्थी (संख्या) Enrolment (No.)	Type of education (2)
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
* (4)	समचिकित्सा (होमिओपॅथी)	23	3,894	Homeopathy.
* (5)	शुश्रूषा व प्रासाविका ..	56	5,430	Nursing.
* (6)	औषधशास्त्र ..	15	2,016	Pharmacy.
* (7)	वाणिज्य ..	43	4,903	Commerce.
* (8)	ललितकला ..	5	389	Fine arts.
* (9)	गृहशास्त्र ..	3	81	Home science.
* (10)	नौकानयन ..	1	243	Marine engineering.
* (11)	शेतकीशाळा ..	25	2,962	Agricultural schools.
* (12)	कुक्कुटपालन प्रशिक्षण ..	2	262	Poultry training.
* (13)	तांत्रिक (सरकारी केंद्र)	24	**	Government technical centres.
* (14)	औद्योगिक व तांत्रिक शाळा	27	4,233	Industrial and technical institutes.
* (15)	शुश्रूषा व प्रासाविका ..	8	414	Nursing.
* (16)	अस्थिव्यंग मनोव्यथित ..	6	778	Mentally handicapped.
* (17)	अस्थिव्यंग ..	10	444	Crippled.
* (18)	अपंग/अंध ..	21	1,614	Blind.
* (19)	मूक/बधिर ..	19	1,267	Deaf and dumb.
* (20)	नृत्य व संगीत ..	42	5,274	Music and dancing.
(21)	चित्रपट व दूरचित्रवाणी	1	107	Film and Television.
* (22)	गृहशास्त्र ..	1	22	Home science.
* (23)	प्राच्यविद्या अभ्यास ..	48	4,326	Oriental
* (24)	कीर्तन ..	1	39	Kirtan
* (25)	शिवण व कर्तन कला ..	604	22,867	Arts and crafts.
* (26)	प्रमाणित सुधार ..	30	3,333	Certified schools.
* (27)	ग्रंथपालशास्त्र	1	31	Library science.
एकूण—(6) ..		1,197	1,15,947	.. Total
एकूण बेरीज ..		64,054	1,44,78,930	.. Grand Total

*1983-84

**माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शाळांमधील विद्यार्थी तांत्रिक विषयांचे शिक्षण घेतात म्हणून या संस्थांतील विद्यार्थ्यांची संख्या दिलेली नाही.

**The figures of number of students are not given as Students in Secondary and Higher Secondary Schools also offer technical subject in service training.

बांधार.—शिक्षण संचालक, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source—Director of Education, Government of Maharashtra, Bombay.

Rb 4662—8

15. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15.2

जिल्हावार प्राथमिक व दुय्यम शिक्षण/PRIMARY AND SECONDARY EDUCATION IN EACH DISTRICT
1984-85

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	प्राथमिक शिक्षण Primary Education			दुय्यम शिक्षण Secondary Education			District	
		संस्था Institutions	विद्यार्थी (हजार) Pupils ('000)	शिक्षक (हजार) Teachers ('000)	संस्था Institutions	विद्यार्थी (हजार) Pupils ('000)	शिक्षक (हजार) Teachers ('000)		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)	
1	बृहन्मुंबई	..	2,114	1,056	30	880	697	23	Greater Bombay
2	ठाणे	..	2,680	518	12	314	226	7	Thane
3	रायगड	..	2,354	263	7	178	90	3	Raigad
4	रत्नागिरी	..	2,413	247	8	183	68	2	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	1,369	133	5	149	59	2	Sindhudurg
6	नाशिक	..	2,763	458	11	343	205	7	Nashik
7	धुळे	..	1,907	285	7	243	127	4	Dhule
8	जळगाव	..	1,818	417	11	289	167	6	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	2,507	399	11	320	199	6	Ahmadnagar
10	पुणे	..	3,400	680	16	422	330	10	Pune
11	सातारा	..	2,232	341	10	317	166	6	Satara
12	सांगली	..	1,355	300	9	262	124	4	Sangli
13	सोलापूर	..	2,004	391	10	297	142	5	Solapur
14	कोल्हापूर	..	1,949	399	10	325	154	5	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	1,453	227	6	196	83	3	Aurangabad
16	जालना	..	1,059	124	3	97	34	1	Jalna

17	परभणी	..	..	1,561	190	4	139	81	3	Parbhani
18	बीड	..	..	1,586	193	5	186	73	3	Beed
19	नांदेड	..	..	1,757	235	5	206	89	3	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	..	796	137	4	149	70	2	Osmanabad
21	लातूर	..	..	1,081	192	5	203	88	3	Latur
22	बुलढाणा	..	..	1,381	218	5	187	85	3	Buldana
23	अकोला	..	..	1,693	264	7	277	123	4	Akola
24	अमरावती	..	..	1,584	273	7	323	143	4	Amravati
25	यवतमाळ	..	..	1,876	264	7	225	94	3	Yavatmal
26	वर्धा	..	..	964	142	4	164	83	3	Wardha
27	नागपूर	..	..	1,885	341	8	333	233	7	Nagpur
28	भंडारा	..	..	1,564	270	6	281	120	4	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	..	1,460	206	5	154	92	3	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	..	855	74	2	41	16	1	Gadchiroli
				53,420	9,235	240	7,683	4,263	137	Maharashtra State

टीप.—प्राथमिक शिक्षणात पूर्व प्राथमिक शिक्षणाचा समावेश केला नाही.

Note.—Primary education does not include preprimary education.

भाषार.—शिक्षण संचालक, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Director of Education, Government of Maharashtra, Pune.

15. शिक्षण/EDUCATION
तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15.3

महाराष्ट्र राज्यातील शासकीय व अशासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थातील प्रशिक्षणार्थीच्या
मंजूर जागा

**NUMBER OF SEATS SANCTIONED FOR TRAINEES IN THE GOVERNMENT
AND NON-GOVERNMENT INDUSTRIAL TRAINING INSTITUTIONS IN
MAHARASHTRA STATE**

विभाग	Year	मंजूर करण्यात आलेल्या जागांची संख्या Number of sanctioned seats			Division
		शासकीय Govern- ment	अशासकीय Non- Govern- ment	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)
मुंबई ..	1984	5,824	1,744	7,568	Bombay
	1985	5,928	1,936	7,864	
नाशिक ..	1984	5,488	956	6,444	Nashik
	1985	5,680	1,984	7,664	
पुणे ज ..	1984	8,444	1,224	9,668	Pune
	1985	8,476	1,660	10,136	
औरंगाबाद ..	1984	5,592	316	5,908	Aurangabad
	1985	5,672	692	6,364	
अमरावती ..	1984	3,840	32	3,872	Amravati
	1985	4,064	80	4,144	
नागपूर ..	1984	4,600	296	4,896	Nagpur
	1985	4,776	240	5,016	
महाराष्ट्र राज्य ..	1984	33,788	4,568	38,356	Maharashtra State.
	1985	34,596	6,592	41,188	

माधार.—व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन.

Source.—Directorate of Vocational Education and Training, Maharashtra State.

15. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15.4

महाराष्ट्र राज्यातील व अशासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांच्या अंतिम परीक्षांचे निकाल

RESULTS OF THE FINAL EXAMINATIONS OF GOVERNMENT AND NON-GOVERNMENT INDUSTRIAL TRAINING INSTITUTES IN MAHARASHTRA

(जुलै १९८४/July 1984)

विभाग (1)	शासकीय Government		अशासकीय Non-Government		एकूण Total		Division (1)
	बसलेले Appeared (2)	उत्तीर्ण Passed (3)	बसलेले Appeared (4)	उत्तीर्ण Passed (5)	बसलेले Appeared (6)	उत्तीर्ण Passed (7)	
मुंबई	3,025	2,437	852	738	3,877	3,175	Bombay
नाशिक	2,764	1,875	198	148	2,962	2,023	Nashik
पुणे	4,736	3,629	308	260	5,044	3,889	Punc
औरंगाबाद	2,530	1,728	11	10	2,541	1,738	Aurangabad
अमरावती	1,943	1,592	..	..	1,943	1,592	Amravati
नागपूर	2,141	1,745	111	84	2,252	1,829	Nagpur
महाराष्ट्र राज्य	17,139	13,006	1,480	1,240	18,619	13,246	Maharashtra State

आधार.—व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन.

Source.—Directorate of Vocational Education and Training, Maharashtra State.

15. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15.5

महाराष्ट्र राज्यातील शिकाऊ उमेदवारांची वर्गवारी

CLASSIFICATION OF APPRENTICE TRAINEES IN MAHARASHTRA

वर्गवारी	1985-86	Classification
(1)	(2)	(3)
(१) उपलब्ध जागा	22,540 ..	(1) Sanctioned Seats.
(२) नेमलेले उमेदवार (अ ते ऊ)	20,450* ..	(2) No. of students appointed
(अ) अनुसूचित जाती	1,500 ..	(a) Scheduled Caste
(आ) अनुसूचित जमाती	600 ..	(b) Scheduled Tribe
(इ) विमुक्त जाती, भटक्या जमाती	60 ..	(c) Denotified tribes, nomadic tribes.
(ई) अपंग	60 ..	(d) Physically handicapped
(उ) महिला	685 ..	(e) Women
(ऊ) दुर्बलतर	4,300 ..	(f) Other man weaker section.
(ए) इतर	13,990 ..	(g) Others

*ई व उ वगळून/Excluding (d) and (e)

साधारण—व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन,

Source.—Directorate of Vocational Education and Training, Maharashtra State.

15. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15.6

महाराष्ट्र राज्यातील माध्यमिक व उच्चमाध्यमिक तांत्रिक शाळा व विद्यार्थी संख्या
 SECONDARY AND HIGHER SECONDARY TECHNICAL SCHOOLS AND
 STUDENTS IN MAHARASHTRA STATE

1985-86

तंत्र शिक्षण/Technical Education					
नाव	माध्यमिक Secondary		उच्च माध्यमिक Higher Secondary		Item
	संख्या Institutions	विद्यार्थी Students	संख्या Institutions	विद्यार्थी Students	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	1
शासकीय ..	110	31,680	3	2,220....	Government
अशासकीय ..	242	44,530	38	4,650 ..	Non-Government
एकूण ..	352	76,210	41	6,870 ..	Total

आधार.—व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन.

Source.—Directorate of Vocational Education and Training, Maharashtra State.

15. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15.7

महाराष्ट्र राज्यातील तांत्रिक आणि व्यवसाय संस्था व त्यांतील प्रवेशक्षमता
**TECHNICAL AND VOCATIONAL INSTITUTES IN MAHARASHTRA AND THEIR INTAKE CAPACITY
 IN MAHARASHTRA
 1985**

बाब Item	माध्यमिक (तांत्रिक विषय) Secondary (Technical)			उच्च माध्यमिक (तांत्रिक विषय) Higher Secondary (Technical)			उच्च माध्यमिक (व्यवसायिक विषय) Higher Secondary (Vocational)		
	शासकीय Govern- ment	अशासकीय Non- Government	एकूण Total	शासकीय Govern- ment	अशासकीय Non- Government	एकूण Total	शासकीय Govern- ment	अशासकीय Non- Government	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
संस्था Institutes ..	90	222	312	21	38	59	49	265	314
प्रवेश क्षमता Intake capacity ..	12,300	16,060	28,360	1,740	2,350	4,090	3,160	13,175	16,335

आधार.—व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन.

Source.—Directorate of Vocational Education and Training, Maharashtra State.

शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15.8

महाराष्ट्र राज्यातील प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम शिकविणाऱ्या शासकीय व अशासकीय संस्था व त्यांतील विद्यार्थ्यांची प्रवेशक्षमता

NUMBER OF GOVERNMENT AND NON-GOVERNMENT INSTITUTIONS
TEACHING CERTIFICATE COURSE AND THEIR INTAKE CAPACITY IN
MAHARASHTRA

विभाग	संस्थांची संख्या Number of institutions	प्रवेश क्षमता Intake capacity	Division
(1)	(2)	(3)	(1)
मुंबई ..	360	36,131	.. Bombay
नाशिक ..	138	6,345	.. Nashik
पुणे ..	271	9,099	.. Pune
औरंगाबाद ..	105	4,553	.. Aurangabad
अमरावती ..	87	2,308	.. Amravati
नागपूर ..	363	13,306	.. Nagpur
महाराष्ट्र राज्य ..	1,324	71,742	.. Maharashtra State.

आधार.—व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन.

Source.—Directorate of Vocational Education and Training, Maharashtra State.

16. जीवनविषयक आकडेवारी/VITAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 16.1

जन्म, मृत्यू आणि बालमृत्यू यांचे प्रमाण/BIRTH RATES, DEATH RATES AND INFANT MORTALITY RATES
1985

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा District	जन्माचे प्रमाण (दर हजार अंदाजित लोकसंख्येमागे) Birth rate (Per thousand estimated population)	मृत्यूचे प्रमाण (दर हजार अंदाजित लोकसंख्येमागे) Death rate (Per thousand estimated population)	बालमृत्यूचे प्रमाण (दर हजार जीवित जन्मांमागे) Infant mortality rate (Per thousand live births)	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
1	बृहन्मुंबई	23.0	7.9	63	Greater Bombay
2	ठाणे	17.7	4.2	21	Thane
3	रायगड	15.4	4.9	23	Raigad
4	रत्नागिरी	21.0	6.8	13	Ratnagi
5	सिंधुदुर्ग	19.2	7.9	22	Sindhudurg
6	नाशिक	23.3	6.5	36	Nashik
7	धुळे	22.7	7.0	39	Dhule
8	जळगाव	27.4	7.2	39	Jalgaou
9	अहमदनगर	22.4	5.4	30	Ahmadnagar
10	पुणे	21.2	6.1	44	Pune
11	सातारा	21.6	5.7	23	Satara
12	सांगली	21.6	6.3	25	Sangli
13	सोलापूर	27.1	6.2	29	Solapur
14	कोल्हापूर	21.1	6.1	33	Kolhapur
15	औरंगाबाद	19.2	5.0	33	Aurangabad
16	जालना	16.6	4.5	33	Jalna
17	परभणी	14.0	4.5	35	Parbhani
18	बीड	15.5	4.7	27	Beed

19	नांदेड	..	..	15.7	5.4	33	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	..	17.0	4.7	26	Osmanabad
21	लातूर	..	..	18.6	4.1	23	Latur
22	बुलढाना	..	..	25.9	6.8	51	Buldana
23	अकोला	..	..	18.4	5.1	39	Akola
24	अमरावती	..	..	23.5	6.6	34	Amravati
25	यवतमाळ	..	..	16.5	6.2	61.	Yavatmal
26	वर्धा	..	..	17.5	6.7	55	Wardha
27	नागपूर	..	..	18.6	6.1	35	Nagpur
28	भंडारा	..	..	19.6	8.3	74	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	..	16.4	6.5	55	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	..	15.7	6.5	50	Gadchiroli
				<hr/>			
महाराष्ट्र राज्य ..				20.7	6.2	40	Maharashtra State

सूचना.—जन्य मृत्यूंची संख्या मोठे न झाल्यामुळे त्यावरून काढलेले प्रमाण कमी आहे.

Note.—The registered rates are low due to under registration of births and deaths.

आधार.—सह-संचालक, आरोग्य सेवा, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Joint Director of Health Services, (SBH-I and Vs), Government of Maharashtra, Pune.

16. जीवनविषयक आकडेवारी/VITAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 16.2

कुटुंबकल्याणविषयक माहिती
FAMILY WELFARE STATISTICS

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	१९८५-८६ मधील During 1985-86	३१ मार्च १९८६ अखेर एकूण स्थिती Cumulative position up to the end of March 1986	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
1	नसबंदी शस्त्रक्रिया (संख्या)			Sterilisations (No.)
	(अ) पुरुष नसबंदी	.. 1,12,016	39,58,712	(a) Vasectomy
	(ब) स्त्री नसबंदी	.. 4,44,074	41,32,425	(b) Tubectomy
	एकूण	.. 5,56,090	80,91,137	.. Total
2	लूप पद्धती (आय. यु. डी) (संख्या)	4,17,182	23,89,589	I. U. D. Insertions (No.)
3	नेहमीची संतती प्रतिबंधक साधने वापरणारे.	.. 5,62,116	5,62,116	Conventional contra- ceptive users
4	गोळ्या वापरणारे	.. 1,72,586	1,72,586	Oral pill users

आधार—सह संचालक, आरोग्य सेवा, कुटुंबकल्याण विभाग, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Joint Director of Health Services (SBH-1 and Vs) (Family welfare), Government of Maharashtra, Pune.

16. जीवनविषयक आकडेवारी/VITAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 16.3

महाराष्ट्र राज्यातील संस्थांकडून मिळालेल्या वैद्यकीय सुविधा

MEDICAL FACILITIES AVAILABLE THROUGH INSTITUTIONS IN MAHARASHTRA STATE

(सार्वजनिक आणि सार्वजनिक सहाय्यित)

(Public and Public aided)

अनुक्रमांक Serial No.	वर्ष Year	हस्पताले (संख्या) Hospitals (No.)	दवाखाने (संख्या) Dispensaries (No.)	प्राथमिक आरोग्य केंद्रे (संख्या) Primary Health Centres (No.)	प्राथमिक आरोग्य पथके (संख्या) Primary Health Units (No.)	क्षयरोग रुग्णालये आणि हण चिकित्सालये (संख्या) Primary T. B. Hospitals and Clinics (No.)	संस्थांतील खाटांची संख्या No. of Beds in Institution	दर लाख लोकसंख्येमागे खाटा Beds per lakh of population	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	
1	1983	..	619	2,085	477	400	90	82,230	125
2	1984	..	643	1,873	1,539	118	90	92,689	148
3	1985	..	650	1,722	1,539	81	90	96,365	178

आधार.—आरोग्य सेवा संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Directorate of Health Services, Government of Maharashtra, Pune.

17. पोलीस आणि गुन्हे/POLICE AND CRIMES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 17.1

पोलीस स्टेशने आणि पोलिसांची संख्या
POLICE STATIONS AND POLICE FORCE

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	१ जानेवारी १९८५ रोजी ची संख्या Number as on 1st January 1985	Item
(1)	(2)	(3)	(2)
पोलीस स्टेशने		Police Stations	
1	पोलीस स्टेशनची संख्या (एक सब-पोलीस स्टेशन घेऊन)	7,788	Number of Police Stations (including one Sub-Police Station)
2	चौक्यांची/आऊट पोस्टची संख्या ..	1,191	Number of out-posts/chowkies
पोलिसांची संख्या		Police Force	
1	पोलीस महासंचालक, पोलीस महानिरीक्षक, पोलीस उप महानिरीक्षक, पोलीस आयुक्त.	29	Director General of Police Inspector General of Police Deputy Inspector General of Police, Commissioner of Police.
2	पोलीस उप-आयुक्त/पोलीस अधीक्षक ..	126	Deputy Commissioner of Police/ Superintendent of Police.
3	सहायक पोलीस आयुक्त/पोलीस उप अधीक्षक, इत्यादी.	384	Assistant Commissioner of Police Deputy Superintendent of Police etc.
4	पोलीस निरीक्षक	1,406	Police Inspector
5	पोलीस फौजदार (सब-इन्स्पेक्टर) ..	5,162	Police Sub-Inspector
6	सहायक पोलीस फौजदार (हेड-कॉन्स्टेबल घेऊन)	27,302	Assistant Sub-Inspector including Head Constable
7	पोलीस शिपाई	74,381	Police Constable
एकूण ..		1,08,790 ..	Total

आधार.—पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Director General of Police, Government of Maharashtra, Bombay.

17. पोलीस आणि गुन्हे/POLICE AND CRIMES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 17.2

इंडियन पिनल कोडखाली झालेले दखलपात्र गुन्हे (गुन्हेचांचे प्रयत्न धरून)
COGNIZABLE OFFENCES (INCLUDING ATTEMPTS) UNDER INDIAN PENAL CODE
1985

अनुक्रमांक Serial No. (1)	गुन्हेचांचा प्रकार (2)	गुन्हेचांची संख्या Number of offences (3)	Type of offence (2)
1	दंगल	4,192	Rioting
2	नाण्यासंबंधीचे गुन्हे	129	Offences relating to coins
3	चलन व बँक नोटासंबंधीचे गुन्हे.	83	Offences relating to currency and bank notes.
4	खून	2,290	Murders.
5	सदोप मनुष्यबध (परंतु खून या संज्ञेत अंतर्भूत नसलेला)	19	Culpable homicide not amounting to murder
6	मादक पदार्थांचा वापर	52	Administering of stupefying drugs
7	माणसांचे अपहरण	1,152	Kidnapping and abduction
8	दरोडा अथवा त्याकरिता एकत्र होणे	593	Dacoity and preparation of assembly for dacoity
9	चोरी, लूट	3,874	Robbery
10	घरफोडी	17,080	House breaking
11	फसवणूक	3,759	Cheating
12	विश्वासघात	3,628	Breach of trust
13	चोऱ्या—	70,686	Theft of—
	(अ) तांब्याची तार	407	(a) Copper wire
	(ब) जनावरे	1,740	(b) Cattle
	(क) सायकली	6,347	(c) Cycles
	(ड) मोटारी व सुटे भाग	6,923	(d) Motor vehicles and accessories
	(ई) पिस्तुले वगैरे	5	(e) Fire arms
	(फ) स्फोटक पदार्थ	..	(f) Explosives
	(ग) इतर	55,264	(g) Other
14	इतर गुन्हे	84,058	Other crimes
	एकूण	1,91,595	Total

आधार.—पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Director General of Police, Government of Maharashtra, Bombay.

18. कारागृहे/PRISONS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 18.1

कारागृहांची व कैद्यांची संख्या/NUMBER OF PRISONS AND CONVICTS

1985-86

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	माहिती Particulars	Item
(1)	(2)	(3)	(2)
1	विविध प्रकारच्या कारागृहांची संख्या—		<i>Number of different types of prisons—</i>
	(अ) मध्यवर्ती कारागृह ..	7	(a) Central prisons
	(ब) जिल्हा कारागृह ..	33	(b) District prisons
	(क) तालुका दुय्यम तुरुंग ..	172	(c) Taluka Sub-jails
	(ड) पोलीस कोठड्या ..	N.A.	(d) Police lock-ups
	(ई) इतर ..	5	(e) Others
2	३१ मार्च १९८६ रोजी शिकेच्या मुदतीनुसार केलेले कैद्यांचे वर्गीकरण.		<i>Number of convicts according to length of sentence as on 31st March 1986.</i>
	(अ) एक वर्ष किंवा त्याहून कमी ..	2,854	(a) Below one year.
	(ब) एक वर्षाहून अधिक पण दोन वर्षांहून कमी.	417	(b) Above one year and not exceeding two years.
	(क) दोन वर्षांहून अधिक पण पाच वर्षांपेक्षा कमी.	339	(c) Above two years and not exceeding five years.
	(ड) पाच वर्षांपेक्षा अधिक पण दहा वर्षांपेक्षा कमी.	154	(d) Above five years and not exceeding ten years.
	(ई) दहा वर्षांपेक्षा अधिक ..	64	(e) Exceeding 10 years
	(फ) जन्मठेप ..	2,528	(f) Life sentence
	(ग) मृत्यू दंड ..	15	(g) Sentenced to death
	एकूण ..	6,371	Total

N.A.—उपलब्ध नाही/Not Available.

भाषार—कारागृह महानिरीक्षक, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Inspector General of Prisons, Government of Maharashtra, Pune,

---

---

19. घर बांधणी/HOUSING
तक्ता क्रमांक/TABLE No. 19.1

---

19. घरवांघणी/HOUSING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 19.1

घरांची वापरानुसार केलेली वर्गवारी/CLASSIFICATION OF HOUSES ACCORDING TO USE

1981

(हजारंत/In thousand numbers)

अनुक्रमांक Serial No.	वापराचे प्रकार	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	Type of use
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
1	घरांची यादी करतेवेळी रिक्त्या बाबिलेले घरे—	644	360	1,004	1 Census houses vacant at the time of house-listing
2	वापरलेले घरे—				2 Occupied census houses used as—
(1)	राहण्याची घरे]	6,856	3,855	10,711	Dwellings
(2)	दुकाने व वस्ती (संमिश्र)	85	53	138	Shop-cum-dwellings
(3)	घरगुती धंदे करून वर्कशॉप व वस्ती (संमिश्र)	206	84	290	Workshop-cum-dwelling including household industry.
(4)	हॉटेले, सराई, धर्मशाळा, प्रवासी घरे आणि तपासणी घरे.	6	6	13	Hotels, sarais, dharmashalas, tourist homes and inspection houses.
(5)	दुकाने (खाणावळी सोडून) ..	115	256	371	Shops excluding eating houses
(6)	उद्योगधंदे व कचेऱ्या असलेली] ..	47	74	121	Business houses and offices
(7)	कारखाने यंत्र शाळा व तात्पुरत्या जागा ..	118	157	275	Factories, workshops and worksheds
(8)	उपाहारगृहे, मिठाईची दुकाने व खाणावळी ..	21	30	51	Restaurants, sweetmeat shops and eating houses.

(9) मनोरंजन व सामूहिक संमेलनासाठी जागा आणि पंचायत घरे (मंदिरे सोडून) ..	12	6	18	Places of entertainment and community gathering (panchayat-ghar) excluding places of worship.
(10) प्रार्थनालये (उदा. मंदिर, चर्च, मस्जिद, गुध्वार इत्यादी).	118	24	142	Places of worship (e.g. temple, church, mosque, gurudwara, etc.).
(11) इतर	1,510	290	1,800	Others
एकूण वापरातील घरे (2) ..	9,095	4,834	13,930	.. Total occupied census houses (2)
एकूण (1)+(2) ..	9,739	5,194	14,934	.. Grand Total of (1) + (2)

टीप.—(१) 'घर' म्हणजे एखादी इमारत किंवा इमारतीचा भाग ज्याला रस्त्यावरून, गिऱ्यातून किंवा सार्वजनिक जिऱ्यावरून स्वतंत्र प्रवेशद्वार आहे व जे वापराच्या दृष्टीने एक स्वतंत्र घटक आहे.

(२) भाकडे संविप्तात लिहिल्यामुळे काही ठिकाणी बेरजा अंशुणार नाहीत.

प्राधार.—भारताची जनगणना, १९८१, महाराष्ट्र, मालिका १२, भाग सात.

Note.—(1) A census house is a building or part of a building having a separate main entrance from road, common court yard, staircase etc., used or recognised as a separate unit

(2) Details do not add up to the totals due to rounding.

Source.—Census of India, 1981—Maharashtra, Series 12, Part VII.

19. घरवांघणी/HOUSING
तक्ता क्रमांक/TABLE No. 19.2

वापरतील खोल्यांच्या संख्येनुसार कुटुंबांचे वर्गीकरण/DISTRIBUTION OF HOUSEHOLDS ACCORDING TO ROOMS OCCUPIED
1971

अनुक्रमांक Serial No.	बाब (2)	ग्रामीण Rural (3)	नागरी Urban (4)	एकूण Total (5)	Item (2)
1	एकूण गणना केलेली कुटुंबे (हजारांत)	.. 6,136	2,763	8,900	Total number of households enumerated (in thousand No.)
2	एकूण गणना केलेले लोक (संस्थांतून रहाणारे व गृहहीन इत्यादी घळून) (हजारांत).	34,701	15,711	50,412	Total number of persons enumerated (including inmates of institutions and houseless persons) (in thousand No.)
3	कुटुंबांचे वर्गीकरण (शेकडा)— ..				Percentage distribution of households—
	(अ) खोल्यांची संख्या नमूद न केलेली कुटुंबे ..	0.1	0.1	0.1	(a) Households with unspecified number of rooms.
	(ब) एका खोलीत राहणारी कुटुंबे ..	67.8	63.4	66.4	(b) Households with one room.
	(क) दोन खोल्यांत राहणारी कुटुंबे ..	23.0	21.9	22.7	(c) Households with two rooms.
	(ड) तीन खोल्यांत राहणारी कुटुंबे ..	6.2	8.9	7.1	(d) Households with three rooms.
	(इ) चार खोल्यांत राहणारी कुटुंबे ..	1.8	3.2	2.2	(e) Households with four rooms.
	(फ) पाच किंवा अधिक खोल्यांत राहणारी कुटुंबे ..	1.1	2.5	1.5	(f) Households with five or more rooms.
	एकूण ..	100.0	100.0	100.0	Total

टीप.—वर दाखविलेली शेकडेवारी २० टक्के नमुन्यावर आधारित आहे.
आधार.—भारताची जनगणना, १९७१, महाराष्ट्र, मालिका ११, भाग चार.

Note.—The percentages shown above are based on 20 per cent sample.
Source.—Census of India 1971—Maharashtra, Series 11, Part IV.

20. स्थानिक संस्था/LOCAL BODIES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 20.1

ग्रामपंचायतींची व्याप्ती, उत्पन्न आणि खर्च/COVERAGE, SELF-RAISED INCOME AND EXPENDITURE OF VILLAGE PANCHAYATS

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	माहिती Particulars 1985-86 (3)	Item (2)
1	व्याप्ती—		Coverage—
(१)	ग्रामपंचायतींची संख्या ..	24,688	(1) No. of village panchayats.
(२)	त्यात अंतर्भूत असलेल्या खेड्यांची संख्या ..	38,716	(2) No. of villages covered.
(३)	त्यातील लोकसंख्या (हजारामध्ये) ..	2,830	(3) Population covered (thousand No.)
2	उत्पन्न (लाख रुपये)		Income (lakh Rs.)
(१)	पंचायतीचे स्वतःचे उत्पन्न ..	1,732.84	(1) Self-raised income.
(२)	शासकीय अनुदाने ..	1,490.63	(2) Government Grants.
(३)	देणग्या, वसुली इत्यादी ..	1,396.27	(3) Donations, contributions etc.
	2. एकूण उत्पन्न ..	4,619.74	Total Income
3	खर्च (लाख रुपये)—		Expenditure (lakh Rs.)
(१)	आरोग्य व सफाई ..	874.53	(1) Sanitation and health.
(२)	सार्वजनिक कामे ..	1,285.54	(2) Public works.
(३)	लोककल्याणाची कामे ..	224.34	(3) Welfare of people.
(४)	इतर ..	2,146.96	(4) Others
	3. एकूण खर्च ..	4,531.37	Total Expenditure

*अस्थायी, १९८१ च्या जनगणनेनुसार

आधार.—अर्थ व सांख्यिकीसंचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

*Provisional, According to 1981 Population Census.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

20. स्थानिक संस्था/LOCAL BODIES

तयता क्रमांक/TABLE No. 20.2

नगरपरिषदा व महानगरपालिका यांची घडण

CONSTITUTION OF MUNICIPAL COUNCILS AND MUNICIPAL CORPORATIONS
1986

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	नगरपरिषदांची संख्या Number of municipal councils	नगरपरिषदांच्या सदस्यांची संख्या Number of concillors			एकूण Total	District
			सर्वसाधारण General	राखीव Reserved	नामनिर्देशित Nominated		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
1	ठाणे ..	4	139	32	..	171	Thane
2	रायगड ..	10	167	45	5	217	Raigad
3	रत्नागिरी ..	4	90	11	..	101	Ratnagiri
4	सिंधुदूर्ग ..	3	54	8	..	62	Sindhudurg
5	नाशिक ..	9	252	55	..	307	Nashik
6	धुळे ..	7	167	57	..	224	Dhule
7	जळगाव ..	13	335	71	..	406	Jalgaon
8	अहमदनगर ..	6	163	40	..	203	Ahmednagar
9	पुणे ..	11	199	51	..	250	Pune
10	सातारा ..	8	157	37	10	204	Satara
11	सांगली ..	6	163	41	..	204	Sangli
12	सोलापूर ..	9	175	54	..	229	Solapur
13	कोल्हापूर ..	9	167	46	5	218	Kolhapur
14	औरंगाबाद ..	5	78	18	5	101	Aurangabad
15	जालना ..	4	93	16	..	109	Jalna
16	परभणी ..	11	237	43	..	280	Parbhani
17	बीड ..	6	143	29	..	172	Beed
18	नांदेड ..	11	199	69	..	268	Nanded

19	उस्मानाबाद	..	8	137	36	..	173	Osmanabad
20	सातूर	..	5	111	33	..	144	Latur
21	बुलढाणा	..	9	209	40	..	249	Buldana
22	अकोला	..	9	225	50	..	275	Akola
23	अमरावती	..	10	181	55	5	241	Amravati
24	यवतमाळ	..	8	168	49	..	217	Yavatmal
25	वर्धा	..	6	137	44	..	181	Wardha
26	नागपूर	..	10	158	77	..	235	Nagpur
27	भंडारा	..	5	106	50	..	156	Bhandara
28	चंद्रपूर	..	4	102	36	..	138	Chandrapur
29	गडचिरोली	..	1	15	5	..	20	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		..	211	4,527	1,198	30	5,755	Maharashtra State
महानगरपालिका—								
(1)	बुहनुंबई	..	1	161	8	..	169	Greater Bombay
(2)	पुणे	..	1	77	8	..	85	Pune
(3)	नागपूर	..	1	72	3	..	75	Nagpur
(4)	सोलापूर	..	1	58	6	..	64	Solapur
(5)	कोल्हापूर	..	1	54	6	..	60	Kolhapur
(6)	ठाणे	..	1	64	1	..	65	Thane
(7)	कल्याण	..	1	..	..	..	..	Kalyan
(8)	नाशिक	..	1	60	5	..	65	Nashik
(9)	पिंपरी-चिंचवड	..	1	56	4	..	60	Pimpri-chinchwad
(10)	औरंगाबाद	..	1	57	3	..	60	Aurangabad
(11)	अमरावती	..	1	57	3	..	60	Amravati
एकूण		..	11	716	47	..	763	Total

टीप.—(१) कल्याण, ही महानगरपालिका नव्याने स्थापन झाली असून त्या महानगरपालिकांतील सदस्यांची संख्या व पदांची जागांची संख्या अजून ठरविसेली नाही.
(२) १९८६-८७ मध्ये नव्याने निर्माण झालेल्या विरार, दहानू, भाईंदर, पावड, व गडचिरोली या पांच नगरपरिषदांमध्ये सध्यासदांची संख्या अद्याप निश्चित झालेली नाही.

Note.—(1) Kalyan Municipal Corporation has been recently established and the number of general seats and reserved seats is yet to be decided. (2) The number of candidates has not so far been fixed in five municipal councils viz. Virar, Dahanu, Bhyander, Pathardi and Gadchiroli created in 1985-86.

जांचार.—जर्नल व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

20. स्थानिक संस्था/LOCAL BODIES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 20.3

नगरपरिषदांचे व महानगरपालिका यांचे उत्पन्न व खर्च
INCOME AND EXPENDITURE OF MUNICIPAL COUNCILS AND MUNICIPAL CORPORATIONS
1985-86

(रुपये कोटीत/Rs. in crore)

बाब	सर्व नगरपरिषदा All municipal Councils	सर्व महानगरपालिका All municipal Corporations	एकूण Total (2+3)	बृहन्मुंबई महानगरपालिका Greater Bombay municipal corporation	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)
उत्पन्न					
१. नगरपरिषदांचे दर व कर	94.18	503.87	598.05	360.10	I. <i>Municipal rates and taxes</i>
एकूण	94.18	503.87	518.05	360.10	.. Total
२. इतर साधनापासून उत्पन्न					
(अ) शासकीय अनुदाने	59.17	47.22	106.39	20.64	II <i>Income from other sources</i> (a) Government Grants
(ब) इतर साधने	13.69	84.57	98.26	51.66	(b) Other Sources
एकूण (अ+ब)	72.86	131.79	204.65	72.30	.. Total (a+b)
एकूण उत्पन्न (१+२)	167.04	635.66	802.70	432.40	.. Total Income (I+II)
(असाधारण कर्ज व प्रारंभिक शिल्लक सोडून)					
(excluding extra-ordinary debts and opening balance)					

वर्ष					Expenditure
(अ) सामान्य प्रशासन ..	26.33	34.05	60.38	14.23	(a) General administration
(ब) सार्वजनिक दिवाणती ..	5.80	18.55	23.95	10.82	(b) Public lighting
(क) पाणीपुरवठा ..	17.10	71.07	88.17	45.07	(c) Water supply
(द) गटारे, जलनिस्सारण व सफाई ..	27.27	93.23	120.50	69.18	(d) Drainage, conservancy and sanitation
(ई) रुग्णालये, दवाखाने व लस टोचणी ..	7.71	54.82	62.53	46.33	(e) Hospitals, dispensaries and vaccinations
(फ) सार्वजनिक बांधकामे ..	27.70	57.82	85.52	17.36	(f) Public works
(ग) इतर ..	47.71	237.51	285.22	176.02	(g) Others
<hr/>					
एकूण खर्च ..	159.62	566.65	726.27	379.01	Total Expenditure
(असाधारण कर्ज व अखेरची शिल्लक सोडून)					(excluding extra-ordinary debts and closing balance).

आधार.—वर्ष व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

20. स्थानिक संस्था/LOCAL BODIES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 20-4

जिल्हा परिषदांचे उत्पन्न आणि खर्च

INCOME AND EXPENDITURE OF ZILLA PARISHADS

(रुपये कोटीत/Rs. in crore)

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	प्रत्यक्ष Actuals 1984-85	सुधारित अंदाज Revised estimates, 1985-86	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
	उत्पन्न			Receipts
1.	एकूण महसुली उत्पन्न (१+२)	493.33	558.06	Total Revenue receipts (i+ii)
	(१) स्वनिर्मित साधनांकरवी ..	23.07	23.41	(i) Self-raised resources
	(२) एकूण शासकीय अनुदाने (अ+ब) ..	470.26	534.65	(ii) Total Government grants (a+b)
	(अ) सांविधिक ..	469.53	534.25	(a) Statutory grants
	(ब) अभिकरण योजनांसाठी ..	0.73	0.40	(b) Agency scheme grants
2.	स्वनिर्मित साधनांकरवी उत्पन्नाधी फोड (१ ते ४)	23.07	23.41	Self-raised resources (i to iv)
	(१) जमीन महसुलावरील स्थानिक उपकर (स्टॅम्प ड्युटीसह)	7.95	8.56	(i) Local fund cess including stamp duty grants
	(२) शिक्षण ..	5.94	5.64	(ii) Education
	(३) इमारत व दळणवळण ..	2.85	1.57	(iii) Buildings and communications
	(४) इतर ..	6.33	7.64	(iv) Others
3.	एकूण शासकीय अनुदाने (१ ते ४)	469.53	534.25	Total Government grants (i to iv)
	(१) सहेतुक अनुदान ..	335.96	388.91	(i) Purposive grants
	(२) आस्थापना अनुदान ..	64.65	73.85	(ii) Establishment grants
	(३) योजना अनुदान ..	55.53	62.13	(iii) Plan scheme grants
	(४) इतर ..	13.39	9.36	(iv) Others

सप्तम क्रमांक/TABLE No. 20.4—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
4.	एकूण महसुली खर्च (१ ते १४) ..	482.85	579.08	Total Revenue Expenditure (1 to 14)
(1)	सामान्य प्रशासन ..	54.68	66.86	General Administration
(2)	शिक्षण ..	563.12	312.53	Education
(3)	वैद्यकीय ..	2.97	3.34	Medical
(4)	सार्वजनिक आरोग्य ..	26.91	40.20	Public Health
(5)	आयुर्वेद ..	2.08	2.30	Ayurved
(6)	कृषि ..	6.21	4.18	Agriculture
(7)	पशुसंवर्धन ..	8.45	10.38	Animal Husbandary
(8)	इमारती व दळणवळण (सार्वजनिक बांधकाम)	45.51	46.34	Buildings and Communications
(9)	समाजकल्याण ..	10.51	11.39	Social Welfare
(10)	सामूहिक विकास ..	1.99	3.30	Community Development
(11)	सार्वजनिक आरोग्य अभियांत्रिकी	18.45	25.57	Public Health Engineering
(12)	पाटबंधारे ..	17.18	21.89	Irrigation
(13)	वने ..	2.19	2.38	Forest
(14)	इतर ..	22.60	28.42	Others

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

20. स्थानिक संस्था/LOCAL BODIES

तबता क्रमांक/TABLE No. 20.5

प्रकारानुरूप स्थानिक संस्थांची संख्या
LOCAL BODIES BY TYPES

स्थानिक संस्था	रोजी/As on		Local body
	31-3-1986		
(1)	(2)		(1)
महानगरपालिका ..	11	..	No. of Municipal Corporations.
नगरपरिषदा ..	216	..	No. of Municipal Councils.
जिल्हा परिषदा ..	29	..	No. of Zilla Parishads.
पंचायत समिती ..	298	..	No. of Panchayat Samitis.
ग्रामपंचायती ..	24,688*	..	No. of Gram Panchayats.
कटक मंडळे	7	..	No. of cantonment Boards.

*अस्थायी/Provisional

भाषांतर.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

21. सार्वत्रिक निवडणुका/GENERAL ELECTIONS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 21.1

सार्वत्रिक निवडणुकांचे निकाल
RESULTS OF GENERAL ELECTIONS

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	लोकसभा विधानसभा		Item
		Lok Sabha (1984)	Vidhan Sabha (1985)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
1	एकूण जागांची संख्या	48	288	Total number of seats or Constituencies.
2	(अ) वर्गीकृत जातींकरिता राखीव जागा	3	18	(A) Number of seats reserved for scheduled castes.
	(ब) वर्गीकृत जमातींकरिता राखीव जागा	4	22	(B) Number of seats reserved for scheduled tribes.
3	सर्वसाधारण जागा	41	248	Number of general seats.
4	उमेदवारांची संख्या—			Number of candidates—
	(अ) पुरस्कृत	948	5,885	(a) Nominated
	(ब) ज्याचा पुरस्कार त्याग्य ठरविल असे.	40	179	(b) Whose nomination was rejected.
	(क) पुरस्कार मागे घेणारे	410	3,476	(c) Withdrew.
	(ड) निवडणुका लढवणारे	498	2,230	(d) Contested.
	(ई) निवडून आलेले	48	288	(e) Elected.
5	मतदारांची संख्या (हजारांत)			Number of electors (thousand)
	पुरुष	18,865	19,409	Men
	स्त्रिया	17,801	18,336	Women
	एकूण	36,666	37,745	Total
6	मतदान केलेल्यांची संख्या (हजारांत) ..	22,451	22,338	Number of voters who voted (thousand)
7	वैध मते (हजारांत)	21,827	21,934	Number of valid votes polled (thousand)
8	मतदान केलेल्यांचे शेकड्या प्रमाण	62	59	Percentage of electors voting.

आधार.—मुख्य निवडणुक अधिकारी, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Chief Electoral Officer, Government of Maharashtra, Bombay.

21. सार्वत्रिक निवडणुका/GENERAL ELECTIONS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 21.2

उमेदवारांचे पक्ष पाठिंब्यानुसार वर्गीकरण/CANDIDATES ACCORDING TO PARTY AFFILIATIONS

अनुक्रमांक Serial No.	पक्षाचे नाव	लोकसभा Lo'k Sabha (1984)		विधानसभा Vidhan Sabha (1985)		Name of the party
		पुरस्कृत केलेले Number sponsored	निवडून आलेले Number elected	पुरस्कृत केलेले Number sponsored	निवडून आलेले Number elected	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1	इंडियन नॅशनल काँग्रेस (इं)	47	43	288	162	Indian National Congress (I).
2	भारतीय काँग्रेस (समाजवादी)	15	2	126	54	Indian Congress (Socialist)
3	जनता पक्ष	15	1	61	20	Janata Party.
4	भारतीय जनता पक्ष	20	....	67	16	Bharatiya Janata Party.
5	लोकदल	13	....	36	....	Lok Dal
6	कम्युनिस्ट पार्टी ऑफ इंडिया	2	....	30	2	Communist Party of India.
7	कम्युनिस्ट पार्टी ऑफ इंडिया (मार्क्स)	2	....	15	2	Communist Party of India (Marxists.)
8	शेतकरी कामगार पक्ष	3	1	29	13	Peasant and Workers' Party.
9	अपक्ष	377	1	1,494	19	Independent.
10	इतर	4	....	84	....	Others.
	एकूण	494	48	2,230	288	.. Total

साधर.—मुख्य निवडणूक अधिकारी, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Chief Electoral Officer, Government of Maharashtra, Bombay.

22. किमत निर्देशांक/PRICE INDICES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 22.1

अखिल भारतीय घाऊक किमतीचे निर्देशांक (नवी मालिका)

ALL INDIA WHOLESALE PRICE INDEX NUMBERS (NEW SERIES)

1986*

(आधारभूत वर्ष/Base year—1970-71=100)

क्रमांक Serial No.	वस्तूचा गट	Weight भार	जानेवारी Jan. 1986	फेब्रुवारी Feb. 1986	मार्च March 1986	एप्रिल April 1986	मे May 1986	जून June 1986	Commodity Groups
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	मूलभूत पदार्थ	416.67	328.6	330.0	331.4	334.6	340.8	343.4	Primary articles
2	इंधन, शक्ति, दिवादीपती व बंगण	84.59	593.7	606.3	609.2	611.7	614.2	618.1	Fuel, power, light and lubricants
3	उत्पादित पक्का माल	498.74	341.5	341.1	341.3	344.5	350.2	356.4	Manufactured pro- ducts
4	सर्व वस्तु	1,000.00	357.5	358.9	359.8	363.0	368.6	373.1	All commodities

संख्या क्रमांक/TABLE No. 22.1.—contd.

संख्या क्रमांक Serial No.	वस्तुचा गट	जुलै July 1986	ऑगस्ट August 1986	सप्टेंबर Sept. 1986	ऑक्टोबर Oct. 1986	नोव्हेंबर Nov. 1986	डिसेंबर Dec. 1986	Commodity Groups
(1)	(2)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(2)
1	मूलभूत पदार्थ	351.9	357.2	353.2	357.2	356.8	353.4	Primary articles.
2	इंधन, शक्ति, दिवावत्ती व बंगण ..	618.1	618.1	618.1	620.3	620.3	620.0	Fuel, power, light, and lubricants.
3	उत्पादित पक्का माल	359.7	361.8	365.1	365.5	360.6	357.7	Manufactured pro- ducts.
4	सर्व वस्तु	378.3	381.6	381.5	383.6	381.0	378.0	All commodities.

*—अस्थायी/Provisional

आधार.—आर्थिक सल्लागार, उद्योग मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली.

Source.— Office of the Economic Advisor Ministry of Industry, Government of India, New Delhi.

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 22.2

---

22. किमत निर्देशांक/

तक्ता क्रमांक/

कामगारांकरिता ग्राहक किमतीचे निर्देशांक (नवी मालिका)/

अनुक्रमांक Serial No.	केंद्रे/आधारभूत वर्ष	वस्तूचा गट	भार Weight	जाने. Jan. 1986	फेब्रु. Feb. 1986	मार्च March 1986	एप्रिल April 1986	मे May 1986
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1	मुंबई (कॅलेंडर वर्ष १९६०=१००)	अन्न गट	.. 57.1	732	735	746	769	779
		सर्वसाधारण निर्देशांक	100.00	668	672	678	692	701
2	सोलापूर (कॅलेंडर वर्ष १९६०=१००)	अन्न गट	.. 63.0	725	732	725	706	711
		सर्वसाधारण निर्देशांक	100.00	672	677	674	662	665
3	नागपूर (कॅलेंडर वर्ष १९६०=१००)	अन्न गट	.. 57.2	663	667	686	690	689
		सर्वसाधारण निर्देशांक	100.00	632	635	648	654	656
4	पुणे (कॅलेंडर वर्ष १९६१=१००)	अन्न गट	.. 55.9	684	685	690	700	719
		सर्वसाधारण निर्देशांक	100.00	616	618	621	626	637
5	जळगांव (कॅलेंडर वर्ष १९६१=१००)	अन्न गट	.. 60.8	683	704	678	681	692
		सर्वसाधारण निर्देशांक	100.00	628	644	629	631	638
6	नांदेड (कॅलेंडर वर्ष १९६१=१००)	अन्न गट	.. 61.8	726	726	704	698	726
		सर्वसाधारण निर्देशांक	100.00	677	677	665	661	681
7	औरंगाबाद (कॅलेंडर वर्ष १९६१=१००)	अन्न गट	.. 60.7	772	787	775	768	817
		सर्वसाधारण निर्देशांक	100.00	695	705	698	694	724

आधार.—कामगार आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई./

PRICE INDICES

TABLE No. 22.2

CONSUMER PRICE INDEX NUMBERS FOR WORKING CLASS (NEW SERIES)

1986

जून June 1986	जुलै July 1986	ऑगस्ट Aug. 1986	सप्टेंबर Sept. 1986	ऑक्टो. Oct. 1986	नोव्हें. Nov. 1986	डिसेंबर Dec. 1986	Items	Centres/Base year
(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(3)	(2)
789	796	787	781	784	809	810	Food	Bombay (Calender year 1960 = 100)
708	713	709	706	709	726	728	All items	
730	738	765	778	770	779	779	Food	Solapur (Calender year 1960 = 100)
680	685	702	710	705	710	710	All items	
703	718	723	714	720	716	706	Food	Nagpur (Calender year 1960 = 100)
667	676	681	676	680	678	676	All items	
712	716	709	696	693	738	735	Food	Pune (Calender year 1961 = 100)
633	637	634	627	625	650	649	All items	
694	633	749	747	729	715	707	Food	Jalgaon (Calender year 1961 = 100)
644	672	687	685	678	670	667	All items	
732	745	765	751	745	751	754	Food	Nanded Calender year 1961 = 100)
690	698	717	710	707	713	717	All items	
818	823	827	827	819	859	860	Food	Aurangabad (Calender year 1961 = 100),
734	739	742	742	739	764	765	All items	

Source.—Office of the Commissioner of Labour, Government of Maharashtra, Bombay.

२२, किंमत निर्देशांक/PRICE INDIES

तबता क्रमांक/TABLE No. 22.4

महाराष्ट्रातील ग्रामीण विभागातील जीवनावश्यक वस्तूंच्या ग्राहक किमतीचा निर्देशांक*

Consumer price Index numbers for selected essential Items for Urban Maharashtra*

(पाया : १९८२=१००)

(Base : 1982=100)

गट/Group							
महिना/वर्ष	अन्न Food	पान, सुपारी, तंबाखू Pan, Supari, tobacco	इंधन व दिवा- बत्ती Fuel and Light- ing	कापड, बिछाना व पादत्राणे Clothing, and bedding and footwear	संकीर्ण Mis- cellan- eous	सर्वसाधारण निर्देशांक General Index	Month/ Year
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(1)
भार ..	54.12	2.02	6.67	5.95	31.24	100.00	Weight
जानेवारी ८६ ..	132	145	130	148	145	137	January 1986
फेब्रुवारी ८६ ..	132	147	135	152	147	139	February 1986
मार्च ८६ ..	133	149	135	152	148	139	March 1986
एप्रिल ८६ ..	136	151	135	153	149	141	April 1986
मे ८६ ..	140	159	135	154	149	144	May 1986
जून ८६ ..	144	167	136	155	150	146	June 1986
जुलै ८६ ..	145	165	136	157	150	147	July 1986
ऑगस्ट ८६ ..	148	160	136	159	151	149	August 1986
सप्टेंबर ८६ ..	148	159	136	159	151	149	September 1986
ऑक्टोबर ८६ ..	147	159	136	160	152	149	October 1986
नोव्हेंबर ८६ ..	147	160	137	161	152	149	November 1986
डिसेंबर ८६ ..	145	160	137	164	153	148	December 1986

*अस्थायी/Provisional

साधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई

Source.—Directorate of Economics and statistics, Bombay

२२, किंमत निर्देशांक/PRICE INDIES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 22.3

महाराष्ट्रातील ग्रामीण विभागातील जीवनावश्यक वस्तूंच्या ग्राहक किंमतींचा निर्देशांक*

Consumer Price Index numbers for selected essential items for Rural Maharashtra*

(गाया १९८२=१००)

(Base : 1982=100)

महिना/वर्ष	गट/Group					सर्वमापारण निर्देशांक General index	Month/ Year
	अन्न Food	इंधन व दिवावती Fuel and lighting	कापड Clothing	संकीर्ण Miscel- laneous	सर्वमापारण निर्देशांक General index		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(1)	
भार	.. 61.66	7.92	7.78	22.64	100.00	Weight	
जानेवारी ८६	.. 129	135	127	141	142	January 1986	
फेब्रुवारी ८६	.. 129	137	127	143	133	February 1986	
मार्च ८६	.. 129	138	128	143	133	March 1986	
एप्रिल ८६	.. 130	139	128	144	134	April 1986	
मे ८६	.. 133	140	129	146	136	May 1986	
जून ८६	.. 135	142	130	147	138	June 1986	
जुलै ८६	.. 138	144	130	148	140	July 1986	
ऑगस्ट ८६	.. 141	145	130	147	142	August 1986	
सप्टेंबर ८६	.. 142	145	131	148	143	September 1986	
ऑक्टोबर ८६	.. 142	149	131	148	143	October 1986	
नोव्हेंबर ८६	.. 142	149	132	149	143	November 1986	
डिसेंबर ८६	.. 141	149	132	150	143	December 1986	

*अस्थायी//Provisional

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Bombay.

22. किमत निर्देशांक/PRICE INDICES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 22.5

नागरी श्रमिकेतर कर्मचाऱ्यांकरिता ग्राहक किमतीचे निर्देशांक

CONSUMER PRICE INDEX NUMBERS FOR URBAN NON-MANUAL EMPLOYEES
1986

महिना आणि वर्ष	आधार वर्ष १९६०=१०० Base year : 1960=100			Month and Year
	मुंबई Bombay	नागपूर Nagpur	पुणे Pune	
(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
भार	9.75	3.02	2.72	Weight
जानेवारी १९८६	573	568	578	January 1986
फेब्रुवारी १९८६	576	568	579	February 1986
मार्च १९८६	579	574	582	March 1986
एप्रिल १९८६	589	575	584	April 1986
मे १९८६	596	576	596	May 1986
जून १९८६	603	580	604	June 1986
जुल १९८६	606	589	611	July 1986
ऑगस्ट १९८६	608	597	617	August 1986
सप्टेंबर १९८६	610	597	619	September 1986
ऑक्टोबर १९८६	616	595	622	October 1986
नोव्हेंबर १९८६	620	591	628	November 1986
डिसेंबर १९८६	622	588	627	December 1986

आधार.—केंद्रीय सांख्यिकी संघटना, भारत सरकार, नवी दिल्ली.

Source.—Central Statistical Organisation, Government of India, New Delhi.

22. किंमत निर्देशांक/PRICE INDICES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 22.6

महाराष्ट्रातील शेतमजुरांकरिता ग्राहक किंमतींचे निर्देशांक

CONSUMER PRICE INDEX NUMBERS FOR AGRICULTURAL LABOURERS
IN MAHARASHTRA
1986

महिना आणि वर्ष		माधार: शेती वर्ष १९६०-६१=१०० Base : Agricultural year 1960-61=100		Month and year	
		अन्न गट निर्देशांक Food Index	सर्वसाधारण निर्देशांक General Index		
(1)	(2)	(3)	(1)		
भार	..	..	76.07	100.00	Weight
जानेवारी १९८६	..	..	607	557	January 1986
फेब्रुवारी १९८६	..	..	597	551	February 1986
मार्च १९८६	..	..	591	546	March 1986
एप्रिल १९८६	..	..	595	549	April 1986
मे १९८६	..	..	598	552	May 1986
जून १९८६	..	..	600	555	June 1986
जुलै १९८६	..	..	603	558	July 1986
ऑगस्ट १९८६	..	..	616	566	August 1986
सप्टेंबर १९८६	..	..	619	569	September 1986
ऑक्टोबर १९८६	..	..	634	580	October 1986
नोव्हेंबर १९८६	..	..	629	577	November 1986
डिसेंबर १९८६	..	..	640	585	December 1986

माधार.—लेबर ब्युरो, भारत सरकार, सिमला.

Source.—Labour Bureau, Government of India, Simla.

23. रोजगार/EMPLOYMENT

तयता क्रमांक/TABLE No. 23.1

औद्योगिक गटानुसार काम करणाऱ्यांचे (शेतीव्यतिरिक्त) वर्गीकरण

INDUSTRIAL CLASSIFICATION OF PERSONS AT WORK OTHER THAN CULTIVATION
1971

अनु- क्रमांक Serial No.	उद्योग गट	काम करणाऱ्यांची संख्या (हजारोंत) No. of workers (thousand)	Industrial division
(1)	(2)	(3)	(2)
1	शेती, जंगल उद्योग, मत्स्यव्यवसाय, शिकार, इ.	296	Agriculture, forestry, fishing, and hunting.
2	खाणकाम व दगडकाम	45	Mining and quarrying.
3	वस्तुनिर्माण आणि दुरुस्ती.	2,395	Manufacturing and repair.
4	बांधकाम	276	Construction.
5	वीज, गॅस आणि पाणी	59	Electricity, gas and water.
6	घाऊक व किराड्यांच्या व्यापार, खाणावळ आणि उपहारगृहे	1,012	Wholesale and retail trade and restaurants and hotels.
7	परिवहन, साठवण व दळणवळण	561	Transport, storage and communications.
8	वित्त, विमा, स्थावर आणि व्यवसाय सेवा	220	Financing, insurance, real estate and business services.
9	सामूहिक, सामाजिक आणि व्यक्तिगत सेवा	1,596	Community, social and personal services.
	एकूण	6,460	Total

आधार.—भारताची जनगणना, १९७१ मालिका ११, भाग-दोन बी (दोन)

Source.—Census of India, 1971 Series 11—Part II-B(ii)

23. रोजगार/EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 23.2

विगारशैली व्यवसायातील कामगारांचे व्यवसायानुसार वर्गीकरण

OCCUPATIONAL CLASSIFICATION OF PERSONS AT WORK OTHER THAN CULTIVATION
1971

अनुक्रमांक Serial No.	व्यवसाय गट	काम करणाऱ्यांची संख्या (हजारांत) No. of workers (in thousand)	Occupational division
(1)	(2)	(3)	(2)
1	घडेवाईक, तंत्रविशारद आणि तत्सम लोक ..	589	Professional, technical and related workers.
2	शासकीय, कार्यकारी व व्यवस्थापकीय, काम करणारे.	229	Administrative, executive and managerial workers.
3	कारकून व तत्सम काम करणारे ..	812	Clerical and related workers.
4	विक्रेते	836	Sales workers.
5	शेतकरी, नस्यव्यवसाय करणारे, फामेपारधी, लाकूडतोडे आणि तत्सम काम करणारे ..	271	Farmers, fishermen, hunters, loggers and related workers.
6	उत्पादन व तत्सम क्षेत्रातील आणि परिवहन सामुग्री चालक आणि मजूर.	2,977	Production and related workers and transport equipment operators and labourers.
7	सेवा क्षेत्रातील	663	Service workers.
8	अवर्गीकृत	92	Workers not classified by occupation
	एकूण ..	6,460	.. Total

आधार.—भारताची जनगणना, १९७१—मालिका ११, भाग दोन-बी (दोन)

Source.—Census of India, 1971—Series 11, Part II-B, (ii)

23. रोजगार/EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 23.3

सेवायोजनेसंबंधीची माहिती
EMPLOYMENT EXCHANGE STATISTICS
1985

अनुक्रमांक Serial No.	वाच	माहिती Particulars	Item
(1)	(2)	(3)	(2)
1	नवीन नोंदणी ..	6,48,826	Number of registrations.
2	नोकरी मिळालेल्यांची संख्या ..	43,420	Number of placements.
3	जाहीर केलेल्या रिक्त्या जागा ..	85,820	Number of vacancies notified.
4	पटावरील अर्जदारांची संख्या*	24,37,129	Number on live register*

टीप.—(१) *३१ डिसेंबर १९८५ रोजी.

(२) वरील आकड्यात डिसेम्बराच्या शेवटच्या दिवसाच्या (टेक्स्टाईल) च्या आकड्याचा समावेश नाही.

Note.—(1) *As on 31st December 1985.

(2) The above figures are exclusive of those relating to decasualisation scheme (textile).

आधार.—सेवायोजन संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Employment, Government of Maharashtra, Bombay.

23. रोजगार/EMPLOYMENT
तफ़्ता क्रमांक/TABLE No. 23.4 (A)
राज्य सरकारचे कर्मचारी/STATE GOVERNMENT EMPLOYEES

(१ एप्रिल १९८३ रोजी/As on 1st April 1983)

अनुक्रमांक Serial No.	प्रकार (1)	कर्मचाऱ्यांची संख्या/Employees No.		Category (2)
		एकूण/Total (3)	क्रिया/Female (4)	
(1)	राजपत्रित—			<i>Gazetted—</i>
	(अ) वर्ग १ ..	6,493	357	(a) Class I
	(ब) वर्ग २ ..	15,174	1,034	(b) Class II
	एकूण (अ+ब)	21,667	1,391	.. Total (a + b)
(2)	अराजपत्रित.—			<i>Non-Gazetted—</i>
	(क) वर्ग ३ ..	3,28,790	30,707	(c) Class III
	(द) वर्ग ४ ..	1,10,691	9,122	(d) Class IV
	एकूण (क+द)	4,39,481	39,829	.. Total (a + b)
	एकूण (अ + ब + क + द) ..	4,61,148	41,220	.. Total (a + b + c + d)
(3)	इतर आर्कास्मिकता निधीतून पगार मिळणारे कार्यस्थयी आस्थापनावरील कर्मचारी अंशकालिक व मानसेवी	85,810	11,043	Others paid from contingencies work-charged personnel. Part-time and honorary
	एकूण कर्मचारी ..	5,46,958	52,263	.. Total Staff
(4)	कर्मचाऱ्यांचे मासिक वेतनानुसार वर्गीकरण (रुपये)			.. Distribution of employees according to range of total monthly emoluments (in Rs.).
	पर्यंत up to 400		74,271	
	401—500 ..		22,582	
	501—750 ..		1,87,230	
	751—1,000 ..		1,51,289	
	1,001—1,250 ..		54,910	
	1,251—1,500 ..		21,748	
	1,501—1,750 ..		11,598	
	1,751—2,000 ..		6,169	
	2,001—2,250 ..		4,010	
	2,251—2,500 ..		1,545	
	2,501—2,750 ..		630	
	2,751—3,000 ..		455	
	3,001—3,500 ..		436	
	3,501—4,000 ..		135	
	4,001—त्याहून जास्त/and above. ..		119	
	अनिर्देशित/Not Specified ..		9,831	
	एकूण/Total ..	5,46,958		

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी सचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics. Government of Maharashtra Bombay.

२३ रोजगार/EMPLOYMENT

तबता क्रमांक/TABLE No. 23, 4(B)

श्रेणी व जातीनुसार राज्य सरकारचे कर्मचारी/CLASS AND CASTEWISE STATE GOVERNMENT EMPLOYEES

(१ जुलै १९८१ रोजी/As on 1st July 1981).

जाती	राजपत्रित/Gazetted		अराजपत्रित/Non-Gazetted		इतर (निधोस्तन पगार मिळणारे व असाधारण मानसेनी इत्यादी) Others (Paid from contingencies honorary etc.)	एकूण कर्मचारी Total employees	Castes
	वर्ग/Class I	वर्ग/Class II	वर्ग/Class III	वर्ग/Class IV			
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(1)
1 अनुसूचित जाती ..	394	1,007	32,869	21,882	16,785	72,937	.. Scheduled Castes
2 अनुसूचित जमाती ..	113	303	12,908	7,133	7,515	27,872	.. Scheduled Tribes
3 विमुक्त जाती ..	35	82	2,521	700	1,036	4,374	.. Vimukta Jati
4 भटक्या जमाती ..	67	198	6,209	2,247	898	9,619	.. Nomadic Tribes
5 नव बौद्ध ..	25	55	4,600	3,746	3,189	11,615	.. Nav-buddha
6 इतर मागासवर्गीय ..	641	1,931	68,494	22,464	14,468	1,07,998	.. Other backward Classes.
एकूण (१ ते ६) ..	1,275	3,576	1,27,601	58,172	43,791	2,34,415	.. Total—(1 to 6)
7 इतर ..	4,503	9,199	1,67,922	36,559	38,294	2,56,477	.. Others.
8 बव्यक्त ..	40	133	4,641	2,765	2,071	9,650	.. Not specified
एकूण (१ ते ८) ..	5,818	12,908	3,00,164	97,496	84,156	5,00,542	.. Total (1 to 8)

साधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, State Bombay.

23. रोजगार/EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 23. 5

सरकारी क्षेत्रातील रोजगार/EMPLOYMENT IN PUBLIC SECTOR

(३० जून १९८५ रोजी/As on 30th June 1985)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	रोजगार (हजारात) Employment ('000 No.)	District
(1)	(2)	(3)	(2)
1	बृहन्मुंबई	709	Greater Bombay.
2	ठाणे	64	Thane.
3	रायगड	30	Raigad.
4	रत्नागिरी	26	Ratnagiri.
5	सिंधुदुर्ग	13	Sindhudurg.
6	नाशिक	94	Nashik.
7	धुळे	36	Dhule.
8	जळगांव	६८	Jalgaon.
9	अहमदनगर	46	Ahmadnagar.
10	पुणे	183	Pune.
11	सातारा	42	Satara.
12	सांगली	41	Sangli.
13	सोलापूर	68	Solapur.
14	कोल्हापूर	50	Kolhapur.
15	औरंगाबाद	48	Aurangabad.
16	जालना	11	Jalna.
17	परभणी	28	Parbhani.
18	बीड	30	Beed.
19	नांदेड	35	Nanded.
20	उस्मानाबाद	20	Osmenabad
21	लातूर	13	Latur.
22	बुलढाणा	26	Buldana.
23	अकोला	40	Akola.
24	अमरावती	43	Amravati.
25	यवतमाळ	35	Yavatmal.
26	वर्धा	25	Wardha.
27	नागपूर	171	Nagpur.
28	भंडारा	36	Bhandara.
29	चंद्रपूर	51	Chandrapur.
30	गडचिरोली	7	Gadchiroli.
	महाराष्ट्र राज्य	2,114	Maharashtra State
	केंद्र सरकारी	496	Central Government.
	राज्य सरकारी	460	State Government.
	निम्न केंद्र सरकारी	401	Quasi Central Government.
	निम्न राज्य सरकारी	223	Quasi State Government.
	स्थानिक संस्था	534	Local Bodies.

माध्यम.—सेवायोजन संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Employment, Government of Maharashtra, Bombay.

23. रोजगार/EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 23.6

दुकाने व व्यापारी संस्था अधिनियमाखाली नोंदलेल्या संस्थांतील रोजगार
EMPLOYMENT UNDER SHOPS AND ESTABLISHMENTS ACT

अनुक्रमांक Serial No.	व्यापारी संस्थांचे प्रकार	माहिती Particulars		Type of Establishment
		19९4@	1985*	
(1)	(2)	(3)	(3)	(2)
	कायदा लागू असलेल्या नगरांची संख्या	185	204	Urban area to which the Act be applicable.
1	दुकाने—			<i>Shops—</i>
	(अ) दुकानांची संख्या	1,57,287	1,65,000	(a) Establishments
	(ब) त्यांतील कामगारांची संख्या	4,04,888	4,10,060	(b) Persons employed
2	व्यापारी संस्था—			<i>Commercial establishments—</i>
	(अ) संस्थांची संख्या	1,49,655	1,60,000	(a) Establishments
	(ब) त्यांतील कामगारांची संख्या	7,69,219	7,75,000	(b) Persons employed
3	हॉटेल, इत्यादी—			<i>Hotels etc.—</i>
	(अ) संस्थांची संख्या	31,530	33,000	(a) Establishments
	(ब) त्यांतील कामगारांची संख्या	1,62,050	1,75,000	(b) Persons employed
4	चित्रपटगृहे—			<i>Theatres—</i>
	(अ) संस्थांची संख्या	850	860	(a) Establishments
	(ब) त्यांतील कामगारांची संख्या	11,351	11,500	(b) Persons employed
5	कामगार नसलेल्या संस्थांची संख्या	3,64,266	3,85,000	<i>Establishments having no employee.</i>
	एकूण			.. Total
	(अ) संस्थांची संख्या	7,03,588	7,43,860	(a) Establishments
	(ब) त्यांतील कामगारांची संख्या	13,47,508	13,71,500	(b) Persons employed

*अस्थायी/provisional. @सुधारित/Revised.

टीप.— वरील माहिती १९४८ च्या दुकान व व्यापारी संस्था कायदाखाली (दुकाने व व्यापारी संस्था अधिनियम १९४८) नोंदलेल्या संस्थांसंबंधीची आहे.

Note.— The above information relates to the establishments registered under the Shops and Establishments Act, 1948.

आधार.—कामगार आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Office of the Commissioner of Labour, Government of Maharashtra Bombay.

23. रोजगार/EMPLOYMENT

सक्ता क्रमांक/TABLE No. 23.7

रोजगार हमी योजनेखाली महाराष्ट्र राज्यात घेण्यात आलेली प्रकारानुसार कामे व त्यांवरील खर्च
**CATEGORYWISE NUMBER OF WORKS AND EXPENDITURE INCURRED THEREON UNDER THE EMPLOYMENT
 GUARANTEE SCHEME IN MAHARASHTRA STATE** (रुपये लाखात/Rs. in lakh)

कामाचा प्रकार	1984-85		1985-86		Category of work
	मार्च १९८५ अखेरची एकूण कामे	सन १९८४-८५ मधील खर्च	मार्च १९८५ अखेरची एकूण कामे	सन १९८५-८६ मधील खर्च	
	Number of works at the end of March 1985	Expenditure incurred during 1984-85	Number of works at the end of March 1985	Expenditure incurred during 1985-86	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)
1. जलसिंचन—					Irrigation—
(अ) मोठ्या जलसिंचन प्रकल्पातील कोलवे	238	575.46	207	646.01	(a) Canals of major irrigation projects
(ब) मध्यम जलसिंचन योजना ..	181	264.47	155	229.64	(b) Medium irrigation projects.
(क) लघु जलसिंचन—					(c) Minor irrigation—
(१) लघु जलसिंचन तलाव ..	524	1449.56	412	1,422.88	(i) Minor irrigation tanks.
(२) पाझर तलाव ..	1,409	4,851.30	1,755	4,520.02	(ii) Percolations tanks.
(३) इतर लघु जलसिंचन कामे ..	307	345.97	403	731.03	(iii) Other minor irrigation works.
(ख) पूर नियंत्रण ..	18	44.07	....	....	(d) Flood control.
2. भूवसंधारण व जमीन सुधारणा—					Soil conservation and land development
(१) नाला बंधिस्तो ..	1,490	1,148.86	1,666	1,159.32	(i) Nala bunding.
(२) इतर भूवसंधारण कामे (खारजमीन सुधारणा वस्तू). ..	2,726	1,465.27	2,889	915.55	(ii) Other soil conservation (including khar Land development).
(३) जमीन सुधारणा ..	1,288	950.58	550	868.57	(iii) Land development.
3. बागळ काम ..	2,365	1,283.72	3,116	1,893.03	Forests works.
(४) रस्तेविषयक कामे ..	3,927	7,182.05	4,942	9,812.00	Road works.
(५) इतर कामे ..	86	204.95	92	235.52	Other works.
एकूण ..	14,559	19,766.26	16,187	23,433.57	Total

आधार.—नियोजन विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई./Source.—Planning Department, Government of Maharashtra, Bombay.

24. छापखाने व प्रकाशने/PRESSES AND PUBLICATIONS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 24.1

छापखाने, वर्तमानपत्रे, पुस्तके आणि नियतकालिके

PRINTING PRESSES, NEWSPAPERS, BOOKS AND PERIODICALS
1985-86

अनुक्रमांक Serial No.	वाच वाच	तपशील Particulars	Item
(1)	(2)	(3)	(2)
1	छापखान्यांची संख्या	7,935	Number of printing presses
2	वर्तमानपत्रे—		Newspapers—
	(अ) दैनिके	274	(a) Dailies
	(ब) साप्ताहिके (आठवड्यातून दोनदा- तीनदा निघणारी घेऊन)	945	(b) Weeklies (including bi-weeklies and tri-weeklies).
	(क) पाक्षिके	213	(c) Fortnightlies
	(ड) मासिके	996	(d) Monthlies
	(इ) त्रैमासिके (द्वैमासिके घेऊन)	464	(e) Quarterlies (including bi- monthlies).
	(फ) वार्षिके (चौमासिके व षण्मासिके घेऊन)	255	(f) Annuals (including four and six monthlies).
3	पुस्तके	981	Books.

टीप.—आकडे अस्थायी आहेत.

Note.—Figures are provisional.

आधार.—अधिपरीक्षक, पुस्तके व प्रकाशने, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Examiner of Books and Publications, Government of Maharashtra, Bombay.

25. वार्षिक योजना/ANNUAL PLANS

तबता क्रमांक/TABLE No. 25.1

महाराष्ट्राची पाचवी व सहावी पंचवार्षिक योजना/FIFTH AND SIXTH FIVE YEAR PLAN OF MAHARASHTRA

(रुपये कोटीत/Rs. in crores)

अनुक्रमांक Serial No.	विकासाचे शीर्ष Development	पाचव्या पंचवार्षिक योजनेमधील प्रत्यक्ष खर्च (लाख रुपये) Expenditure in fifth five year plan (lakh Rs.) 1974-79	सहावी योजना प्रस्तावित Sixth Plan Outlay 1980-85	प्रत्यक्ष खर्च Actual expenditure		अपेक्षित खर्च Anticipated expenditure 1985-86	प्रस्तावित Outlay 1986-87	Head of develop- ment
		(3)	(4)	1983-84	1984-85	(7)	(8)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	कृषि व संलग्न सेवा	119.10	227.49	88.18	185.23	108.09	123.16	Agriculture and allied Services
2	ग्राम विकास	22.31	84.51	38.13	279.00	285.03	199.32	Rural development
3	सहकार	35.19	57.44	21.31	16.79	17.08	19.67	Co-operation
4	पाटबंधारे व पूरनियंत्रण	635.16	1,330.61	346.06	326.86	327.03	426.28	Irrigation and flood control
5	विद्युत विकास	910.39	2,157.00	351.95	331.84	316.23	471.54	Power development
6	उद्योग व खानकाम	105.69	192.16	53.30	67.62	58.73	71.99	Industry and mining
7	वाहतूक व दळणवळण	220.08	440.60	82.77	104.67	117.83	137.40	Transport and communications
8	शास्त्रीय सेवा व संशोधन	.....	0.50	0.10	0.55	1.10	1.65	Science service and research.
9	सामाजिक व सामुहिक सेवा	606.70	1,649.45	504.95	386.63	448.06	560.90	Social and community service.
10	आर्थिक सेवा	1.21	3.24	0.61	0.88	0.95	2.25	Economic services.
11	सामान्य सेवा	4.30	32.00	16.80	15.01	8.92	21.65	General services
12	वर्धा योजना	.....	.....	..	..	..	1.95	Wardha plan
13	जिल्हाकरिता विशेष कार्यक्रम	.....	.....	..	55.05	57.60	64.00	Special Programme for district.
14	मुंबईचा विकास	.....	.....	..	..	4.25	8.25	Bombay development.
एकूण ..		2,660.13	6,175.00	1,504.66	1,670.12	1,740.88	2,110.00	.. Total.

साधर.—वार्षिक योजना १९८५-८६, व भाग-२, नियोजन विभाग, महाराष्ट्र शासन.

Source.—Annual Plan 1985-86, Part-II, Planning Department, Government of Maharashtra.

26. राज्य वित्त/STATE FINANCE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.1

राज्याची महसुली जमा/REVENUE RECEIPTS OF THE STATE

(रुपये लाखांत/Rs. in lakhs)

महसुलाची शीर्षे	प्रत्यक्ष Actuals 1984-85	सुधारलेले अंदाज Revised Estimates 1985-86	अर्थसंकल्प Budget Estimates 1986-87	Heads of Revenue (1)
(1)	(2)	(3)	(4)	
(क) कर महसुल—				A. Tax Revenue—
(ख) उत्पन्न व खर्च यांवरील कर—				(a) Taxes on Income and Expenditure—
021 निमग्न करान्यतिरिक्त उत्पन्नावरील कर ..	13,490	15,498	16,929	Taxes on Income other than Corporation Tax
022 कृषि उत्पन्नावरील कर ..	36	25	25	Taxes on Agricultural Income
028 उत्पन्न व खर्च यांवरील इतर कर ..	6,053	7,450	8,270	Other Taxes on Income and Expenditure
एकूण—(ख) ..	19,579	22,973	25,224	.. Total—(a)
(आ) मालमत्ता व सांडवली व्यवहार यांवरील कर—				(b) Taxes on Property and Capital Transactions—
029 जमीन महसुल ..	2,943	2,940	3,017	Land Revenue
030 मुद्रांक व नोंदणी फी ..	7,163	7,966	8,677	Stamps and Registration Fees
031 संपदा मूल्य ..	227	270	113	Estate Duty
035 शेत जमिनीव्यतिरिक्त इतर स्थावर मालमत्ता-वरील कर ..	1	....	....	Taxes on Immovable Property other than Agricultural Land
एकूण—(आ) ..	10,334	11,176	11,807	.. Total—(b)

(इ) विक्रीय वस्तु व सेवा यांवरील कर--

039	राज्य उत्पादनशुल्क	.. ..	16,901	20,485	21,985
040	विक्रीकर	.. ..	1,25,209	1,46,218	1,60,153
041	वाहनांवरील कर	.. ..	7,882	9,415	10,886
042	माल व उतारू यांवरील कर	.. ..	7,767	8,565	9,242
043	विजेवरील कर व शुल्क	.. ..	9,211	12,992	15,648
045	विक्रीय वस्तु व सेवा यांवरील इतर कर व शुल्क	.. ..	13,456	13,167	14,248
162.	केंद्रीय उत्पादन शुल्कातील राज्याचा हिस्सा		39,260	36,528	40,130

एकूण-- (इ) .. 2,19,686 2,47,370 2,72,292 .. Total--(c)

एकूण-- (क) .. 2,49,599 2,81,519 3,09,323 .. Total--A

(ख) करारव्यतिरिक्त महसूल--

(अ) इतर आर्थिक सेवा-

047	इतर आर्थिक सेवा	.. ..	..	..	..
	एकूण--(अ)	.. ..	..	..	..

B. Non-Tax Revenue--

(a) Other Fiscal Services--

Other Fiscal Services

Total--(a)

(आ) व्याजाच्या जमा रकमा, लाभांश व नफा--

049	व्याजाच्या जमा रकमा	.. ..	22,680	26,498	31,285
050	लाभांश व नफा	.. ..	131	543	585
	एकूण--(आ)	.. ..	22,811	27,041	31,870

(b) Interest Receipts, Dividends and Profits--

Interest Receipts
Dividends and Profits

Total--(b)

(c) Taxes on Commodities and Services--

State Excise
Sales Tax
Taxes on Vehicles
Taxes on Goods and Passengers
Taxes and Duties on Electricity
Other Taxes and Duties on Commodities and Services
States' Share of Union Excise Duties

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.1—contd.

(रुपये लाखांत/Rs. in lakhs)

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
(इ) करार्यतिरिक्त इतर महसूल--				(c) Other Non-Tax Revenue--
(एक) सर्वसाधारण सेवा--				(i) General Services--
051 लोकसेवा आयोग	3	3	2	Public Service Commission
055 पोलीस	1,191	1,072	1,138	Police
056 बुरुंग	197	185	194	Jails
057 पुरवठा व विनियोग	1	1	1	Supplies and Disposals
058 लेखनसामग्री व मुद्रण	513	496	536	Stationery and Printing
059 सरकारी बांधकामे	1,282	1,464	1,624	Public Works
065 इतर प्रशासनिक सेवा	689	1,370	1,202	Other Administrative Services
066 निवृत्तिवेतने व इतर सेवानिवृत्ति लाभ यांच्या संबंधातील अंशदानाच्या व वसुलीच्या रकमा.	1,169	607	244	Contributions and Recoveries towards Pension and other Retirement Benefits.
067 साहाय्यकारी साहित्य व साधनसामग्री	..	..	..	Aid Materials and Equipments
068 संकीर्ण सर्वसाधारण सेवा	3,657	3,747	4,016	Miscellaneous General Services
एकूण--(एक)	8,702	8,945	8,957	.. Total--(i)

(बोन) सामाजिक व सामूहिक सेवा--

077 शिक्षण	770	397	412	Education
078 कला व संस्कृती	28	28	29	Art and Culture
080 वैद्यकीय	1,819	1,820	1,895	Medical
081 कुटुंब कल्याण	75	79	84	Family Welfare
082 आरोग्य, स्वच्छता व पाणीपुरवठा	182	159	166	Public Health, Sanitation and Water Supply.

(ii) Social and Community Services--

083	गृहनिर्माण	..	..	366	456	473	Housing
084	नगरविकास	..	..	753	782	794	Urban Development
085	माहिती व प्रसिद्धी	..	..	35	59	24	Information and Publicity
087	कामगार व सेवायोजन	..	..	273	274	297	Labour and Employment
088	सामाजिक सुरक्षा व कल्याण	..	..	800	657	732	Social Security and Welfare
095	इतर सामाजिक व सामूहिक सेवा	..	..	88	98	100	Other Social and Community Services

एकूण—(दोन) .. 5,189 4,809 5,006 .. Total—(ii)

(तीन) आर्थिक सेवा—

(iii) Economic Services—

098	सहकार	..	..	885	1,053	1,138	Co-operation
104	इतर सर्वसाधारण आर्थिक सेवा	..	..	135	142	144	Other General Economic Services
105	कृषि	..	..	438	387	408	Agriculture
106	लहान पाटबंधारे, मृदसंधारण व क्षेत्र विकास	..	..	364	269	291	Minor Irrigation, Soil Conservation and Area Development.
109	भक्ष	..	..	45	35	45	Food
110	पशुसंवर्धन	..	..	140	149	155	Animal Husbandry
111	दुग्धशाला विकास	..	..	31,371	27,158	28,465	Dairy Development
112	मत्स्यव्यवसाय	..	..	34	41	44	Fisheries
113	वन	..	..	9,995	11,248	11,993	Forests
114	सामूहिक विकास	..	..	402	300	300	Community Development
120	उद्योग	..	..	40	255	20	Industries
121	ग्राम व लघु उद्योग	..	..	26	11	12	Village and Small Industries
128	खाणी व खनिजे	..	..	990	1,150	1,220	Mines and Minerals
131	जल व वीज विकास सेवा	..	..	105	103	98	Water and Power Development Services
133	पाटबंधारे, नौकानयन, जलनिस्सारण व पूर नियंत्रण प्रकल्प.	..	..	1,112	1,400	1,929	Irrigation, Navigation, Drainage and Flood Control Projects.

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.1—concl'd.

(रुपये लाखांत, Rs, in lakhs)

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
(तीन) आर्थिक सेवा--चालू				(iii) Economic Services—contd.
134 बीज प्रकल्प	1,711	1,781	1,649	Power Projects
135 बंदरे, बीपगृहे व जहाज वाहतूक	52	44	46	Ports, Lighthouses and Shipping
136 नागरी विमान चालन	.....	.....	.....	Civil Aviation
137 मार्ग व पूल	12	200	154	Roads and Bridges
138 मार्ग व जल परिवहन सेवा	.....	.....	.....	Road and Water Transport Services
139 पर्यटन	.....	.....	.....	Tourism
144 इतर परिवहन व दळणवळण सेवा	.....	.....	.....	Other Transport and Communication Services.
एकूण (तीन)	47,857	45,726	48,111	.. Total (iii)
एकूण (इ)	61,748	59,480	62,074	.. Total (c)
(ई) सहाय्यक अनुदाने व अंशदाने--				(d) Grants-in-Aid and Contributions
160 केंद्र सरकारकडून सहाय्यक अनुदान	32,626	45,334	41,711	Grants-in-Aid from Central Government.
एकूण (ई)	32,626	45,334	41,711	.. Total (d)
एकूण (ख)	1,17,185	1,31,855	1,35,665	.. Total (B)
एकूण महसुली जमा	3,66,784	4,13,374	4,44,978	.. Total Revenue Receipts.

26. राज्य वित्त/STATE FINANCE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.2

महसुली लेख्यावरील खर्च/EXPENDITURE ON REVENUE ACCOUNT

(रुपये लाखांत/Rs. in lakhs)

खर्चाची शीर्षे	प्रत्यक्ष Actuals 1984-85	सुधारलेले अंदाज Revised Estimates 1985-86	अर्थसंकल्प Budget Estimates 1986-87	Heads of Expenditure
(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
(क) सर्वसाधारण सेवा—				(A) General Services—
(ख) राज्याची अंगे—				(a) Organs of State—
211 संसद/राज्य/संघ राज्यक्षेत्र विधानमंडळे ..	290	357	394	Parliament/State/Union Territory Legislatures
212 राष्ट्रपती/उप राष्ट्रपती/राज्यपाल/संघराज्य क्षेत्रांचे प्रशासक	57	64	64	President/Vice-President/Governor/ Administrator of Union Territories.
213 मंत्रिपरिषद	160	140	160	Council of Ministers
214 न्यायदान	2,158	2,645	2,736	Administration of Justice
215 निवडणुका	1,290	322	109	Elections
एकूण (ख) ..	3,955	3,528	3,463	.. Total (a)
(ग) भाषिक सेवा—				(b) Fiscal Services—
(एक) उत्पन्न व खर्च यांवरील करांची वसुली—				(i) Collection of Taxes on Income and Expenditure—
220 उत्पन्न व खर्च यांवरील करांची वसुली ..	5,921	7,606	8,221	Collection of Taxes on Income and Expenditure
एकूण (एक) ..	5,921	7,606	8,221	.. Total (i)

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.2—contd.

(रुपये लाखात/Rs. in lakhs)

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
(दोन) मालमत्ता व भांडवली व्यवहार यांबरील करांची वसुली—				(ii) Collection of Taxes on Property and Capital Transactions—
229 जमीन महसूल	3,505	4,028	3,855	Land Revenue
230 मुद्रांक व नोंदणी	319	352	369	Stamps and Registration
235 मालमत्ता व भांडवली व्यवहार यांबरील इतर करांची वसुली	....	....	....	Collection of Other Taxes on Property and Capital Transactions
एकूण (दोन) ..	3,824	4,380	4,224	.. Total (ii)
(तीन) विक्रेय वस्तु व सेवा यांबरील करांची वसुली—				(iii) Collection of Taxes on Commodities and Services—
239 राज्य उत्पादन शुल्क--	365	394	447	State Excise
240 विक्रीकर]	12,371	13,790	14,928	Sales Tax
241 वाहनावरील कर	5,392	6,844	7,887	Taxes on Vehicles
245 विक्रेय वस्तु व सेवा यांबरील इतर कर व शुल्क	5,503	5,565	5,781	Other Taxes and Duties on Commodities and Services.
एकूण (तीन) ..	23,631	26,593	29,043	.. Total (iii)
(चार) इतर भायिक सेवा--				(iv) Other Fiscal Services—
247 इतर भायिक सेवा	1,293	1,438	1,448	Other Fiscal Services
एकूण (चार) ..	1,293	1,438	1,488	.. Total (iv)
एकूण (आ) ..	34,669	40,017	42,976	.. Total (b)

(ह) ध्याज प्रदान व ऋणसेवा—				(c) Interest Payment and Servicing of Debt—			
248	ऋण कमी करणे किंवा ऋणप्रतिबंधक यांसाठी विनियोजन.	16,682	17,856	16,322	Appropriation for Reduction or Avoidance of Debt.		
249	ध्याज प्रदान	25,200	31,595	41,336	Interest Payments		
	एकूण (ह) ..	41,882	49,451	57,658	Total (c)		

(ई) प्रशासकीय सेवा—				(d) Administrative Services—			
251	लोकसेवा आयोग	67	85	82	Public Service Commission		
252	सचिवालय—सर्वसाधारण सेवा	822	932	900	Secretariat—General Services		
253	जिल्हा प्रशासन	8,631	10,001	10,027	District Administration		
254	कोषागार व लेखा प्रशासन	719	831	842	Treasury and Accounts Administration		
255	पोलीस	19,289	21,966	22,669	Police		
256	तुरुंग	737	797	834	Jails		
257	पुरवठा व विनियोग	17	18	18	Supplies and Disposals		
258	लेखनसामग्री व मुद्रण	2,104	2,194	2,340	Stationery and Printing		
259	सरकारी बांधकामे	1,0172	5,022	5,692	Public Works		
260	अग्निसंरक्षण व नियंत्रण	9	18	14	Fire Protection and Control		
265	इतर प्रशासनिक सेवा	1,417	1,323	11,803	Other Administrative Services		
	एकूण (ई) ..	43,984	43,187	55,221	Total (d)		

(उ) निवृत्तिवेतने व संकीर्ण सर्वसाधारण सेवा—				(e) Pensions and Miscellaneous General Services—			
266	निवृत्तिवेतने व इतर सेवानिवृत्ति लाभ	7,734	8,475	9,521	Pensions and Other Retirement Benefits		
267	साहाय्यकारी साहित्य व साधनसामग्री	....	....	....	Aid Materials and Equipments		
268	संकीर्ण सर्वसाधारण सेवा	2,587	3,081	33,88	Miscellaneous General Services		
	एकूण (उ) ..	10,321	11,556	12,909	Total (e)		
	एकूण (क) ..	1,34,811	1,47,739	1,72,227	Total (A)		

तपता क्रमांक/TABLE No. 26.2—contd.

(रुपये लाखांत/Rs. in lakhs)

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)			
(ख) सामाजिक व सामूहिक सेवा--				(B) Social and Community Services—			
276	सचिवालय—सामाजिक व सामूहिक सेवा ..	295	643	329	Secretariat— Social and Community Services.		
277	शिक्षण ..	66,787	78,462	79,310	Education		
278	कला व संस्कृती	662	699	771	Art and Culture		
280	वैद्यकीय	10,990	11,908	12,876	Medical		
281	कुटुंबकल्याण	4,379	4,786	5,053	Family Welfare		
282	आरोग्य, स्वच्छता व पाणीपुरवठा ..	21,446	30,327	29,148	Public Health, Sanitation and Water Supply.		
283	गृहनिर्माण	4,517	5,220	5,204	Housing		
284	नगरविकास	3,809	3,875	4,196	Urban Development		
285	माहिती व प्रसिद्धी	629	755	656	Information and Publicity		
287	कामगार व सेवायोजन ..	2,737	2,800	2,904	Labour and Employment		
288	सामाजिक सुरक्षा व कल्याण	11,663	13,223	15,649	Social Security and Welfare		
289	नैसर्गिक आपत्तींच्या निवारणासाठी सहाय्य ..	1,660	1,593	725	Relief on Account of Natural Calamities		
295	इतर सामाजिक व सामूहिक सेवा	67	120	99	Other Social and Community Services		
एकूण (ख) ..				1,29,641	1,54,411	1,56,920	.. Total (B)

(ग) आर्थिक सेवा—

(C) Economic Services—

(अ) सर्वसाधारण आर्थिक सेवा—

(a) General Economic Services—

296	सचिवालय-आर्थिक सेवा	..	..	606	689	705
298	सहकार	..	..	4,487	6,579	5,046
304	इतर सर्वसाधारण आर्थिक सेवा	..	..	9,893	11,723	12,535
एकूण (अ)				14,986	18,991	18,286

Secretariat-Economic Services
Co-operation
Other General Economic Services

.. Total (a)

(आ) कृषि व संलग्न सेवा—

(b) Agriculture and Allied Services—

305	कृषि	..	..	11,778	15,085	13,063
306	लहान पाटबंधारे	..	..	2,825	3,838	4,084
307	मृद व जलसंधारण	..	..	1,159	956	1,068
308	क्षेत्र विकास	..	..	3,044	3,603	4,391
309	अन्न	..	..	1,266	1,489	1,463
310	पशुसंवर्धन	..	..	2,722	3,202	3,414
311	दुग्धशाळा विकास	..	..	31,589	27,880	28,872
312	मत्स्यव्यवसाय	..	..	330	383	373
313	वन	..	..	5,300	6,329	6,549
314	सामूहिक विकास	..	..	15,892	15,014	16,624
एकूण (आ)				75,905	77,779	79,901

Agriculture
Minor Irrigation
Soil and Water Conservation
Area Development
Food
Animal Husbandary
Dairy Development
Fisheries
Forests
Community Development

.. Total (b)

(इ) उद्योग व खनिजे—

(c) Industry and Minerals—

320	उद्योग	..	..	573	615	1,372
321	ग्राम व लघु उद्योग	..	..	498	577	599
328	खानी व खनिजे	..	..	171	182	212
एकूण (इ)				1,242	1,374	2,183

Industries
Village and Small Industries
Mines and Minerals

.. Total (c)

तबता क्रमांक/TABLE No. 26.2—concl'd.

(रुपये लाखांत/Rs. in lakhs)

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
(ई) जल व बीज विकास--				(d) Water and Power Development--
331 जल व बीज विकास सेवा	1,420	2,734	2,316	Water and Power Development Services.
333 पाटबंधारे, नौकानयन, जल निस्सारण व पूर नियंत्रण प्रकल्प	17,569	20,535	23,267	Irrigation, Navigation, Drainage and Flood Control Projects.
334 बीज प्रकल्प	9,573	5,050	2,058	Power Projects
एकूण (ई)	28,562	28,319	27,641	Total (d)
(उ) परिवहन व वळणवळण--				(e) Transport and Communications--
335 बंदरे, डीपगृहे व जहाज वाहतूक	272	292	276	Ports, Lighthouses and Shipping
336 नागरी विमानचालन	39	33	29	Civil Aviation
337 मार्ग व पूल	1,342	679	948	Roads and Bridges
338 मार्ग व जल परिवहन सेवा	90	149	155	Road and Water Transport Services
339 पर्यटन	4	27	23	Tourism
345 भारतीय रेल्वे	26	10	12	Indian Railways
एकूण (उ)	1,773	1,190	1,438	Total (e)
एकूण (ग)	1,22,468	1,27,653	1,29,449	Total (C)
(घ) सहायक अनुदाने व अंशदाने--				(D) Grants-in-Aid and Contributions--
363 स्थानिक संस्था व पंचायत राज्य संस्था यांना नुकसानभरपाईच्या व अभिहस्तांकित रकमा देणे.	1,064	1,493	2,103	Compensation and Assignments to Local Bodies and Panchayat Raj Institutions.
एकूण (घ)	1,064	1,493	2,103	Total (D)
एकूण--महसुली लेखावरील खर्च	3,87,984	4,31,296	4,60,699	Total Expenditure on Revenue Account

साधार--महाराष्ट्र राज्याची अर्थसंकल्पीय प्रकाशने, १९८६-८७/Source--Maharashtra State Budget Publications, 1986-87.

26. राज्य वित्त/STATE FINANCE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.3

राज्याच्या अर्थसंकल्पाचे पृथकरण

ANALYSIS OF STATE GOVERNMENT BUDGET

(रुपये लाखांत/Rs. in lakhs)

वाव	प्रत्यक्ष Actuals 1984-85	सुधारलेले अंदाज Revised Estimates 1985-86	अर्थसंकल्प Budget Estimates 1986-87	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
एक. महसुली लेखासोप्यातील जमा—				I. Receipts on Revenue Account—
(अ) कर महसूल	2,49,599	2,81,519	3,09,323	(a) Tax Revenue
(ब) करांम्यतिरिक्त महसूल	1,17,185	1,31,855	1,35,655	(b) Non-Tax Revenue
एकूण (एक)	3,66,784	4,13,374	4,44,978	Total (I)
दोन. सांडवली लेखावरोल जमा—	2,51,031	2,97,578	2,75,708	II. Receipts on Capital Account
एकूण जमा (एक + दोन)	6,17,865	7,10,952	7,20,686	Total Receipts (I+II)
तीन. महसुली लेखासोप्यावरील खर्च—				III. Expenditure on Revenue Account—
(अ) विकास खर्च	2,78,846	3,13,241	3,20,425	(a) Development Expenditure
(ब) विकासोत्तर खर्च	67,256	68,604	82,716	(b) Non-Development Expenditure
(क) ऋण सेवा	41,882	49,451	57,658	(c) Debt Services
एकूण (तीन)	3,87,984	4,31,296	4,60,699	Total (III)

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.3—concl'd.

				(रुपये लाखांत/Rs. in lakhs)
(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
चार. भांडवली खर्च—				IV. Capital Expenditure—
(अ) महसुली लेख्यावाहेरील भांडवली खर्च	60,709	52,240	70,020	(a) Capital Expenditure outside the Revenue Account.
(ब) कर्ज व ऋण विभागावरील खर्च ..	1,72,096	2,25,861	1,98,799	(b) Disbursements on Loans and Debt Section.
एकूण (चार) ..	2,32,805	2,78,101	2,68,819	Total (IV)
एकूण खर्च (तीन+चार) ..	6,20,789	7,09,397	7,29,518	Total Expenditure (III+IV)

साधार.—महाराष्ट्र राज्याची अर्थसंकल्पीय प्रकाशने, १९८६-८७.

Source.—Maharashtra State Budget Publications, 1986-87.

27. राज्य उत्पन्न/STATE INCOME

तबता क्रमांक /TABLE No. 27.1

चालू आणि स्थिर किमतीनुसार राज्य उत्पन्न

STATE INCOME AT CURRENT AND CONSTANT PRICES

विभाग	राज्य उत्पन्न/State income, 1984-85*		1985-86@		Sector
	चालू किमती- नुसार At current prices	१९७०-७१ च्या स्थिर किमतीनुसार At constant prices (1970-71)	चालू किमती- नुसार At current prices	१९७०-७१ च्या स्थिर किमतीनुसार At con- stant prices (1970-71)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)
I. उत्पन्न (कोटी रुपयांत)--					Income (Rs. in crore)--
(अ) कृषि, वन उद्योग, मत्स्योद्योग आणि खाणी	6,032.0	1,738.9	6,182.5	1,698.6	(A) Agriculture, forestry, fisheries, mining and quarrying.
(ब) कारखाने, बांधकाम, वीज, गॅस आणि पाणीपुरवठा ..	7,175.8	2,378.8	8,071.5	2,538.8	(B) Manufacturing, construction, electricity, gas and water supply.
(क) परिवहन, दळणवळण व संचार, व्यापार, खाणावळ आणि उपाहारगृहे वगैरे ..	4,491.0	1,480.0	5,031.5	1,554.2	(C) Transport storage and communication, trade, hotels and restaurants.
(द) बँका व विमा उद्योग, स्थावर मालमत्ता व राहत्या घरांची मालकी, व्यावसायिक सेवा, सार्वजनिक प्रशासन आणि इतर सेवा.	4,027.5	1,301.2	4,445.1	1,326.5	(D) Banking and insurance, real estate and ownership of dwellings, business services, public administration and other services.
एकूण ..	21,726.3	6,898.9	23,730.6	7,118.1	.. Total
II. दरडोई राज्य उत्पन्न (रुपयामध्ये)--	3,203.0	1,017.1	3,430.2	1,028.9	Per capita State Income (in Rs.)

*अस्थायी/Provisional @प्राथमिक/Preliminary.

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

28. संकीर्ण/

तक्ता क्रमांक/

नियंत्रित बाजारपेठा/

(३० सप्टेंबर १९८५ रोजी/

अनुक्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	नियंत्रित बाजारपेठांची नावे (3)
1	बृहन्मंबई	.. .. मुंबई
2	ठाणे	.. .. मुरवाड, शहापूर, भिवंडी, पालघर, कल्याण, बसई
3	रायगड	.. .. कर्जत, पनवेल, पेण, रोहा, खालापूर (खोपोली), महाड, अलिवाग, माणगाव, मुरुड.
4	रत्नागिरी	.. ..
5	सिंधुदूर्ग	.. ..
6	नाशिक	.. .. घोटी, लासलगाव, मालेगाव, नांदगाव, सिन्नर, सटाणा, येवला, नाशिक, कळवण, चांदवडे, मनमाड.
7	धुळे	.. .. धुळे, दोंडाइचा, शिरपूर, नंदुरबार, शहादा, साक्री, नवापूर, तळोदा
8	जळगाव	.. .. जामनेर, घरणगाव, अमळनेर, जळगाव, पारोळा, चाळीसगाव, चोपडा, बोदवड, पाचोरा, रावेर, मुसावळ, यावल.
9	अहमदनगर	.. .. अहमदनगर, कोपरगाव, श्रीरामपूर, राहुरी, संगमनेर, शेवगाव, पायदों, जामखेड, श्रीगोंदा, नेवासा, पारनेर. कर्जत.
10	पुणे	.. .. वारामती, खेड, निरा, भोर, पुणे, शिरूर, इंदापूर, जुन्नर, दौंड, मंचर, तळेगाव-दाभाडे.
11	सातारा	.. .. कोरेगाव, कराड, फलटण, सातारा, वडूज, पाटण, लोणंद, दहीवडी, (गोंदावले), वाई.
12	सांगली	.. .. सांगली, तासगाव, इस्लामपूर, विटा, आठपाडी
13	सोलापूर	.. .. सोलापूर, मोहोळ, करमाळा, कुईवाडी, अक्कलकोट, वाशी, अकलूज, पंढरपूर, मंगळवेढे, सांगोले.
14	कोल्हापूर	.. .. कोल्हापूर, गडहिंगलज, जयसिंगपूर, वडगाव, (पेठ).
15	औरंगाबाद	.. .. औरंगाबाद, वैजापूर, लासुर, पैठण, कन्नड, सिल्लोड, गंगापूर, सोयेगाव,
16	जालना	.. .. जालना, अंबड, भोकरदन. मंथा, परतूर.
17	परभणी	.. .. परभणी, मानवत, सैलू, गंगाखेड, पूर्णा, बसमत, हिंगोली, आखाडा-बाळापूर, जितूर, कळमनूरी, पिगळी-गुरांचा बाजार.
18	बीड	.. .. बीड, आंबेजोगाई, धारूर, गेवराई, मांजलगाव, परळी-वैजनाथ, कडा, रेनापूर-गुरांचा बाजार, पाटोहा.

MISCELLANEOUS

TABLE No. 28-1

REGULATED MARKET

As on 30th September 1985)

District	Names of regulated markets
(2)	(3)
Greater Bombay	.. Bombay. .. .. .
Thane	.. .. Murbad, Shahapur, Bhiwandi, Paighar, Kalyan, Vasai.
Raigad	.. .. Karjat, Panvel, Pen, Roha, Khalapur (Khopoli), Mahad, Alibag, Mangaon, Murud;
Ratnagiri	.. ..
Sindhudurg	.. ..
Nashik	.. .. Ghoti, Lasalgaon, Malegaon, Nandgaon, Sinnar, Satana, Yevla, Nashik, Kalwan, Chandwad, Manmad,
Dhule	.. .. Dhule, Dondaicha, Shirpur, Nandurbar, Shahada, Sakri, Nawapur, Taloda.
Jalgaon	.. .. Jamner, Dharangaon, Amalner, Jalgaon, Parola, Chalisgaon, Chopda, Bodwad, Pachora, Raver, Bhusawal, Yawal.
Ahmadnagar	.. .. Ahmadnagar, Kopergaon, Shirampur, Rahuri, Sangamner, Shevgaon, Pathardi, Jamkhed, Shrigonda, Nevasa, Parner.
Pune	.. .. Baramati, Khed, Nira, Bhor, Pune, Shirur, Indapur, Junnar, Daund, Manchar, Talegaon-Dabhade.
Satara	.. .. Koregaon, Karad, Phaltan, Satara, Vaduj, Patan, Lonand, Dahiwadi (Gondavale), Wai.
Sangli	.. .. Sangli, Tasgaon, Islampur, Khanapur-Vita, Atpadi
Solapur	.. .. Solapur, Mohol, Karmala, Kurduwadi, Akkalkot, Barsbi, Akluj, Pandharpur, Mangalvedhe, Sangole.
Kolhapur	.. .. Kolhapur, Gadhinglaj, Jaysingpur, Vadgaon, (Peth).
Aurangabad	.. .. Aurangabad, Vaijapur, Lasur, Paithan, Kannad, Sillod, Gangapur, Soyegaon,
Jalna	.. .. Jalna, Ambad, Bhokardan. Mantha, Partur.
Parbhani	.. .. Parbhani, Manwat, Sailu, Gangakhed, Purna, Basmath, Hingoli, Akhada-Balapur, Jintur, Kalamauri, Pingali-cattle market.
Beed	.. .. Beed, Ambejogai, Dharur, Georai, Manjalegaon, Parli-Vajnath, Kada, Renapur-cattle market. Patoda

अनुक्रमांक Sr. No.	जिल्हा	नियमित बाजारपेठांची नावे
(1)	(2)	(3)
19	नांदेड ..	.. नांदेड, मुदखेड, उमरी, घर्मावाड, शोकर, कितवट, हद्दगाव, लोहा, देगलूर, मुखेड, कुंडलवाडी, नायगाव.
20	उस्मानाबाद ..	.. कळंब, उस्मानाबाद, मुश्म, परंडा, हुंदरगल्ली-गुरांचा बाजार, भूम, तुळजापूर.
21	लातूर ..	.. लातूर, उदगीर, निलंगा, अहमदपूर, देवणी-गुरांचा बाजार, औसा.
22	बुलढाणा ..	.. मलकापूर, नांदुरा, शेगाव, खामगाव, जळगाव-जामोद, देऊळगाव राजा, चिखली, मेहकर, लोणार, संग्रामपूर.
23	अकोला ..	.. अकोला, अकोट, तेलहारा, मुर्तिजापूर, कारंजा, वाशिम, रिसोड, मालेगाव, वाळापूर, पातूर, मंगरूळपीर, बाशीं-टाकळी, मनोरा.
24	अमरावती ..	.. अमरावती, घामणगाव रेल्वे, दर्यापूर, अंजनगाव, अचलपूर, वरूड, मोशी, धारणी चांदूर-बाजार, चांदूर-रेल्वे, तीवसा, नांडदगाव, खु.
25	यवतमाळ ..	.. यवतमाळ, घाटंजी, पांढरकवडा, दारव्हा, वणी, दिप्रस, बोरीअरव, उमरखेड, पुसद (कापूस व धान्ये) राळेगाव, नर, महागाव, मोरेगाव.
26	वर्धा ..	.. वर्धा, सिंदी, पुलगाव, आर्वी, हिंगणघाट, आष्टी.
27	नागपूर ..	.. काटोल, भिवापूर, नरखेड, सावनेर, रामटेक, उमरेड, कळमेश्वर, नागपूर, मांडळ.
28	भंडारा ..	.. गोंदिया, भंडारा, तिरोडा, आमगाव, लाखणी, पवनी, तुमसर, लाखणदूर, अर्जुनी-मोरगाव.
29	चंद्रपूर ..	.. चंद्रपूर, वरोडा, मूल, ब्रह्मपुरी, सिदेवाही, नागभिड, राजुरा, चिमुर.
30	गडचिरोली ..	.. गडचिरोली, आरमोरी, अहेरी

टीप.—ज्या बाजारपेठांचे कार्य चालू नाही त्यांचा समावेश वर केला नाही.

आचार.—पणन उप संचालक, मुंबई.

TABLE No. 28.1—*contd.*

District	Names of regulated markets	
(2)	(3)	
Nanded	..	.. Nanded, Mukhed, Umri, Dharmabad, Bhokar, Kinwat, Hadgaon, Loha, Deglur, Mukhed, Kundalvadi, Naigaon
Osmanabad	..	.. Kalamb, Osmanabad, Murum, Paranda, Handargulli-cattle market, Bhoom, Tuljapur.
Latur	..	.. Latur, Udgir, Nilanga, Ahmedpur, Deoni cattle market, Ausa.
Buldana	..	.. Malkapur, Nandura, Shegaon, Khamgaon, Jalgaon-Jamod, Deulgaonraja, Chikhli, Mehkar, Lonar, Sangrapur.
Akola	..	.. Akola, Akot, Telhara, Murtijapur, Karanja, Washim, Risod, Malegaon, Balapur, Patur, Mangrulpir, Barshi, Takli, Manora.
Amravati	..	.. Amravati, Dhamangaon Railway, Daryapur, Anjangaon, Achalpur, Warud, Morshi, Dharani, Chandur Bazar, Chandur Railway, Tiwsa, Nandgaov-khu.
Yavatmal	..	.. Yavatmal, Ghatanji, Pandharkaoda, Darwaha, Wani, Digras, Bori-Arab, Umarked, Pusad (Cotton and grain) Ralegaon, Nere, Mangaon, Moregaon.
Wardha	..	.. Wardha, Sindi, Pulgaon, Arvi, Hinganghat, Asti.
Nagpur	..	.. Katol, Bhivapur, Narkhed, Saoner, Ramtek, Umred, Kalmeshwar, Nagpur, Mandhal.
Bhandara	..	.. Gondiya, Bhandara, Tirora, Amgaon, Lakhani, Pavani, Tumsar, Lakhandur, Arjuni, Morgaon.
Chandrapur	..	.. Chandrapur, Warora, Mul, Brahmapuri, Sindewadi, Nagbhir, Rajura, Chimur.
Gadchiroli	..	.. Gadchiroli, Armori, Aheri.

Note.—The markets which are not functioning are not included in the above table.

Source.—Deputy Director of Marketing, Bombay.

28. संकीर्ण/MISCELLANEOUS
तबता क्रमांक/TABLE No. 28.2(A)
महाराष्ट्रातील आयुर्विमाविषयी माहिती
LIFE INSURANCE IN MAHARASHTRA

बाव	परिमाण	1985-86	Unit	Item
(1)	(2)	(3)	(2)	(1)
पॉलिसी	संख्या	4,58,386	Number	Policies
विम्यांची रक्कम	कोटी रुपयांत	1,028.30	Rs. in crore	Sum assured

आधार.—भारतीय आयुर्विमा महामंडळ.

Source.—Life Insurance Corporation of India.

28. संकीर्ण/MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.2(B)

महाराष्ट्रातील साधारण विम्याचा प्रत्यक्ष प्रिमियम
GROSS DIRECT PREMIUM WRITTEN IN MAHARASHTRA
 1985

(कोटी रुपये/ Crore Rupces)

बाब	रक्कम Amount	Item
(1)	(2)	(3)
भारतीय साधारण विमा मंडळाच्या संलग्न कंपन्यांनी महाराष्ट्रात उतरविलेल्या विम्याचा प्रत्यक्ष प्रिमियम.	306.75	Gross direct premium written in Maharashtra by subsidiary companies of General Insurance Corporation of India.

आधार.—भारतीय साधारण विमा महामंडळ.

Source.— General Insurance Corporation of India.

28. संकीर्ण/MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.3

पर्यटन विभागाने मान्यता दिलेल्या हॉटेलांची महाराष्ट्रातील संख्या

NUMBER OF HOTELS IN MAHARASHTRA APPROVED
BY THE TOURISM DEPARTMENT

बाब	परिमाण	८ ऑगस्ट १९८५ रोजी As on 8th August 1985	Unit	Item
(1)	(2)	(3)	(2)	(1)
राज्य व केंद्र शासनाच्या पर्यटन विभागांनी दिलेली मान्यता हॉटेले	संख्या.	89	Number	Hotels approved by Tourism Depart- ments of State and Central Governments.

आधार.—पर्यटन विभाग, भारत सरकार.

Source.— Department of Tourism, Government of India.

28. संकीर्ण/MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28. 4

मुंबईत उतरणारे परदेशी पर्यटक

FOREIGN TOURISTS DISEMBARKING AT BOMBAY
1982

अनु- क्रमांक Serial No.	नागरिकत्वाचा देश	परदेशी पर्यटकांची संख्या Number of foreign tourists	Country of Nationality
(1)	(2)	(3)	(2)
1	उत्तर अमेरिका	1,09,282 ..	North America
2	दक्षिण मध्य अमेरिका	8,176 ..	South and Central America
	एकूण अमेरिका खंड	1,17,458 ..	Total America
3	पश्चिम युरोप	3,08,719 ..	Western Europe
4	पूर्व युरोप	20,805 ..	Eastern Europe
	एकूण युरोप खंड	3,29,524 ..	Total Europe
5	आफ्रिका	41,995 ..	Africa
6	पश्चिम आशिया	1,00,002 ..	West Asia
7	दक्षिण आशिया	70,872 ..	South Asia
8	दक्षिण-पूर्व आशिया	59,295 ..	South-East Asia
9	पूर्व आशिया	35,275 ..	East Asia
	एकूण आशिया	2,65,444 ..	Total Asia
10	ऑस्ट्रेलेशिया	26,330 ..	Australiasia
	एकूण	7,81,257*	Grand Total

*यात पाकिस्तान व बांगलादेशाच्या नागरिकांचा समावेश नाही.
Excludes nationals of Pakistan and Bangladesh.

भाषार.—भारत पर्यटक आकडे.

Source.—India Tourist Statistics.

29. निवडक निर्देशांकांचा कल//

तयता क्रमांक

शेती/

(क्षेत्राचे आकडे हजार हेक्टर व उत्पादनाचे आकडे हजार मे. टनांत आहेत/)

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	1960-61	1965-66	1970-71	1975-76
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1.	एकूण भौगोलिक क्षेत्र (गावपल्ल- कांसार).	30,758	30,769	30,766	30,758
2.	लागवड केलेले निव्वळ क्षेत्र ..	17,878	18,135	18,242	18,262
3.	लागवड केलेले एकूण क्षेत्र ..	18,823	18,979	19,398	19,664
4.	बोलिताखालील एकूण क्षेत्र ..	1,220	1,388	1,570	2,171
5.	मुख्य पिकांखालील क्षेत्र व त्यांचे उत्पादन —				
	(अ) तांदुळ—				
	(१) क्षेत्र ..	1,300	1,321	1,352	1,416
	(२) उत्पादन ..	1,369	884	1,662	2,286
	(ब) गहू—				
	(१) क्षेत्र ..	907	833	812	1,169
	(२) उत्पादन ..	401	280	440	1,199
	(क) जोंधळा—				
	(१) क्षेत्र ..	6,284	6,057	5,703	6,064
	(२) उत्पादन ..	4,224	2,295	1,557	3,466
	(ड) बाजरी—				
	(१) क्षेत्र ..	1,635	1,828	2,039	1,808
	(२) उत्पादन ..	489	370	824	560

TRENDS IN SELECTED INDICATORS

TABLE No. 29.1

AGRICULTURE

Area in thousand hectares and outturn in thousand tonnes)

1980-81*	1981-82*	1982-83*	1983-84*	1984-85*	Item
(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)
30,758	30,758	30,758	30,758	30,758	Total geographical area according to village papers.
18,299	18,314	18,302	18,408	18,185	Net area sown
20,133	20,386	19,957	20,788	20,470	Gross cropped area
2,516	2,686	2,531	2,733	N.A.	Gross area irrigated
					Area and outturn of principal crops—
					(a) Rice—
1,504	1,515	1,486	1,521	1,520	(i) Area
2,361	2,435	1,949	2,461	1,936	(ii) Outturn
					(b) Wheat—
1,079	1,128	1,023	1,183	989	(i) Area
931	989	803	1,142	857	(ii) Outturn
					(c) Jowar—
6,438	6,578	6,647	6,541	6,562	(i) Area
4,428	4,891	4,653	4,678	4,802	(ii) Outturn
					(d) Bajri—
1,709	1,744	1,390	1,813	1,761	(i) Area
760	779	445	908	566	(ii) Outturn

*अस्थायी/Provisional.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
मुख्य पिकांखालील क्षेत्र व त्यांचे उत्पादन—पुढे चालू					
(ई) एकूण धान्ये (इतर धान्ये घेऊन)—					
(१) क्षेत्र	..	10,604	10,512	10,320	10,931
(२) उत्पादन	..	6,755	4,037	4,737	7,869
(फ) एकूण कडधान्ये—					
(१) क्षेत्र	..	2,351	2,330	2,566	2,914
(२) उत्पादन	..	989	657	677	1,168
(ग) ऊस—					
(१) क्षेत्र	..	156	171	204	268
(२) उत्पादन (गुळाचे)	..	1,156	1,120	1,641	2,219
(घ) कापूस—					
(१) क्षेत्र	..	2,500	2,716	2,750	2,307
(२) उत्पादन (लिटमध्ये)	..	288	179	82	133
(ङ) भुईमूग—					
(१) क्षेत्र	..	1,083	1,117	904	854
(२) उत्पादन	..	800	473	586	693
(च) तंबाखू—					
(१) क्षेत्र	..	25	13	12	11
(२) उत्पादन	..	12	6	5	5
शेती उत्पादनांचे निर्देशांक—					
(१९६७-७०=१००)					
(१) अन्नधान्ये	..	115.6	71.1	86.3	143.9
(२) अन्नधान्येतर	..	102.6	79.9	90.9	121.9
(३) सर्व पिके	..	109.8	75.0	88.3	134.1

TABLE No. 29.1—*contd.*

(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)
Area and outturn of principal crops—<i>contd.</i>					
(e) All cereals—					
(including other cereals)					
11,233	11,467	11,029	11,593	11,311	(i) Area
8,900	9,533	8,253	9,694	8,622	(ii) Outturn
(f) All pulses—					
2,804	2,752	2,574	2,962	2,833	(i) Area
831	1,039	968	1,258	1,114	(ii) Outturn
(g) Sugarcane—					
317	366	390	294	354	(i) Area
2,594	3,152	3,326	2,838	2,811	(ii) Outturn (gur)
(h) Cotton—					
2,667	2,710	2,655	2,685	2,685	(i) Area
216	249	276	138	249	(ii) Outturn (in lint)
(i) Groundnut—					
712	676	617	810	737	(i) Area
441	435	419	807	731	(ii) Outturn
(j) Tobacco—					
12	12	12	10	7	(i) Area
7	7	7	8	5	(ii) Outturn
Index numbers of agricultural					
production (1967-70=100)					
147.8	161.1	138.8	170.0	148.2	(i) Foodgrains
138.3	160.5	166.7	148.4	152.3	(ii) Non-foodgrains
143.6	160.8	151.2	160.4	150.0	(iii) All commodities

*अस्थायी/Provisional

29. निवडक निर्देशांकांचा कल/TRENDS IN SELECTED INDICATORS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 29.2

पशुधन व कुक्कुट/LIVESTOCK AND POULTRY

(हजारांत/in thousand numbers)

स नुक्रममांक Serial No. (1)	प्रकार (2)	1961 (3)	1966 (4)	1972 (5)	1978 (6)	1982 (7)	Category (2)
1	गाई-बैल—						Cattle—
	तीन वर्षांवरील बैल ..	6,490	6,550	6,206	6,329	6,687	Males over 3 years
	तीन वर्षांवरील गाई ..	4,644	4,534	4,587	4,781	5,247	Females over 3 years
	बासरे ..	4,194	3,645	3,912	4,108	4,228	Young stock
	एकूण—गाई-बैल ..	15,328	14,729	14,705	15,218	16,161	.. Total cattle
2	म्हशी-रेडे—						Buffaloes—
	तीन वर्षांवरील रेडे ..	353	340	308	325	351	Males over 3 years
	तीन वर्षांवरील म्हशी ..	1,639	1,735	1,871	2,148	2,307	Females over 3 years
	रेडके ..	1,095	967	1,122	1,425	1,313	Young stock
	एकूण—म्हशी-रेडे ..	3,087	3,042	3,301	3,899	3,972	.. Total buffaloes
3	मंढरे ..	2,093	2,205	2,128	2,636	2,671	Sheep
4	गोळघा ..	5,181	5,121	5,911	7,563	7,705	Goats
5	इतर जनावरे ..	359	352	316	326	361	Other livestock
	एकूण जनावरे ..	26,048	25,449	26,361	29,642	30,919	.. Total livestock
6	कोंवडघा, बदके वर्गरे ..	10,578	9,902	12,217	18,751	19,844	.. Poultry

---

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 29.3

---

29. निवडक निर्देशांकाचा कल/

तक्ता क्रमांक/

उद्योग आणि खाणकाम/

अनुक्रमांक Serial No. (1)	बाब (2)	1960 (3)	1965 (4)	1970 (5)	1975 (6)
1	चालू कारखान्यांची संख्या† ..	8,010	9,472	9,803	11,425
2	नामगारांची दैनिक सरासरी (हजार)	746	903	952	1,015
3	औद्योगिक उत्पादन—				
	(१) कापूस सूत (दशलक्ष कि. ग्रॅम)	242	251	227	204
	(२) कापूस कापड (लाख मीटर)	16,747	15,654	14,411	12,983
	खनिज उत्पादन—				
	(१) कोळसा (हजार मे. टन) ..	788	1,140	1,771	3,580
	(२) कच्चे मॅंगेनिज (हजार मे. टन)	187	317	216	188

@ मुंबई शहर सोडून/

*अस्थायी/

†विही कारखान्यांचा समावेश वेगळ्या कायद्याखाली १९७४ पासून केलेला आहे/

TRENDS IN SELECTED INDICATORS

TABLE No. 29.3

INDUSTRY AND MINING

1980	1981	1982	1983	1984*	Item
(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)
15,170	16,594	17,359	18,007	18,316	Number of working factories†
1,177	1,192	1,098	1,137	11,20	Average daily number of workers (thousand No.)
					Industrial production—
249	219	90@	N.A.	N.A.	(i) Cotton yarn (million kg.).
12,603	11,119	3,043@	N.A.	N.A.	(ii) Cotton cloth (lakh metres)
					Mineral production—
5,300	6,630	7,593	8,563	9,711	(i) Coal (thousand tonnes).
223	221	237	237	220	(ii) Manganese ore (thousand tonnes).

N.A. = उपलब्ध नाही/Not Available.

Excluding Bombay city.

Provisional

Bidi Factories covered under separate Act, from 1974.

29. निवडक निर्देशांकाचा फल/

तक्ता क्रमांक/

बीज/

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	1960-61	1965-66	1970-71	1975-76
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1	स्थापित क्षमता (हजार किलोवॉट)	760	1,304	2,119	2,786
2	विजेचे उत्पादन (दशलक्ष किलोवॉट तास)	3,268	5,635	9,134	12,052
3	विजेचा वापर (दशलक्ष किलोवॉट तास)				
	(अ) एकूण	2,720	4,717	7,650	9,490
	(ब) उद्योगांकरिता	1,853	3,297	5,312	5,935
4	महाराष्ट्र राज्य विद्युत मंडळाकडून वीजपुरवठा केलेल्या गाहारांची व खेड्यांची संख्या (प्रत्येक वर्षी-मध्दरची)	853	4,665	12,752	20,112

*अस्थायी/

TRENDS IN SELECTED INDICATORS

TABLE No. 29.4

ELECTRICITY

1980-81	1981-82	1982-83	1983-84	1984-85*	Item
(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)
4,298	4,628	4,686	5,878	6,310	Installed capacity (thousand kw.)
18,751	19,839	20,938	23,001	24,233	Electricity generated (million kwh.)
					Consumption (million kwh.)
14,034	15,026	15,442	16,934	19,108	(a) Total
8,130	8,618	8,225	9,284	10,037	(b) Industrial
27,914	29,139	30,866	32,313	33,402	Towns and villages electrified by M.S. Electricity Board as at the end of each year.

Provisional

29. निवडक निर्देशांकाचा कलः

सक्ता क्रमांकः

सहकारी

अनुक्रमांक Serial No.	नाव	1960-61	1965-66	1970-71	1975-76
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1	सहकारी संस्थांची संख्या	31,565	37,405	42,603	49,651
2	त्यामधील समासदांची संख्या (हजारांत).	4,191	6,786	8,581	11,629
3	खेळते भांडवल (कोटी रुपये)	291	712	1,490	2,688
4	प्राथमिक कृषि पत संस्थांनी दिलेले कर्ज (कोटी रुपये).	43	91	133	170

टीप.— वरील आकडे सर्व प्रकारच्या सहकारी संस्थांचे मिळून आहेत. (त्यात सुपरवायझिंग युनियन, विभागीय व जिल्हा बोर्ड, विमा कंपनी, इत्यादी संस्थांचा अंतर्भाव आहे.)

TRENDS IN SELECTED INDICATORS**TABLE No. 29.5****CO-OPERATION**

1980-81	1981-82	1982-83	1983-84	1984-5	Item
(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)
60,747	64,201	67,458	71,130	75,360	Societies (No.)
14,783	16,357	17,022	18,258	18,619	Members (thousand No.)
5,210	6,096	7,096	8,332	9,347	Working capital (Crore Rs.)
250	302	313	341	359	Advances by primary agricultural credit and multipurpose societies (Crore Rs.)

Note.—The above figures relate to all types of societies, (including supervising unions, divisional and district boards and insurance societies, etc.)

29. निवडक निर्देशांकांचा फल/
तक्ता क्रमांक/
परिवहन आणि दळणवळण/

अनुक्रमांक Serial No.	बाब :	1960	1965	1970	1975
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1	प्रत्येक वर्षाच्या ३१ मार्च रोजी असलेली रस्त्यांची लांबी (कि. मीटर).	37,757	48,053	62,703	1,58,928
2	वापरात असलेली वाहने (प्रत्येक वर्षाच्या एक जानेवारी रोजीची)--				
	(अ) मोटारी]	45,328	66,363	1,08,679	1,69,895
	(ब) सर्व प्रकारची वाहने ..	89,127	1,43,497	2,57,539	4,58,214

TRENDS IN SELECTED INDICATORS

TABLE No. 29.6

TRANSPORT AND COMMUNICATIONS

1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986@	Item
(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(2)
1,38,613	1,41,131	1,43,459	1,46,086	1,46,972	1,51,671	1,56,581	Length of roads as on 31st March of each year (kilometres).
							Motor vehicles in operation (as on 1st January of each year).—
2,13,700	2,24,752	2,37,845	2,50,975	2,65,470	2,82,972	3,08,566	(a) Motor cars
7,25,352	8,04,986	9,05,819	10,28,412	11,86,387	13,45,048	15,36,280	(b) All types of vehicles

@अस्थायी/Provisional

29. निवडक निर्देशांकांचा कल/

... तक्ता क्रमांक/

... शिक्षण/

वर्ष	1960-61	1965-66	1970-71	1975-76
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
प्राथमिक शिक्षण—				
(पूर्व प्राथमिक व्यतिरिक्त)				
(१) संस्था (संख्या) ..	34,594	41,781	45,143	48,299
(२) विद्यार्थी (हजारंत) ..	4,178	5,535	6,229	6,993
(३) शिक्षक (हजारंत) ..	113	153	185	221
दुय्यम शिक्षण—				
(१) संस्था (संख्या) ..	2,468	4,032	5,339	5,810
(२) विद्यार्थी (हजारंत) ..	858	1,500	1,936	2,442
(३) शिक्षक (हजारंत) ..	35	57	77	96

TRENDS IN SELECTED INDICATORS

TABLE NO. 29.7

EDUCATION

1980-81	1981-82	1982-83	1983-84	1984-85*	Item
(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
					Primary education—
					(excluding pre-primary).
51,045	51,534	52,209	52,667	53,420	(1) Institutions (No.)
8,392	8,674	8,824	9,031	9,235	(2) Students (thousand No.)
222	226	231	236	240	(3) Teachers (thousand No.)
					Secondary education—
6,119	6,237	6,482	6,989	7,683	(1) Institutions (No.)
3,309	3,522	3,756	4,001	4,263	(2) Students (thousand No.)
114	119	124	130	137	(3) Teachers (thousand No.)

29. निवडक निर्देशांकांचा कल/TRENDS IN SELECTED INDICATORS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 29.8

अखिल भारतीय घाऊक किमतींचे निर्देशांक (नवी मालिका)

ALL-INDIA WHOLESALE PRICE INDEX NUMBERS (New Series)

(आधारवर्ष/ Base year—1970-71 = 100)

अनुक्रमांक Serial No.	वर्ष Year	मूलभूत पदार्थ Primary articles	इंधन, शक्ति, दिवा- बत्ती व वंगण Fuel, power, light and lubricants	उत्पादित पक्का माल Manu- factured products	सर्व वस्तू All commo- dities
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
	वजन/Weight—	(416.67)	(84.59)	(498.74)	(1,000.00)
1	1971-72	100.9	105.9	109.5	105.6
2	1972-73	110.7	110.1	121.9	116.2
3	1973-74	141.8	130.6	139.5	139.7
4	1974-75	177.5	198.3	168.8	174.9
5	1975-76	165.8	219.2	171.2	173.0
6	1980-81	237.5	354.3	257.3	257.3
7	1981-82	264.4	427.5	270.6	281.3
8	1982-83	273.9	459.7	272.1	288.7
9	1983-84(P)	304.0	494.8	295.8	316.0
10	1984-85(P)	324.4	518.4	319.5	338.4
11	1985-86(P)	331.0	579.9	342.6	357.8

(P)=अस्थायी/Provisional

आधार :- आर्थिक सल्लागार, उद्योग मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली.

Source :- Office of the Economic Adviser, Ministry of Industry, Government of India, New Delhi.

तबता क्रमांक/TABLE No. 29.9

---

29. निवडक निर्देशांकांचा कल/

तक्ता क्रमांक/

कामगारांकरिता ग्राहक किंमतींचे निर्देशांक (नवी मालिका)/

अनुक्रमांक Serial No.	केंद्र	बाब	भार Weight	1971-72	1976-77
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1	मुंबई (कॅलेंडर वर्ष १९६०=१००) ..	अन्न	57.1	204	320
		सर्वसाधारण निर्देशांक	100.0	190	298
2	सोलापूर (कॅलेंडर वर्ष १९६०=१००)	अन्न	63.0	214	328
		सर्वसाधारण निर्देशांक	100.0	198	308
3	नागपूर (कॅलेंडर वर्ष १९६०=१००) ..	अन्न	57.2	210	327
		सर्वसाधारण निर्देशांक	100.0	192	295
4	पुणे (कॅलेंडर वर्ष १९६१=१००) ..	अन्न	55.9	189	314
		सर्वसाधारण निर्देशांक	100.0	176	287
5	जळगाव (कॅलेंडर वर्ष १९६१=१००)	अन्न	60.8	203	319
		सर्वसाधारण निर्देशांक	100.0	188	296
6	नांदेड (कॅलेंडर वर्ष १९६१=१००) ..	अन्न	61.5	210	345
		सर्वसाधारण निर्देशांक	100.0	198	315
7	औरंगाबाद (कॅलेंडर वर्ष १९६१=१००)	अन्न	60.7	201	335
		सर्वसाधारण निर्देशांक	100.0	190	308

TRENDS IN SELECTED INDICATORS

TABLE No. 29.9

CONSUMER PRICE INDEX NUMBERS FOR WORKING CLASS (NEW SERIES)

1980-81	1981-82	1982-83	1983-84	1984-85	1985-86	Item	Centre
(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(3)	(2)
431	508	548	625	676	714	Food	Bombay
400	460	502	564	609	654	General Index	(Calendar year 1960=100)
432	544	544	627	665	698	Food	Solapur
411	499	515	579	612	647	General Index	(Calendar year 1960=100)
419	505	534	598	647	671	Food	Nagpur
398	469	507	558	601	632	General Index	(Calendar year 1960=100)
415	490	505	609	643	662	Food	Pune
375	432	468	541	573	601	General Index	(Calendar year 1961=100)
441	530	534	608	636	668	Food	Jalgaon
402	472	494	554	583	615	General Index	(Calendar year 1961=100)
467	579	594	665	719	719	Food	Nanded
438	523	542	598	649	662	General Index	(Calendar year 1961=100)
456	548	548	630	679	742	Food	Aurangabad
422	496	514	578	617	672	General Index	(Calendar year 1961=100)

29. निवडक निर्देशांकाचा कल/

तक्ता क्रमांक/

राज्य उत्पन्न/

सुधारित मालिका/

अनुक्रमांक/ Serial No.	नाव	1970-71	1971-72	1972-73	1975-76	1978-79
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1 राज्याचे चालू किमतीनुसार उत्पन्न—						
(अ)	राज्य उत्पन्न (कोटी रुपयांत)	3875.5	4,094.4	4,342.2	7,676.6	10,647.1
(ब)	राज्य उत्पन्नाचा निर्देशांक (आधार १९७०-७१=१००)	(100.0)	(105.6)	(112.0)	(198.1)	(274.7)
(क)	दरडोई उत्पन्न (रुपयांत)	783.1	807.7	838.1	1,387.8	1,802.7
(ड)	दरडोई उत्पन्नाचा निर्देशांक (आधार १९७०-७१=१००)	(100.0)	(103.1)	(107.0)	(177.2)	(230.2)
2 राज्याचे स्थिर (१९७०-७१) किमतीनुसार उत्पन्न—						
(अ)	राज्य उत्पन्न (कोटी रुपयांत)	3,875.5	3,982.2	3,776.0	4,859.3	5,915.9
(ब)	राज्य उत्पन्नाचा निर्देशांक (आधार १९७०-७१=१००)	(100.0)	(102.8)	(97.4)	(125.4)	(152.6)
(क)	दरडोई उत्पन्न (रुपयांत)	783.1	785.6	728.8	878.4	1,001.6
(ड)	दरडोई उत्पन्नाचा निर्देशांक (आधार १९७०-७१=१००)	(100.0)	(100.3)	(93.1)	(112.2)	(127.9)

*अस्थायी/Provisional

१५—दरडोई उत्पन्नांचे आकडे तयार करताना वर्षामध्ये लोकसंख्येचे आकडे वापरण्यात आले आहेत.

TRENDS IN SELECTED INDICATORS

TABLE No. 29.10

STATE INCOME

Revised Series

1979-80	1980-81*	1981-82*	1982-83*	1983-84*	1984-85*	1985-86@	Item
(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
							I Net State Domestic Product at current prices.
12,145.7	13,905.8	15,688.4	17,138.6	19,859.5	21,726.3	23,730.6	(a) State income (in crore Rs.).
(313.4)	(358.8)	(404.8)	(442.2)	(512.4)	(560.6)	(612.3)	(b) Index No. of State income. (Base:1970-71=100).
2,012.0	2,233.4	2,467.6	2,637.8	2,990.4	3,203.0	3,430.2	(c) <i>Per capita</i> income. (in Rs.).
(257.0)	(285.2)	(315.1)	(336.8)	(381.9)	(409.0)	(438.0)	(d) Index No. of <i>per capita</i> income (Base:1970-71=100).
							II Net State Domestic Product at constant (1970-71) prices.
6,001.1	6,060.4	6,332.7	6,550.3	6,857.8	6,898.9	7,118.1	(a) State income (in crore Rs.).
(154.8)	(156.4)	(163.4)	(169.0)	(177.0)	(178.0)	(183.7)	(b) Index No. of State income. (Base:1970-71=100).
994.1	970.1	996.1	1008.2	1032.6	1,017.1	1,028.9	(c) <i>Per capita</i> income. (in Rs.).
(126.9)	(123.9)	(127.2)	(128.7)	(131.9)	(129.9)	(131.4)	(d) Index No. of <i>per capita</i> income. (Base:1970-71=100)

@प्राथमिक/Preliminary

Note.—While calculating *per capita* income mid year population has been used.

रूपांतर गुणके/CONVERSION FACTORS

1. लंबी/LENGTH

फूट		सेंटीमीटर (तंतोतंत)	मीटर	यार्ड
1 foot	=	30.48 Centimetres (Exact).	1 metre =	1.09361 yard.
यार्ड		मीटर (तंतोतंत)	किलोमीटर	मैल
1 yard	=	0.9144 metre (Exact).	1 kilometre =	0.62137 mile.
मैल		किलोमीटर (तंतोतंत)		
1 mile	=	1.609344 kilometres (Exact.)		

2. क्षेत्रफल/AREA

चौ. फूट		चौ. डेसीमीटर	हेक्टर	एकर
1 square foot	=	9.2903 square decimetres.	1 hectare =	2.47105 acres.
एकर		हेक्टर	चौ. किलोमीटर	चौ. मैल
1 acre	=	0.404686 hectare	1 sq. kilometre =	0.386101 square mile.
चौ. मैल		चौ. किलोमीटर		
1 square mile	=	2.58999 square kilometres.		

3. वजन/WEIGHT

किलोग्राम		पाउंड	सेर
1 kilogram	=	2.20462 pounds	= 1.07169 seers.
पाउंड		किलोग्राम	टन
1 pound	=	0.4535924 kilogram	1 ton =
			1.01605 tonnes.
मेट्रिक टन		टन	मण
1 tonne	=	0.98420 ton	= 26.7923 Maunds

4. धारकता/CAPACITY

गैलन (इंपिरियल)   लिटर्स   लिटर   गैलन (इंपिरियल)
 1 gallon (Imp.) = 4.54596 litres   1 litre = 0.219976 gallon (Imp.)

गैलन (U. S.)   लिटर्स   गैलन (इंपिरियल)
 1 gallon (U. S.) = 3.78533 litres. = 0.83268 gallon (Imp.)

5. मेट्रिक परिमाणे/METRIC UNITS

लांबी Length	किलोमीटर 1 kilometre	= 1,000	मीटर metres.
	मीटर 1 metre	= 1,000	मिलिमीटर millimetres.
क्षेत्रफळ Area	चौ. किलोमीटर 1 sq. kilometre	= 100	हेक्टर hectares.
	हेक्टर 1 hectare	= 10,000	चौ. मीटर sq. metres.
वजन Weight	टन 1 tonne	= 1,000	किलोग्रॅम क्विंटल kilograms = 10 quintals
	किलोग्रॅम 1 kilogram	= 1,000	ग्रॅम grams.

Government Central Press, Bombay